

Праекты развіцця

Калі на старонках "К" вядзем гаворку пра сённяшні дзень раённых дамоў рамёстваў, пастаянна акцэнтуючы увагу на магчымых перспектывах іх развіцця. Меркаванні з месцаў тут самыя розныя.

Яўген РАГІН

Як дарасці да школы рамёстваў?

Да прыкладу, адны лічаць: РДР павінны больш грунтоўна займацца навуковымі экспедыцыйнымі даследаваннямі, скіраванымі на адраджэнне забытых рамёстваў. Ці другі пункт гледжання, які не супярэчыць першаму: далейшы плён дзейнасці такіх устаноў залежыць ад няўхільнага росту іх сельскіх філіялаў. Маўляў, менавіта такое паглыблена-пашыранае развіццё РДР забяспечыць найбольш эфектыўную папулярызаванасць нашых ткацтва, ганчарства, разьбы па дрэве, саломкапляцення...

Такую пазіцыю мы ўсяляк падтрымліваем. Але існуе і наступная думка: план пазабюджэтной дзейнасці, даведзены РДР, замянае яму ў поўнай меры займацца гуртковым навучаннем дзяцей. Ёсць і ў гэтым пэўны сэнс. Сям-там майстры-метадысты РДР заняты збоўшага асабістай творчасцю на продаж, пастаўленай ці не на патак. І не заўжды гэтая творчасць мае характар нацыянальны, бо ў канвеера — свае законы. Але там, дзе майстар мае адметны нацыянальны гонар, узнікаюць сапраўдныя школы рамяства, якія дзейнічаюць па аўтарскіх навучальных праграмах, зацверджаных на самым высокім адукацыйным узроўні.

Але такія выпадкі пакуль — адзінкавыя. А ці не ў гэтым перспектыва РДР? Хтосьці скажа, што паяднаць сферу культуры са сферай адукацыі часам проста немагчыма. Пагаджаемся і з гэтым. Але хто скажа, што нам не варта імкнуцца да ідэалу?

Да абмеркавання дадзенага, вельмі няпростага пытання мы запрасілі старшыню Беларускага саюза майстроў народнай творчасці Яўгена САХУТУ, дырэктара Брэсцкага абласнога грамадска-культурнага цэнтра Святланы КАРЖУК, намесніка дырэктара Магілёўскага абласнога метадычнага цэнтра народнай творчасці і культурна-асветнай работы Іну БАЛАУНЁВУ, начальніка аддзелаў ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі райвыканкамаў (Іванаўскага — Валянціну БАРАДЗІНЧЫК, Слонімскага — Наталлю ЮНЧЫЦ), дырэктара Горацкай дзіцячай школы мастацтваў і мастацкіх рамёстваў Людмілу СТАЎСКУЮ і дырэктара Горацкага раённага дома рамёстваў Зою ЧАНДЗЯКОВУ.

Заканчэнне чытайце на старонках 10 — 11.

Сцяна са спекалямі "СвідетМілі?". / Фота Івоньскага гарадскога маладзёжнага тэатра

ТОП-10 ПА ВЕРСІІ ДУНІНА-МАРЦІНКЕВІЧА

Акурат з дзясятка спектакляў складаецца праграма V Рэспубліканскага фестывалю нацыянальнай драматургіі, які 27 кастрычніка пасля доўгага перапынку адраджаецца ў Бабруйску. У праграме — спектаклі паводле твораў сучаснікаў і класікаў айчыннага пісьменства ад тэатраў з Віцебска, Гомеля, Магілёва, Пінска, Мінска, а таксама працы гаспадароў форуму — бабруйчан — і пастаноўка беларускай п'есы ад гасцей з Масквы.

Prof-партфолія

У 1976-м для стварэння Дзяржаўнага музея народнай архітэктуры і побыту загадам Міністэрства культуры арганізавана рабочая група, у склад якой увайшлі архітэктары, гісторыкі і этнографы. Перад яе ўдзельнікамі стаяла галоўная мэта: вывучыць, знайсці, зафіксаваць і перавезці помнікі народнай драўлянай архітэктуры, прадметы побыту. Але часта гісторыя людзей, жыццё якіх было звязана з помнікамі архітэктуры, заставалася па-за ўвагай музейшчыкаў. Натуральна, з цягам часу "сваімі" сядзібамі пачалі цікавіцца былыя гаспадары.

Самай першай з былых уладальнікаў помнікаў-сядзіб у музей наведаць родную хату ў свой

Былыя гаспадары

час прыехала з вёскі Заброддзе Стаўбцоўскага раёна Гелена Валяр'янаўна Бець. Унікальны чалавек, яна нарадзілася ў 1914 годзе і пражыла доўгае жыццё — амаль 100 гадоў, была вельмі паважаным чалавекам, а яе хата — своеасаблівым цэнтрам жыцця ўтульнай вёскі з дагледжанымі дамамі, брукаванай дарогай і прыдарожнымі рознымі крыжамі. Супрацоўнікі музея атрымалі ад Гелены Валяр'янаўны каштоўны комплекс прадметаў: сямейны архіў, які складаецца з дзясяткаў документаў канца XIX — 30-х гадоў XX стагоддзяў. Сярод іх — страхоўкі, дакументы па судовых справах, планы забродскай сядзібы, кнігі і часопісы, ашчадныя кніжкі, папяровыя грошы і векселі, фотаздымкі. Налета супрацоўнікамі музея плануецца экспанаванне гэтага сямейнага архіва ў экспазіцыі ха-

Соцыум: погляд на эканоміку культуры

Што мастак "ліквідам" лічыць?

У сталічным Палацы мастацтва праходзіць выстаўка "Восеньскі салон з "Белгазпрамбанкам". "Восеньскі салон..." — выстаўка-продаж. У ёй бяруць удзел 90 маладых мастакоў, якіх эксперты банка вылучылі як най лепшых, як самых перспектывных у сваёй узроставай групе. На інфармацыйных шылдачках, што побач з карцінамі, скульптурамі, графічнымі аркушамі, іншымі ўзорамі творчасці, акрамя імя творцы, назвы работы і матэрыялу, у якім яна выканана, прысутнічае яшчэ і лічба ў беларускіх рублях, у якую аўтар ацаніў сваю працу. Гэтыя шылдачкі наведвальнікі выстаўкі разглядаюць не менш, а мо і больш пільна, чым самі творы.

Пётра ВАСІЛЕЎСКИ

Яно і зразумела: грошы ў чужой кішэнні (нават, калі яны туды яшчэ не пакладзены) — тэма, што заўжды кагосьці хвалюе. Мяркую, шмат хто, пабачыўшы сямі-васьмі-дзесяцізначныя лічбы на цэнніках, упэўніцца: няўцяжылі чуткі пра фантастычныя заробкі людзей мастацтва і не чуткі зусім, не легенда (мастакі, праўда, пачуўшы яе звычайна сумна ўсміхаюцца), а мая што ні ёсць брутальная рэчаіснасць.

І насамрэч гэтыя цэны, трапіўшы на непадрыхтаванае вока і зачэпіўшы кволы розум, могуць выклікаць шокавы эффект. Нават у параўнанні з коштам на мастацкую прадукцыю, прадстаўленую ў двух профільных салонах на сталічным праспекце Незалежнасці ці ў якой прыватнай галерэі, яны глядзяцца як карабель іншапланецян на калгасным полі: 92 мільёны, 155 мільёнаў, 170, 180, 198, 237, 270, 320, 422, 528 мільёнаў беларускіх рублёў. Я называю верхнюю планку. Гэта цэны на жывапіс і скульптуру. Але можна адносна танна, паводле салоннага кантэксту, прыдаць аркуш лічбавай графікі

(прыблізна за 12 000 000), лінарыт (прыблізна за 9 000 000), акварэль (за 7 000 000) альбо літаграфію (за два з паловай мільёны). Карацей, глядзіш і хочацца працытаваць іранічнае: "Гэта цэннікі альбо тэлефонныя нумары?". Ну, а калі без жартаў, дык для мяне заўжды было і застаецца зараз таямніцай, як утвараецца цана твора мастацтва. Агульны рынаквы механізм збоўшага зразумела, а вось калі гаворка ідзе пра каштоўнасць і цану канкрэтных рэчаў, дык звыклая логіка не заўжды спрацоўвае.

Вось на гэтай выстаўцы прадстаўлена разам з творамі сучасных беларускіх мастакоў частка карпаратыўнай калекцыі "Белгазпрамбанка". (Увогуле, праз "...Салон" фінансавая ўстанова адзначае свой юбілей і сцвярджае сябе ў якасці мецэната.) Вонкава някідкі партрэт работы Хаіма Суціна, побач з якім увесь час знаходзіцца міліцыянер-ахоўнік, каштуе мільён васемсот тысяч долараў. Праўда, я не ўпэўнены, што за яго заплацілі б такія грошы, каб пад тым партрэтам стаяў подпіс нікому невядомага альбо малавядомага мастака... Я гэта кажу пры ўсёй вялікай павазе да асобы Суціна і да ягонай творчасці. Але нават у генаў не ўсё геніяльна.

Заканчэнне — на старонцы 4.

сталіся яго старэйшыя дзеці, сам Платон вярнуўся на радзіму, пабудаваў хату, якая зараз экспануецца ў музеі. У Платона і яго жонка Ульяны было 16 дзяцей, выжыла з якіх толькі восем.

Вольга Рыгораўна распавяла пра гісторыю сям'і, лёс дзяцей, унукаў Платона. Аб тым, што Вальдмар Гуцановіч — унук Платона, які на той час працаваў генеральным канструктарам на заводзе "Форд" у Чыкага, у 1960-х здзяйсняў турнэ па краінах Еўропы, быў у СССР — у Маскве, Ленінградзе, Мінску. На малую радзіму яго не пусцілі, а на сустрэчу ў Мінску дазволілі прыйсці толькі стрыечнамму брату...

Пасля смерці Платона ў хаце гаспадарыў яго сын Серафім са сваёй сям'ёй, разам з ім у каморцы жыла сястра Серафіма — Зося. У музеі можна ўбачыць гэтае жыллё, а таксама прадметы ткацтва, вырабленыя яе рукамі.

Заканчэнне — на старонцы 12.

Ігін АЛЕК,

прадстаўнік выдавецтва
“Emerald Group
Publishing”,
Вялікабрытанія:

— Калі казаць пра актуальныя тэндэнцыі ў сферы кнігавыдання і бібліятэчнай справы, то ў Еўропе апошнія гады рэй вядзе трэнд на пераход друкаваных выданняў у лічбавы фармат. Для бібліятэк, з аднаго боку, гэта новыя магчымасці: сёння кніжны асартымент можна павялічваць нягледзячы на памер бібліятэчных памяшканняў і фінансавыя магчымасці. З іншага боку, і новыя выклікі нельга не ўлічваць: праблемай прыцягнення чытача сёння закляпаны, у тым ліку, і ўсе вядучыя бібліятэкі Злучанага Каралеўства.

Наша выдавецтва практычна цалкам адмаўляецца ад выпуску друкаваных кніг. Гэта цалкам лагічна, улічваючы выдаткі на паперу і друк. Тым больш, наш асартымент — пераважна акадэмічныя часопісы і кнігі ў лічбавым фармаце. Яшчэ адна прычына такога пераходу: навукоўцы ці не першымі прызвычаліся да электронных выданняў, якія ў спалучэнні з Інтэрнэтам адкрываюць неверагодныя магчымасці. А ўлічваючы, што навука будзе заўсёды актуальнай, а нашым выдавецтве сусветная тэндэнцыя зніжэння інтарэсу да чытання пакуль мала адбіваецца.

Таццяна БАРКО,

дацэнт кафедры Мікалаеўскага філіяла Кіеўскага нацыянальнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў:
— Навучальную ўстанову, у першую чаргу, хвалюе прафесійная кампетэнтнасць будучага бібліятэкара. Для нас актуальнае наступнае пытанне: ці любяць самі бібліятэкары чытаць? Не

Форум

Трэці год запар знакавай падзеяй для бібліятэчных работнікаў з Беларусі і шэрагу краін за межамі з’яўляецца мінскі Міжнародны кангрэс “Бібліятэка як феномен культуры”, на якім узмацняюцца найбольш актуальныя пытанні сферы. Скажам, праблема трансфармацыі прасторы бібліятэкі ў новым інфармацыйным і сацыякультурным асяроддзі, адкрыты доступ да інфармацыі і аўтарскае права, праблемы чытання і інфармацыйная пісьменнасць. Клопаты гэтыя, вядома ж, не новыя. Затое ўдзельнікі Кангрэса прадставілі новыя падыходы да іх вырашэння. Да пачатку прадстаўнічага форуму некаторыя яго ўдзельнікі ў кулуарах падзяліліся з карэспандэнтамі “К” сваімі дасягненнямі і клопатамі, а таксама бачаннем развіцця бібліятэчнай сферы.

Настасся ПАНКРАТАВА, Кастусь АНТАНОВІЧ

Ад вялікіх “мінусаў” да прафесійнага нон-стоп

Кангрэс бібліятэк: захаваць старадрукі і скласці канкурэнцыю клубнай сістэме

ведаю, як наладжаны вучэбны працэс у Беларусі, а ва Украіне некалькі гадоў таму змяніліся праграмы, і цяпер адчуваецца вялікі недахоп гадзін на вывучэнне мастацкай літаратуры. Гэта з’яўляецца вялікім “мінусам”. Сваім клопатам я абавязкова падзялюся з беларускімі калегамі на Кангрэсе і агульнымі намаганнямі паспрабуем знайсці шляхі вырашэння нашай праблемы.

Хачу зазначыць, што наш універсітэт рыхтуе бібліятэкараў не толькі для гарадскіх бібліятэк, але і для сельскіх. Перад апошнімі таксама пастаўлена высокая планка. І важная задача для іх — пашырэнне новых інфармацыйных тэхналогій. Моладзь і дзеці, якія жывуць у гарадах і ў сельскай мясцовасці маюць падобныя інтарэсы, жадаюць развіва-

ца. А дзе, як ні ў бібліятэках

яны будуць гэта рабіць? І важна, каб юнакі і дзяўчаты не толькі самастойна знаходзілі ў Інтэрнэце інфармацыю. Неабходна скіроўваць іх у правільным напрамку, дапамагаць арыентавацца ў мастацкай, навукова-папулярнай літаратуры.

Лічу, немалаважна для прафесіяналізму бібліятэкара і пастаяннае павышэнне кваліфікацыі. Праца ў гэтым кірунку ў нас вядзецца бесперапынна. Прыкладна раз на тры гады кожны бібліятэкар знаёміцца з найноўшымі тэхналогіямі сферы і новымі падыходамі да працы з чытачамі.

інфармацыі пра больш за 40 тысяч кніжных помнікаў з розных бібліятэк і музеяў краіны.

Вельмі сур’ёзнае пытанне, з якім вам давядзецца сутыкнуцца, — аб’ектыўнасць крытэрыя аднясення дакумента да кніжнага помніка. У прыватнасці, у Расіі першапачаткова лічылася, што гэтай праблемай будзе займацца фондатрымальнік. Калі ж рэгістрацыя пераходзіць на ўзровень дзяржавы, ізноў паўстае пытанне параметраў для вызначэння, каму можна надаваць гэты статус. Напрыклад, храналагічны крытэрыі, якім у нас карыстаюцца, да-

статкова дакладна вызначаны. Здаецца, і першае кола вельмі лёгка акрэсліваецца: прызнаныя класікі, тыя, хто ўнесены ў адукацыйную праграму. Але колькі разоў з тых жа ідэалагічных прычын змяняліся імёны “прызнаных”? Яшчэ цяжэй з прыжыццёвымі выданнямі пісьменнікаў, дзяржаўных дзеячаў. Каго з іх лічыць выбітным, а каго не?

Усё гэта патрабуе сур’ёзнага абмеркавання, бо мы бяром на сябе гістарычную адказнасць перад будучымі пакаленнямі. Магчыма, выйсьце з пастаўленых праблем ў стварэнні экспертнай камісіі на дзяр-

няў існавалі паралельна, а не выцясялі адна адну. Мы, захоўваючы тое, што маем, імкнёмся адпавядаць новым патрабаванням аўдыторыі. Наша ўстанова з’яўляецца вядучай сельскагаспадарчай бібліятэкай краіны. У нас шыкоўны фонд рэдкай кнігі: некаторыя навуковыя выданні датуюцца XVII стагоддзем. Але колькасць наведвальнікаў памяншаецца, многія пераходзяць у віртуальную прастору. Для іх мы ствараем электронны каталог, каб падзяліцца нашым багаццем з большай колькасцю карыстальнікаў. Моладзь таксама наведвае нашы старонкі, не выходзячы з дому карыстаецца паўнэтэкставымі анлайн-падручнікамі, электроннымі версіямі лекцый, метадычнымі ўказаннямі.

За мяжой вельмі папулярны кірунак, калі бібліятэка са сховішча кніг ператвараецца ў шматпрофільны цэнтр, у тым ліку — месца для адпачынку. Асабліва мне імпануе, калі ладзяцца забавы для дзяцей, такім чынам ахопліваючы ўсю сям’ю: дарослыя могуць пачытаць, вырашыць свае справы ў інфармацыйнай прасторы і пры гэтым быць спакойнымі, што дзеці занятыя. Хочацца, каб у Беларусі напрамак на рэкрывацыйную дзейнасць таксама ўзмацніўся.

Надзея
НАВАЖЫЛАВА,

дырэктар Цэнтралізаванай бібліятэчнай сістэмы Наваполацка:
— Сістэма наваполацкіх бібліятэк мае, як мне паддаецца, тыя самыя праблемы, што і іншыя публічныя бібліятэкі краіны. Гэта, найперш, клопат, звязаны з наведвальнасцю чытальных залаў, праблема аўтаматызацыі бібліятэк. Справа ў

Будзем на сувязі!

Нам цікавае ваша меркаванне па тэмах нумара. **Пішыце** на адрас: 220013, г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 77, альбо на электронную скрыню kultura@tut.by, **тэлефануйце** ў рэдакцыю па нумары 8-017-286-07-97,

абмяркоўвайце на [facebook.com/kimpressby](https://www.facebook.com/kimpressby), [vk.com/kimpressby](https://www.vk.com/kimpressby), twitter.com/kimpressby, [instagram.com/kimpressby](https://www.instagram.com/kimpressby)

Па пытаннях размяшчэння рэкламы ў газеце “Культура”

звяртайцеся па тэлефоне

+ 375 17 286 07 97

і па тэлефоне/факсе

+375 17 334 57 41,

альбо на электронны адрас

kultura@tut.by

Газета ШТОТЫДНЁВАЯ ГРАМАДСКА-ПАЛІТЫЧНАЯ, ДЛЯ ДАСУГУ (КУЛЬТУРА, МАСТАЦТВА) Выдаецца з кастрычніка 1991 года. Заснавальнік — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь. Рэгістрацыйнае пасведчэнне № 637, выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

Галоўны рэдактар — Сяргей Сяргеевіч ТРАФІЛАЎ. **Адказны сакратар:** Вольга НАВІЦКАЯ; **рэдактары аддзелаў:** Надзея БУНЦЭВІЧ, Барыс КРЭПАК, Настасся ПАНКРАТАВА, Яўген РАГІН, Ілья СВІРЫН **аглядалічкі рэдакцыі:** Дар’я АМЯЛЬКОВІЧ, Аліна САУЧАНКА, Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ; **спецыяльныя карэспандэнты:** Пётр ВАСІЛЕЎСкі, Алег КЛІМАЎ, Алена ЛЯШКЕВІЧ, Канстанцін АНТАНОВІЧ; **мастацкі рэдактар** — Наталля ОВАД.

Сайт: www.kimpress.by. E-mail: kultura@tut.by. Адрас рэдакцыі: 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Пакоі 16-28, 94-98, чацвёрты паверх. Тэлефоны: (017) 286 07 97, (017) 334 57 23. Тэлефон-факс: (017) 334 57 41. Рэкламны адрас: тэл. (017) 286 07 97, 334 57 41. Выдавец — Рэдакцыйна-выдавецкая ўстанова “КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА”, 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Пакоі 16-28, 94-98, чацвёрты паверх. Бухгалтэрыя: (017) 334 57 35. **Аўтары допісаў паведамляюць прозвішча, поўнае імя і імя па бацьку, пашпартныя звесткі (нумар пашпарта, дату выданні, кім і калі выдадзены пашпарт, асабісты нумар), асноўнае месца працы, зваротны адрас.** Аўтарскія рукапісы не рэцензуюцца і не вяртаюцца. Меркаванні аўтара могуць не адпавядаць пункту гледжання рэдакцыі. Аўтары нсуць адказнасць за дакладнасць матэрыялаў. *Матэрыял на правах рэкламы. “Культура”, 2015. Наклад 5 558. Індэкс 63875, 638752. Рознічны кошт — па дамоўленасці. Падпісана ў друк 23.10.2015 у 17.00. Замова 4152. Рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства “Выдавецтва “Беларускі Дом друку”. ЛП № 02330/106 ад 30.04.2004. пр. Незалежнасці, 79, 220013, Мінск.

Увага! Аб’ява!*

Прэмія Беларускага прафсаюза работнікаў культуры ў сферы культуры і мастацтва 2015 года

На падставе рашэння Камісіі па прысуджэнні Прэміі Беларускага прафсаюза работнікаў культуры, зацверджанага пастановай Прэзідыума Цэнтральнага камітэта Беларускага прафсаюза работнікаў культуры ад 10.09.2015 г. № 259, лаўрэатамі Прэміі Беларускага прафсаюза работнікаў культуры ў сферы культуры і мастацтва 2015 г. з’яўляюцца:

У намінацыі “Літаратура, журналістыка, крытыка”:

— Гілеп Уладзімір Аляксандравіч, старшыня грамадскага аб’яднання “Беларускі фонд культуры”, галоўны рэдактар “Краязнаўчай газеты”.

У намінацыі “Музычнае мастацтва”:

— Дрынеўскі Міхаіл Паўлавіч, народны артыст Беларусі, мастацкі кіраўнік ДУ “Нацыянальны акадэмічны народны хор Рэспублікі Беларусь імя Г.І. Цітовіча”;

— Фінберг Міхаіл Якаўлевіч, народны артыст Беларусі, заслужаны дзеяч мастацтваў Рэспублікі Беларусь, дырэктар-мастацкі кіраўнік, галоўны дырэктар ДУ “Заслужаны калектыву “Нацыянальны акадэмічны канцэртны аркестр Беларусі”.

У намінацыі “Жывапіс, скульптура, графіка, дызайн і дэкаратыўна-прыкладнае мастацтва”:

— Втарушын Андрэй Францавіч, мастак, настаўнік дзяржаўнай установы адукацыі “Бераставіцкая дзіцячая школа мастацтваў” (Гродзенская вобласць);
— узорны музычны тэатр “Папярова фантазія” Светлагорскага дома культуры энергетыкаў (мастацкі кіраўнік — Самкіна Тамара Мікалаеўна).

У намінацыі “Народная творчасць”:

— Курленка Тамара Пятроўна, кіраўнік народнага ансамбля народнай песні “Званіцы” Руднемарымонаўскага сельскага дома культуры аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Гомельскага райвыканкама;
— Дзяржаўная ўстанова Музей народнай творчасці “Бездзежскі фартушок” (кіраўнік — Астаповіч Марыя Міхайлаўна), г. Драгічын, Брэсцкая вобласць.

У намінацыі “Экраннае і тэатральнае мастацтва”:

— Еранькова Валянціна Рыгораўна, заслужаны дзеяч мастацтваў Рэспублікі Беларусь, рэжысёр-пастаноўшчык дзяржаўнай установы “Нацыянальны акадэмічны драматычны тэатр імя М.Горкага”;
— Заслужаны калектыву Рэспублікі Беларусь “Тэатр-студыя кінаакцёра УП “Нацыянальная кінастудыя “Беларусьфільм” (дырэктар — Сцебакова Ала Валер’еўна, мастацкі кіраўнік — Яфрэмаў Аляксандр Васільевіч);

— Бераснеў Яўген Сяргеевіч, вядучы майстар сцэны дзяржаўнай установы “Нацыянальны акадэмічны драматычны тэатр імя Якуба Коласа”, старшыня прафкама тэатра (г. Віцебск);

— Дзяржаўная ўстанова культуры “Гродзенскі абласны тэатр лялек” (дырэктар — Шабашова Марыя Антонаўна, галоўны рэжысёр — Жугжда Алег Алегавіч).

У намінацыі “Аматарская мастацкая творчасць”:

— Народны аматарскі калектыву беларускага тэатра “Валянцін” установы культуры “Магілёўскі гарадскі Цэнтр культуры і вольнага часу” (кіраўнік — Загароўскі Алег Леанідавіч).

У намінацыі “Цыркавое мастацтва”:

— Лабовіч Якаў Міхайлавіч — заслужаны дзеяч культуры Рэспублікі Беларусь, генеральны дырэктар, мастацкі кіраўнік установы культуры “Заслужаны калектыву Рэспублікі Беларусь “Відовішчна-культурны комплекс “Гомельскі дзяржаўны цырк”.

У намінацыі “Эстраднае мастацтва”:

— Каладзінская Рэната Валер’еўна — двухразовая абсалютная чэмпіёнка свету, кіраўнік узорнага ансамбля эстрадна-спартыўнага танца “Мара” (г. Бабруйск, Магілёўская вобласць).

■ **Тацыяна Барко:**
"Ва Украіне змяніліся праграмы, і цяпер адчуваецца недахоп гадзін на вывучэнне мастацкай літаратуры будучымі бібліятэкарамі".

■ **Галіна Слесарэнка:**
"Калегі кажуць аб прыцягненні чытача праз новыя тэхналогіі. Але важны момант — і дзейнасць бібліятэкі як сацыякультурнага цэнтра".

■ **Ігін Алек:** "Праблемай прыцягнення чытача сёння заклапочаны, у тым ліку, і ўсе вядучыя бібліятэкі Вялікабрытаніі".

■ **Тамара Жбанкова:**
"Колькасць рэальных чытачоў падае, моладзь скіравана да электронных рэсурсаў. Работу наладжваем у гэтым кірунку".

тым, што адпаведныя праграмы створаны ўжо даўно, але, на жаль, з-за недахопу фінансавання цалкам аўтаматызаваць нашы ўстановы на належным узроўні пакуль не атрымліваецца. Хочацца, каб кожная бібліятэка мела магчымасць, скажам, карыстацца электроннымі фармулярамі. У час росквіту інфармацыйных тэхналогій важна, каб любы філіял мог прадастаўляць сучасныя паслугі. Для нас надзвычай актуальная і кадравая праблема. Маленькія заробкі спецыялістаў на фоне суседства з буйнымі прамысловымі прадпрыемствамі не спрыяюць прыцягненню кадраў. Не хапае работнікаў найперш з прафесійнай адукацыяй: сітуацыю спрабуем выпра-

віць, уладкоўваючы ў бібліятэкі тых жа настаўнікаў. Што да камплектавання — каля дзесяці гадоў таму гэтае пытанне было вырашана на дзяржаўным узроўні. Хочацца, каб тыя 15 працэнтаў, што выдаткоўваюцца на камплектаванне бібліятэк новай літаратурай, захоўваліся і надалей.

Мы ўжо даўно адышлі ад таго, каб працаваць толькі ў сцянах бібліятэкі. З'яўляючыся сацыякультурнай пляцоўкай, мы выходзім на вуліцы і плошчы. У нас працуюць летнія чытальняе залы, ніводнае вялікае гарадское свята не абыходзіцца без нашага ўдзелу. Прыкладам, атрымала станючы розгалас акцыя "Бібліятэчны марафон". Словам, максімальна выкарыстоўваем сучасныя формы прыцягнення чытача ў бібліятэку. У сваім арсенале маем больш за 60 відаў платных паслуг. Усё, што можна было прыдумаць, мы прыдумалі. Мяркую, у нас яшчэ засталася адна ніша — класіфікацыю канкурэнцыю клубным установам. Ужо сёння ў трох нашых бібліятэках працуюць выставачныя залы, а бібліятэчныя пляцоўкі выкарыстоўваюцца для разнастайных тэатралізаваных мерапрыемстваў.

Галіна СЛЕСАРЭНКА,
дырэктар Барысаўскай цэнтральнай раённай бібліятэкі імя Івана Каладзеева:

— Зараз многія мае калегі кажуць пра неабходнасць прыцягнення чытача праз новыя інфармацыйныя тэхналогіі. З аднаго боку, мы згодны з такой пастаноўкай пытання і актыўна выкарыстоўваем новыя магчымасці. У нас вельмі шмат віртуальных выставак, мы прадастаўляем чытачам доступ у Інтэрнет, многія бібліятэкі маюць на ўзбраенні Wi-Fi-інтэрнэт. Над стварэннем буктэрыяў працуюць не толькі гарадскія бібліятэкі, але і невялікія сельскія. З гэтай нагоды неаднаразова на бібліятэчных форумах адзначалася наша бібліятэка ў вёсцы Вялікая Ухалода, якая мае свой блог, цікавы інтэрактыўны праект па падтрымцы цікавасці да чытання.

З іншага боку, мы актыўна працуем на разнастайных пляцоўках. Адбываецца абслугоўванне аздараўленчых летнікаў, з поспехам ажыццяўляецца праект для дзяцей "Бібліятэка пад парасонам" — магчымасць па-за бібліятэчнай прасторай пазнаёміцца з кнігай, цікава правесці час.

Яшчэ адзін важны момант — дзейнасць бібліятэкі як сацыякультурнага цэнтра. Сёння на базе нашых бібліятэк працуе краязнаўчы цэнтр, некалькі музейных экспазіцый. Так, маем музейна-выставачны комплекс "Партнёры, сябры, пабрацімы" — праект прывічаны 23 гарадам-пабрацімам горада Барысава. Актыўна ажыццяўляем галерэйна-выставачную дзейнасць. Зараз маем тры вялікія пляцоўкі. А неўзабаве дзякуючы падтрымцы спонсараў ажыццявілі новую —

персанальную галерэю вядомага мастака Валерыя Шкарубы. Маём таксама праект, у якім паказваем, як любяць кнігу вядомыя жыхары Барысава, у тым ліку футбалісты клуба "БАТЭ". Дарэчы, спартсмены дапамагаюць і нашаму духоўна-асветніцкаму цэнтру, пры якім працуе дзіцячае культурна-спартыўнае аб'яднанне "Гарызонт".

Надзея КАЛУЖОНАК,
галуны бібліограф інфармацыйна-бібліяграфічнага адзела Цэнтральнай бібліятэкі імя Францыска Скарыны горада Полацка:

— Зараз шмат гавораць пра замацаванне ў якасці аднаго з асноўных прынцыпаў дзейнасці бібліятэк распаўсюджванне прававых ведаў. Полацкай ЦБ не давядзецца перастройвацца: з 2001 года

■ **Лілія Тарасевіч:**
"Мне імпануе, калі ў бібліятэцы ладзяцца забавы для дзяцей, ахопліваючы ўсю сям'ю".

■ **Надзея Калужонак:**
"Выканкам перастаў зацвярджаць план юркансультацый ў Цэнтры прававой інфармацыі бібліятэкі. Раней за кожнай з іх замацоўваўся спецыяліст".

■ **Наталля Наважылава:**
"З-за недахопу фінансавання цалкам аўтаматызаваць устанавы на належным узроўні пакуль не атрымліваецца".

■ **Ірына Цікунова:**
"Пытанне, з якім вам давядзецца сутыкнуцца, — крытэрыі аднясення дакумента да кніжнага помніка".

ў нас існуе Публічны цэнтр прававой інфармацыі. Ён закрывае ўсе пласты насельніцтва. Напрыклад, чацвёрты год запар праводзім дакаду прававых ведаў, калі на працягу амаль двух тыдняў у рэжыме нон-стоп адбываецца больш за 30 мерапрыемстваў, якімі ахопліваем усе школы горада і Полацкага раёна.

Сумесна з жаночай кансультацыяй здзяйсняем праект "Прававая мама": знаёмім цяжарных жанчын з гарантыямі працоўнага заканадаўства, правамі на адпаведныя віды дзяржаўнай дапамогі. Таксама займаемся з людзьмі сталага ўзросту, праводзім для іх трэнінг па рабоце з інфармацыйна-пошукавай сістэмай "Эталон", іншымі рэсурсамі, каб яны адчувалі сябе больш упэўненымі ў вялікай плыні інфармацыі і патрэбнымі ў грамадстве. У нас ёсць старонкі амаль ва ўсіх сацыяльных сетках, куды я скіроўваю інфармацыю як па Прававым цэнтры, так і па ўсёй бібліятэцы. Нашы чытачы актыўна выкарыстоўваюць тыя звесткі для зваротнай сувязі.

Мяне засмучае толькі адно: выканкам перастаў зацвярджаць план нашых юрыдычных кансультацый. Калі раней за кожнай з іх замацоўваўся адпаведны спецыяліст, то зараз давядзецца самім на дабрачынных пачатках дамаўляцца аб правядзенні такіх мерапрыемстваў. Хочацца, каб на высокім узроўні нас зноў сталі падтрымліваць, бо гэтыя сустрэчы надзвычай запатрабаваны насельніцтвам.

Тамара ЖБАНКОВА,
загадчык адзела навуковай апрацоўкі дакументаў бібліятэкі Беларускага дзяржаўнага эканамічнага ўніверсітэта:

— Нават пры адсутнасці вялікага фінансавання бібліятэкары застаюцца аптымістамі і працягваюць прасоўваць ідэі, укараняць у сваёй справе лепшае і прапаноўваць найноўшае. Тэндэнцыя такая, што колькасць рэальных чытачоў падае, моладзь больш скіравана да электронных рэсурсаў. Работа павінна пераналаджвацца ў гэтым напрамку больш актыўна, але не заўсёды хапае сродкаў. Прынамсі, у нас не так даўно была праблема з абсталяваннем. Установе бракуе фінансавання з боку ўніверсітэта, верагодна, наша роля ім крыху недаацэньваецца. І ўсё ж мы змаглі распачаць рэканструкцыю студэнцкай чытальнай залы — як самога памяшкання, так і яе начиння. Актыўна стала стварацца электронная бібліятэка. Апошнім часам яе наяўнасць улічваецца пры складанні рэйтынга ВУН і з гонарам скажу, што мы ў гэты рэйтынг трапілі.

Вельмі хочацца, каб у Беларусі на новы ўзровень выйшла тэма зводных каталогаў. Шмат аб гэтым распавядаюць, але пакуль да праекта далучыліся толькі чатыры кніжніцы... Асабліва мне шкада, што ў дадзенай праграме чамусьці не ўключаны бібліятэкі ВУН...

Фота Кастуся АНТАНОВІЧА

Фотасюжэт нумара

Намеснік кіраўніка Адміністрацыі Прэзідэнта Ігар Бузуоскі ўзнагароджвае дырэктара Гомельскай абласной універсальнай бібліятэкі Марыну Рафееву.

Віцэ-прэм'ер Наталля Качанова ўручае граматы Савета Міністраў прадстаўніку ДМШ горада Віцебска.

Дзень работнікаў культуры

Святкаванне Дня работнікаў культуры сёлета перанеслася на тэрыторыю пасля даты — на 23 кастрычніка. Прапануем невялікі фотасюжэт з імпрэзы да прафесійнага свята, што адбылася ў Рэспубліканскім тэатры юнага глядача.

Міністр культуры Барыс Светлоў ўзнагародзіў Студыю Цыркавога мастацтва "Арэна" з Мазыра.

Старшыня ЦК прафсаюза работнікаў культуры Наталля Аўдзеева ўзнагародзіла калектыву музея "Бездзекскі фартушок".

ФОТАФАКТ

Зала з інтэрактывам

У Нацыянальным гістарычным музеі Беларусі адкрылася чарговая ў нашай краіне інтэрактыўная зала. Адметнасць яе ў тым, што дадзеная плошча ў музеі цалкам прызначана для дзяцей. Падрабязна пра гэты праект чытайце ў наступных нумарах "К".

Фота Кастуся АНТАНОВІЧА

Дзяжурны па нумары

Тыпавы сімулякр

Днямі Сеціва ўскалыхнулі весткі пра чарговы этап пераўвасаблення царквы святога Георгія ў вёсцы Валавель, што на Драгічышчыне. Нагадаем, што цягам папярэдняга рамонта ці не самы прыгожы помнік драўлянага “народнага” барока страціў свае найважнейшыя мастацкія асаблівасці: шатровыя завяршэнні вежаў ператварыліся ў тыповыя залатыя “цыбулінкі”. А пасля сёлетняй ашалёўкі храм з 250-гадовай гісторыяй стаў выглядаць ну зусім як новенькі. І падобныя выпадкі, на жаль, — тэндэнцыя.

Ілья СВІРЫН

У гісторыі праваслаўнага дойлідства на нашых землях ёсць адзін на дзіва ўплывы факт. Неўзабаве па здушэнні паўстання 1863 года Свяшчэнны Сінод Расійскай імперыі выдаў адмысловыя правілы будаўніцтва цэркваў у “Северо-Западном крае”. Зразумела ж, прапанаваныя праектныя варыянты радыкальна адрозніваліся ад мясцовых беларускіх традыцый.

Сотні збудаваных і перабудаваных паводле тых правілаў храмаў сёння называюць “мураўёўкамі” (у памяць пра губернатара-русфікатара, які фармальна не меў дачынення да з’яўлення згаданага дакумента, але ж актыўна яго выконваў), прычым многія з “тыпавых аб’ектаў” падобныя бы браты-блізнікі. Няма ніякага сумневу ў тым, што сёння іх неабходна дбайна захоўваць у гістарычным выглядзе — як культурныя помнікі і сведчанне сваёй эпохі. Але... я тут трохі пра іншае.

Здавалася б, тыя “мураўёўкі” правілы даўно і незваротна сталі часткай гісторыі. Аднак уяўленне пра тое, як павінен выглядаць праваслаўны храм, сфармаванае згаданым дакументам, чамусьці пагэтуль засталася без зменаў.

У іншай палескай вёсцы — Моладава — ужо больш за два стагоддзі стаіць прыгожая драўляная царкоўка. Прыхаджанам яна падалася ці то замалай, ці то... не дужа прэзентабельнай, і колькі гадоў таму побач з’явіўся новы храм, мураваны і аздоблены сусальным золатам. Ну добра — вырашылі і збудавалі. Галоўнае, каб і старая царква не засталася без належнай апекі — што, на жаль, цалкам можа здарыцца.

Пытанне ў іншым: ну патлумачце мне, чаму той узор дойлідства ўжо XXI стагоддзя пабудаваны па лякалах XIX стагоддзя? Прычым заўважым: гаворка вядзецца менавіта пра Палессе, дзе самабытныя традыцыі народнай сакральнай архітэктуры праявіліся настолькі ярка, што найвыбітныя яе ўзоры нават прэтэндуецца на ўключэнне ў Спіс спадчыны UNESCO. Чаму б не чэрпаць з гэтай скарбонкі продкаў ужо ў наш век?

Але навабуды — гэта, вядома, толькі палова бяды. Куды горш, калі распачаты за Мураўёвым працэс працягваецца ўжо ў наш, зусім іншы час. Прычым я, па шчырасці, не заўсёды разумею, навошта. Ну вось навошта вешаць тую самую “цыбулінку” на колішні барочны касцёл? Вы думаеце, ён стане выглядаць трохі больш кананічна? Ды не, гэта будзе проста ўзор безгустоўнай эклектыкі.

Пэўна, менавіта таму літоўскія рыма-каталікі і не чапаюць цэрквы часоў Расійскай імперыі, якія потым сталі касцёламі. Найвядомы прыклад — былая гарнізонная царква крэпасці Каўнаса. Ніхто і не здагадаецца, што гэта — каталіцкі храм. А ўявіце, як “прыгожа” выглядала б на візантыйскім купале, скажам, барочная сігнатурка!

Дарэчы, пра “кананічнасць”... Само ўвядзенне “мураўёўскіх” правілаў тлумачылася шмат у чым барацьбой з “іншаслаўнымі ўплывамі”. Прыблізна такім чынам і сёння негалоўна апраўдваецца іх актуальнасць. Зважаючы на гэта, можна сабе ўявіць, быццам ва ўсёй тагачаснай Расійскай імперыі, з яе амаль аднароднай (прынамсі, у еўрапейскай частцы) канфесійнай гісторыі, толькі падобныя храмы заўсёды і будаваліся.

А вось і не! Нават беглае знаёмства з сакральным дойлідствам “метраполіі” сведчыць, што ўсё далёка не так проста. Апрача рэтраспектыўнага стылю, там было яшчэ шмат чаго іншага: і рэгіянальныя школы, і еўрапейскія ўплывы, і нават зусім шакавальныя, здавалася б, праекты. У 1844 годзе ў Севастопалі будоўца сабор, які вельмі нагадвае язычніцкі Парфенон, а праз два з паловай дзесяцігоддзі на Брацкіх могілках з’яўляецца царква ў выглядзе... егіпецкай піраміды. І будавалі іх, адзначым, людзі рускія ды праваслаўныя.

Адпаведна, “мураўёўка” — свайго кшталту сімулякр, копія, якая не мае арыгінала ў рэчаіснасці. Не, канкрэтныя правобразы, вядома, існуюць — недзе пад Яраслаўлем. Але казаць пра паўнаўвасаблітую мадэль уніфікаванай праваслаўнай архітэктуры (маўляў, павінна быць так, бо так трэба), якая была перанесеная на нашы землі, у дадзеным выпадку не выпадае.

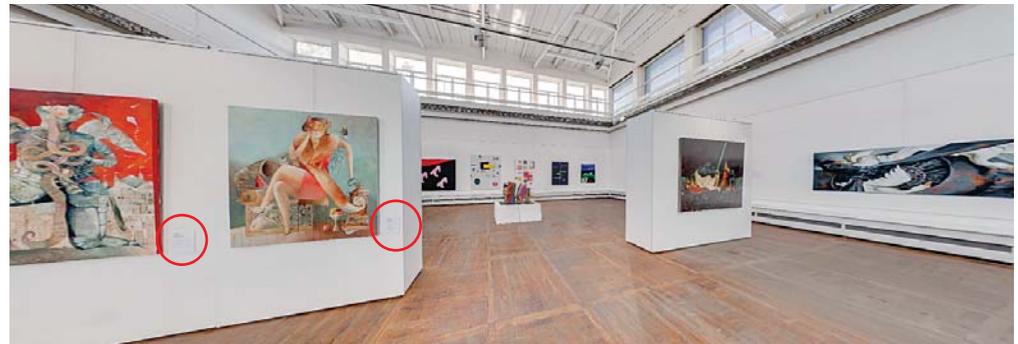
Але ж менавіта гэтая мадэль засела ў галовах сучаснікаў. Адсюль і знявечаныя рамонтам помнікі.

(Заканчэнне.
Пачатак на старонцы 1.)

Калі ж згаданыя вышэй сямі-дзесяцізначныя сумы перавесці з беларускіх рублёў у долары ці еўра і суаднесці з цэнамі на творы мастацтва ў замежжы, з грунтоўна ўсталяванымі трэндамі мастацкага рынку — дык атрымаецца, што лічбы, “намаляваныя” маладымі айчыннымі творцамі, не такія ўжо і вар’яцкія. Проста, як мне падаецца, маладыя беларускія мастакі зыходна не бачаць сябе ў айчынным кантэксце і соцыуме. Прынамсі, у яго паспалітым сегменце. І нават робячы выстаўку на радзіме, чакаюць, што на работы пакладзе вока замежнік, для якога некалькі тысяч долараў — не грошы. Альбо, прынамсі, суайчыннік з заробкам, нашмат вышэйшым за сярэднестатыстычны.

З іншага боку, прыспей, відаць, час скарэктаваць на рэчаіснасць вядомую тэзу пра мастацтва, якое нібыта “належаць народу”. Мастацтва, што ні кажы, раскоша. Прынамсі, яно не з’яўляецца для насельніцтва прадметам першай неабходнасці. Вось прыклад. Мой знаёмы мастак-авангардыст пасля заканчэння Акадэміі мастацтваў на некаторы час атабарыўся ў Віцебску. Ён здолеў арганізаваць там мастацкую галерэю, якую з горадасцю паказаў сябрам. Дарэчы, цэны на творы там былі зусім не дэмакратычныя. Я, памятаю, звярнуў на гэта ўвагу і запытаў знаёмца, навошта ставіць непад’ёмную для патэнцыйнага пакупніка суму? На што той адказаў: попыту на беларускі авангард ўсё адно няма, і галерэя рабілася не для таго, каб на ёй зарабляць. Цэны, маўляў, стаяць такія, каб прывучыць людзей да думкі, што мастацтва ўвогуле дорага каштуе. Дапускаю, што і зараз маладыя мастакі, не надта

Погляд на эканоміку культуры

На фота з экспазіцыйнай прасторы “Восеньскага салона...” мы пазначылі подпісы з цэннікамі, якія прыцягваюць больш увагі, чым самі творы.

Што мастак “ліквідам” лічыць?

Магія лічбаў: шпацыр па “...Салоне” з прыкідкай на ўласную кішэню

спадзеючыся на камерцыйны поспех, проста наладзілі свайго роду асветніцкую акцыю, каб давесці грамадзе, колькі, калі на добры лад, музіць каштаваць мастацтва. Аднак, сёе-тое з выстаўкі і прадаецца. Знайшліся спачатку пакупнікі на некалькі твораў па цане недзе каля 3 мільёнаў. А хтосьці на дадзены момант нават набыў жывапіснае палатно за 17 мільёнаў. Увогуле, цяпер паведамляюць аб продажы кожнага пятага экспаната.

На фарміраванне цэны твора ўплываюць шмат

якія чыннікі. Найперш гэта, канешне ж, імя аўтара. Яно музіць быць на слыху. Па-другое, якасць твора. Сапраўднае майстэрства і арыгінальнае мысленне відаць адразу, у якой абгортцы яно ні прадстаўлялася б, у якой стылістыцы ні працаваў бы мастак. Трэцяе — адпаведнасць эстэтычным стэрэатыпам, што пануюць, або, як сёння гавораць, трэнду. Гэта калі набываюць работу мастака не каб самому на яе глядзець, а каб іншым паказаць, дэманструючы ўласную “прасунутасць”. Гэта чыннікі асноўныя. А ёсць і другасныя.

У двох мастацкіх галерэях Мінска, пра якія я згадаў на пачатку, аднаго рэчы маюць розны кошт. Рэнтабельнасць салона, што побач з плошчай Якуба Коласа, ніжэйшая, чым у таго, што побач з плошчай Незалежнасці. Бо адна справа, калі крама стаіць на людным месцы, і іншая — калі на ціхім, на прасторы, якую звычайна пралятаюць на транспарце, а не шпацыруюць ля яе пехам. Згадаю для прыкладу, што ў адной галерэі вельмі прыстойны краявід работы вядомага ў Беларусі мастака правісеў некалькі гадоў і быў нарэшце прададзены за тры мільёны, а ў другой такі ж твор таго ж аўтара зляцеў, як кажуць, са свістам за дзесяць, як толькі карціну выставілі на продаж. Не дзіва, што мастакі нясуць свае творы ў той салон, дзе больш народу тусуецца, і дзе цэны ўдвай-ўтрая вышэйшыя. Дзе, зрэшты, “вісець” больш прэстыжна.

Мастак, які жыве з уласнай творчасці, мае ў барацьбе за ўвагу гледача/пакупніка канкурэнтам не толькі свайго такога ж калегу, але і прадпрымальніка, які гандлюе копіямі знакавых і проста папулярных твораў. Даволі якасная фотарэпра-

дукцыя, надрукаваная на палатне, каштуе ў залежнасці ад памеру недзе ад 270 тысяч да крыху больш за паўтара мільёна. Юрыдычныя падставы падобнага бізнесу мне не зусім зразумелыя. Адна справа, калі распаўсюджваюць рэпрадукцыі Айвазюскага ці Ван-Гога, якія не могуць падаць у суд за парушэнне аўтарскіх правоў. А калі друкуюць работы моднага сучаснага аўтара? Так ці інакш, законна альбо ў пірацкім фармаце, але гэты бізнес ёсць. А значыць, і попыт у наяўнасці. Мяркую, да гэтага сегмента мастацкага рынку трэба ставіцца вельмі сур’ёзна. У любым выпадку, без пагарды. Бо ўплывае ён на густы грамады не менш, чым разрэкламаваныя мастацкія імпрэзы.

На “...Салоне”, пра які ідзе гаворка, лічбы на цэнніках маюць нейкую магічную прыцягальную сілу. Спачатку глядзіць на іх, а потым на твор, да якога яны прыкладзены. Тады і судносіш кошт ды якасць. Як у краме. А між тым і самі творы вартыя зацікаўленай гаворкі і аб’ектыўнага аналізу. Салон цікавы тым, што мастакам не трэба рабіць выгляд, што яны дбаюць выключна пра вечнае, шыруюць дзеля ідэі, а не за хлеб надзелены. Тут няма патрэбы адпавядаць камсамольскаму дэвізу “Раньше думай о Родине, а потом о себе”, бо ўсё паводле Маркса: “Товар — грошы — тавар”. І праз гэты прагматызм відаць, што самі творцы на самрэч лічаць “ліквідным” таварам, якія творы насамрэч могуць быць канвертаванымі ў грошы. І яшчэ: да якой ступені мастак гатовы ісці за не заўжды дастаткова выхаванымі глядацкімі густамі.

У 1980-х, калі пахіснулася стабільнасць савецкай дзяржавы, а з ёю і мой уласны дабрабыт, мне давялося паездзіць у Польшчу “чаўнаком” — наконт купіць-прадаць, дадатковую капейчыну ў сямейны бюджэт прыдбаць. Дык, ведаеце, рынак даў мне больш праўдзівае ўяўленне пра суседнюю краіну і яе народ, чым наведванне музеяў... І дадзеная выстаўка-продаж шмат што можа сказаць пра рэальны стан нашай культуры. І грамадства.

Дні культуры: тэатр

На мінулым тыдні Беларусь прымала Дні культуры Кітайскай Народнай Рэспублікі. Цэнтрам падзей стаў Нацыянальны акадэмічны тэатр імя Янкі Купалы, дзе знакамітая труппа Пекінскага тэатра народнага мастацтва паказала спектакль “Наш Цзын Кэ”. Падзеі папярэднічала выстаўка ў фае тэатра.

На здымках: сцена са спектакля; намеснік міністра культуры КНР Дзін Вэй (першы справа); дырэктар Купалаўскага тэатра Павел Палакоў пасля знаёмства з выстаўкай. / Фота Аліны САЎЧАНКА

Будзем на сувязі!

Нам цікавае Ваша меркаванне па тэмах нумара.
Пішыце на адрас: 220013, г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 77, альбо на электронную скрынку kultura@tut.by,
тэлефануйце ў рэдакцыю па нумары 8-017-286-07-97,
абмяркоўвайце на
[facebook.com/kimpressby](https://www.facebook.com/kimpressby), [vk.com/kimpressby](https://www.vk.com/kimpressby),
twitter.com/kimpressby, [instagram.com/kimpressby](https://www.instagram.com/kimpressby)

Вяртаючыся да надрукаванага

З 1961 па 1974 гады я жыў акурат насупраць Палаца культуры Мінскага камвольнага камбіната. На маіх вачах гмах будаваўся і ўпрыгожваўся. Калі рабілася мастацкае аздабленне, я вучыўся у Школе-інтэрнаце па музыцы і выяўленчым мастацтве. Працэс стварэння твора мастацтва на той час на супермадэрнавым, з улікам класічнага пачатку, фасадзе, мяне па-юнацку кранаў. Было нейкае адчуванне гонару і саўдзелу. Сам жа Палац быў як родны дом.

З тамтэйшай групай "Пошук" абышлі добрую частку Беларусі ў турыстычных паходах, з біт-ансамблем "Рэзананс" зрэдку выступалі на маладзёжных канцэртах і танцах. Асаблівым для мяне сталася сяброўства з Васілём Сумаравым і ягонай студыяй выяўленчага мастацтва...

Уладзімір Іванавіч Стэльмашонак у прыватнай размове са мной скардзіўся, што модуль "завіс на фасадзе", а геаметрыя кампазіцыі парушылася... Можна, гэта не мая эстэтыка, можа, нейка ў студэнтстве іранічна ў сілу ідэалогіі, што панавала тады, прымаў гэты твор. Але Стэльмашонак адказваў так: "Уладзімір Іванавіч, я столькі гадоў сустракаў узыход сонца на тле вашай працы, што мне абавязкова было наканавана скончыць манументальнае аддзяленне БДТМ і зрабіць дыплом прыблізна ў той тэхніцы, якую вы выкарыстоўвалі ў экстр'еры Палаца камвольшчыкаў..."

...Надышло новае стагоддзе. А якія новыя і значныя дасягненні ў манументальнаму мастацтву мы прыдбалі? Чым можам ганарыцца

Тэндэнцыя і "знак якасці"

Алес КВЯТКОЎСКИ,
мастак, педагог

Т Э К С Т

ца не толькі на былой савецкай (а манументальную школу БССР паважалі), а зараз на еўрапейскай прасторы? Шкадую я ці не шкадую пра мастацкія творы, выкананыя народнымі мастакамі Беларусі Уладзімірам Стэльмашонакам і Гаўрыламам Вашчанкам, якія знішчылі сёлета пры рамонце Палаца культуры? Прынамсі, для мяне гэтае пытанне ўласнага характару і сапраўднага болю. Як можна знішчаць твор без абмеркавання спецыялістаў і грамадскасці?

"У нашай сталіцы [...] на змену архітэктару-мастаку прыйшлі інжынеры-праекціроўшчыкі ды інжынеры-планіроўшчыкі з дыпламамі выпускнікоў архітэктурных факультэтаў. І гэтыя людзі сёння займаюцца мастацтвам", — піша публіцыст Сяргей Абламейка.

Так, няцяжка адразу пазначыць які дзясятка твораў сапраўднага манументальнага (савецкага) мастацтва, якія сёння захавалі б неаспрэчны "знак якасці". Ды яшчэ невядома, што станецца з творамі, зробленымі ў апошнія часы, праз які дзясятка гадоў.

Адносна сітуацыі з той манументальнай работай згадваю словы пісьменніка Кастуся Тарасава з эсэ "Зніклы горад": "І што самае сумнае — усё гэта знішчана з пачуцця нялюбасці да горада прыезджымі архітэктарамі, у якіх няма ніякіх успамінаў звязаных з вуліцамі, крамамі, будынкамі, Свіслаччу, паркамі, плошчай..."

■ Па вялікім рахунку ўсё проста: у мастака бізнес — ягонае мастацтва. У праекціроўшчыка — яго праекты. Прычым тут пераемнасць, павага да асяроддзя? Прычым тут эстэтыка? Ні заказчыку, ні аўтару няма асаблівай справы да мастацтва.

"Мы ніколі не былі ў архітэктурным сэнсе на першых ролях. Таму павінны былі б калаціцца над кожным каменьчыкам, які дастаўся нам ад продкаў. Але замест гэтага калоцімся над інвестарам. [...] Большасць твораў гэтую катастрофу не перажывае псіхалагічна і творча, яны застаюцца да яе эмацыйна халодныя. Гэта сумна". Зноў згадваю словы Сяргея Абламейкі.

Абыякавасць прысутнічае і ў маладых мастакоў-манументалістаў. "Адсутнасць попыты на сур'ёзныя рэалістычныя творы. Па-сутнасці, умець маляваць чалавека з натурны цяпер не абавязковая задача для мастака і выпускніка... Мы сёння вельмі крэатыўныя, але малюем значна горш, чым савецкія мастакі. "Манументалка" сёння — надзвычайна салоннае мастацтва. Густы спажываецца неразвітыя, а грамадскія заказаў практычна няма. Значная колькасць выпускнікоў кафедры МДМ Акадэміі мастацтваў пра-

це ў Свята-Елісавецкім манастыры: у мазаічнай, вітражнай ды сценапіснай майстэрнях." Так пісала Дар'я Бунеева ў артыкуле "Дылема пачаткоўцаў" у часопісе "Мастацтва" (№ 6 за 2015 год).

"Элітнасць вызначаецца не паходжаннем, а пачуццём адказнасці за будучыню, незадаволенасцю станам рэчаў, "служэннем". Жыццё не мае для яго [чалавека] цікавасці, калі ён не можа прысвяціць яго чамусьці вышэйшаму", — пісаў Гёте. Таму знішчэнне твораў сапраўднага манументальнага мастацтва не дзіўна. Мы прызываліся да кулуарнасці, закрытасці ў размеркаванні заказаў на такія работы. Прыцягваліся так, што нават словы народных мастакоў Беларусі на абмеркаваннях часам ігнараваліся. І студэнты такое бачаць. І ўсведамляюць тое як натуральнае. Дык якая беларуская школа архітэктуры?

Па вялікім рахунку ўсё проста: у мастака бізнес — ягонае мастацтва. У праекціроўшчыка — яго праекты. Прычым тут пераемнасць, павага да асяроддзя? Прычым тут эстэтыка? Ні заказчыку, ні аўтару няма асаблівай справы да мастацтва. Не той узровень, не тая кан'юнктура, не той час... Таму паціху знікаюць з нашых вачэй (ці знаходзяцца ў "падвешаным" стане) адметныя творы найвышэйшай пробы: роспіс у тэхніцы энкаўстыкі ў былым кінатэатры "Вільнюс" (зараз Цэнтр барацьбы Аляксандра Мядзедзя) Зоі Літвінавай і Святланы Катковай, мазаіка ў фае аўтавазала "Усходні" Віталія Карнева... Недзе плячэцца габелены Аляксандра Кішчанкі, якія шыкоўна аздаблялі інтэр'еры Опернага тэатра... Можна, гэта і ёсць тэндэнцыя?

Культ-поле і... гародзік

Пра тое, як прайшлі шэсць гадоў Галерэі сучаснага мастацтва "У", лепш за мяне засведчаць праекты, партнёры, гледачы, новыя імёны, адкрытыя і дзякуючы нашай дзейнасці. Гэта не толькі мастакі, фатографы, скульптары, але і куратары, даследчыкі. Заўсёды падкрэсліваю: развіццё немагчымае без кансалідацыі, узаемадапамогі, цікавасці адзін да аднаго.

Меркаванні

Ганна ЧЫСТАСЕРДАВА,
арт-дырэктар
Галерэі сучаснага мастацтва "У"

Наколькі галерэю можна лічыць культывым месцам — лепш спытаць у мінчан, якія цікавяцца культурным жыццём. Урэшце, часцяком заўважаю людзей, што прыйшлі не адно з прафесійнай цікавасці, але і турыстаў. Прыемна чуць ухвалу ад іх. Значыць, ёсць момант упісанасці не толькі ў кантэкст сучаснага, актуальнага беларускага мастацтва, але і датычнасці да развіцця арт-сферы Усходняй і Цэнтральнай Еўропы.

У сваёй працы калектыв імкнецца знаёміць з надзённымі тэмамі. Натуральна, існуюць праблемы, у большасці сваёй звязаныя з недаходам фінансаў. Аднак поспех у тым, што асноўная маса праектаў, айчынных і замежных, ажыццяўляецца ўласнымі сіламі. Пазіцыя галерэі ў гэтым сэнсе выразная: сутыкаючыся з выклікамі, ты абавязаны знаходзіць новыя шляхі, быць больш актыўным, гнуткім.

У большасці выпадкаў мы будзем стасункі на супрацы, на абмеркаванні пытанняў, таму з боку галерэі няма дыктату адносна экспанентаў. Мы запрашаем велізарную колькасць куратараў для нашых праектаў і заўсёды скарыстоўваем магчымасць уцягнуць у працэс чалавека, які нават з кароткатэрміновым візітам прыязджае ў Мінск, каб ён падзяліўся сваім вопытам. Пажадана нават не з вузкім колам. Адсюль і такія фарматы, як семінары, лекцыі, майстар-класы.

Апошнім часам нам падаўся цікавым кірунак узаемасувязі паміж мастацтвам і прыродай. Напэўна, вы чулі і пра наш самы сапраўдны гародзік: абсалютна трэндавую з'яву для краін еўрапейскіх, але для нас — толькі першыя крокі ў гэтай галіне.

Мы не знаходзімся ў той сітуацыі, калі можна казаць пра канкурэнцыю. Змены прыйдуць, калі ў горадзе будзе, як мінімум, чатыры галерэі сучаснага мастацтва ў правільным разуменні — галерэі, якія маюць сваю палітыку, стратэгію, якія займаюцца не толькі прэзентацыяй і арганізацыяй выставак, але і працай па ўмацаванні культурнага поля. Таксама варта займацца і прафесійна дзяржаўна інстытуцыі ў галіне сучаснага мастацтва, якія адпавядаюць патрабаванням, даўно і не намі прапісаным.

Прыемна, што за апошнія два гады колькасць пляцовак для дэманстрацыі і рэалізацыі культурных праектаў у Беларусі ўзраста. Спадзяюся, гэтая тэндэнцыя не спыніцца. Сапраўды знойдуцца людзі, гатовыя інвеставаць у адпаведныя ўстановы, дзяржаўныя ці прыватныя.

Занатавала Аліна САЎЧАНКА

Бібліятэкі без... карыстальнікаў

Па запрашэнні беластоцкай універсітэцкай бібліятэкі імя Ежы Гедройца брала ўдзел у V Агульнапольскай навуковай канферэнцыі "Бібліятэкі без карыстальнікаў?.. Дыягназ праблемы". Такія мерапрыемствы з 2007 года ладзяцца тут раз на два гады. Удзел стаў магчымым дзякуючы супрацоўніцтву бібліятэкі ў рамках Дамовы аб стварэнні сеткі ўніверсітэцкай памежжа.

У канферэнцыі 2015 прынялі ўдзел больш за 100 чалавек — кіраўнікі і спецыялісты бібліятэк вышэйшых навучальных устаноў і інфармацыйных цэнтраў, вытворцы навуковай інфармацыі. Кіраўнікі бібліятэк ВНУ Беларусі сталі першымі прадстаўнікамі замежжа на канферэнцыі.

Тэма форуму "Бібліятэкі без карыстальнікаў?.. Дыягназ праблемы" мяне вельмі зацікавіла. Хацелася даведацца, што прапаноўваюць польскія калегі для тых, хто выкарыстоўвае бібліятэчныя рэсурсы ў традыцыйным рэчышчы, якія новыя формы супрацоўніцтва з карыстальнікамі бібліятэк яны прапаноўваюць. У той жа час я была зацікаўлена ў тым, каб і самой падзяліцца вопытам работы бібліятэкі нашага ўніверсітэта.

Лілія ГАРБУНОВА,
загадчык бібліятэкі Баранавіцкага дзяржаўнага ўніверсітэта

Т Э К С Т

■ У сваіх выступленнях кіраўнікі бібліятэк адзначалі, што ўзровень тэхнічнага забеспячэння бібліятэк і аналіз паслуг, што аказваюцца бібліятэкай, патрабуе пераасэнсавання не толькі паняцця "чытач", але і паняцця "карыстальнік". Магчыма, гэта будзе паняцце "кліент"?

Ва ўрачыстым адкрыцці канферэнцыі прыняў удзел мэр горада Супрасль, дзе, дарэчы, і ладзілася імпрэза. Натхнёныя і шчырыя словы мэра аб значэнні бібліятэкі ў жыцці грамадства задалі асаблівы тон усёй канферэнцыі. Шчыра прызнаюся: даўно ўжо мне не даводзілася чуць такой ацэнкі дзейнасці бібліятэк з вуснаў чыноўніка.

У сваіх выступленнях кіраўнікі бібліятэк адзначалі, што ўзровень тэхнічнага забеспячэння бібліятэк і аналіз паслуг, што аказваюцца бібліятэкай, патрабуе пераасэнсавання не толькі паняцця "чытач", але і паняцця

"карыстальнік". Магчыма, гэта будзе паняцце "кліент"?

Прагучала і такая інфармацыя: выкарыстанне электронных рэсурсаў з 2008 па 2013 год павялічылася на 353 %. У той жа час лозунг "Свет навукі чакіе дома", як аказалася, не заўсёды сябе апраўдвае. Студэнту патрэбна вучэбная кніга, яму патрэбны жывыя зносіны. Усе гэта дае бібліятэка, якая ў сваёй працы захавала літаратурныя вечары, сустрэчы з цікавымі людзьмі, кніжныя агляды, дадаўшы да гэтага сайты бібліятэк, зносіны ў сацыяльных сетках, мабільнае прыкладанне (меню ў студэцкім кафэ, расклад руху аўтобусаў, тэатральныя афішы і іншае) як паслугу бібліятэкі, паўнатэставыя базы даных сусветных вытворцаў і поўную аўтаматызацыю бібліятэчных працэсаў.

Быў цікавы фармат абмеркаванняў. Я назвала б гэта дыялогам на пляцоўцы свабодных дыскусій. Названы дыялог даваў магчымасць прымерыць чужы вопыт да ўласных умоў працы. Напрыклад, адкрытае прызнан-

не Хелены Альшэўскай, што ў бібліятэцы ўніверсітэта ў Познані наведванняў усё менш і менш. Такая тэндэнцыя захоўваецца ўжо некалькі гадоў, але гэта мясцовых бібліятэкараў асабліва не турбуе: яны ўвогуле лічаць такую сітуацыю правільнай! Справа ў тым, што сёння карыстальнік можа звяртацца да рэсурсаў бібліятэкі, не выходзячы з дома 24 гадзіны на суткі. Прычым, доступ да электронных крыніц пастаянна павялічваецца... Зразумела, усё гэта не выклікае росту наведвальнікаў у будынку бібліятэкі... Тым не менш, спецыялісты ў Познані разумеюць, што калі паслугі і рэсурсы бібліятэкі могуць быць і віртуальныя, дык сустрэчы з людзьмі павінны быць рэальнымі. Менавіта таму бібліятэка ўніверсітэта прапануе сваім карыстальнікам ўдзел у розных праектах.

Я таксама распавяла аб практыцы сумеснай працы бібліятэкі БарДУ з кафедрамі ў рамках інфармацыйна-адукацыйнага праекта "Студэнт-даследчык" і "На паклон да класіка", прааналізавала эфектыўнасць гэтай працы. Сапраўды, што мы, бібліятэкары, атрымліваем, арганізаваўшы столькі розных праектаў? З Хеленай Альшэўскай мы былі адзіныя ў тым, што працуючы ў кірунку працоўнага такіх праектаў, будзем сабе шырокую чытацкую аўдыторыю. Я думаю, і для ўсіх бібліятэк нашай краіны гэта таксама актуальна, асабліва сёння...

Меркаванні калумністаў і экспертаў газеты не абавязкова адлюстроўваюць пункт гледжання рэдакцыі.

УВАГА!

ПРАЦЯГВАЕЦЦА ПАДПІСКА НА ГАЗЕТУ "КУЛЬТУРА" ПРАЗ ІНДЫВІДУАЛЬНЫ (63875) І ВЕДАМАСНЫ (638752) ІНДЭКСЫ.

З дапамогай банкаўскай карткі газету можна выпісаць праз інтэрнэт-сэрвіс на сайце "Белпошты" (пункт "Афармленне падпіскі на друкаваныя сродкі масавай інфармацыі").

Слова ўпраўленню

Праекты ў працы

меркаванне

Аляксандр
ВЯРСОЦКІ,

першы намеснік начальніка галоўнага ўпраўлення ІРКІСМ Гродзенскага аблвыканкама

На першым месцы — захаванне гісторыка-культурнай спадчыны, інакш кажучы — рэалізацыя Дзяржаўнай праграмы "Замкі Беларусі". Зроблена апошнім часам шмат. На Дзень беларускага пісьменства ў Шчучыне адчынілі дзверы палаца Друцкіх-Лябейцкіх. Ён не нам прыналежыць, але рашэнне аб аднаўленні палаца прыняў у свой час аблвыканкам.

У маентку Міхала Клефаса Агінскага на Сморгоншчыне з'явілася музейная экспазіцыя. У Жамыслаўлі (Іўеўскі раён) палац Умястоўскіх урэшце выстаўлены на продаж: вельмі важная справа зрушылася з мёртвай кропкі. Для аднаўлення Любчанскага замка на Навагрудчыне дзяржаўныя грошы не выдаткоўваюцца. Тым не менш, мы актыўна працуем з мясцовым фондам па рэалізацыі дадзенага праекта. І работы там, нягледзячы на неспрыяльны ў эканоміцы час, таксама не спыняюцца.

Паўтаруся, дадзены вектар развіцця абласной культуры — прырытэтны. З ім звязаны наўпрост і творчыя высілки раённых аддзелаў. І хачу падкрэсліць, што актыўнасць тут — надзвычайная. Мяркуюць самі, на сённяшні дзень каля трынаццаці трансгранічных праектаў знаходзяцца ў працы. Задача найбліжэйшага часу — наладзіць трансгранічнае супрацоўніцтва ў кожным раёне Гродзеншчыны. "Беспраектных" раёнаў засталася няшмат. Неабходна вучыцца быць адносна незалежнымі ў фінансавым плане. Урэшце, гэта таксама адзін з відаў творчасці.

І менавіта ў выніку такога творчага падыходу і цесных стасункаў з польскімі Сувалкамі ў Гродзенскай абласной навуковай бібліятэцы імя Яўхіма Карскага рэалізаваны праект на суму ледзь не ў паўмільёна еўра. Так што ў лістападзе ў названай установе адкрыецца Інтэрактыўны цэнтр па творчай і ўсебаковай самарэалізацыі чытачоў. Аналагаў такому новаўтварэнню ў Беларусі пакуль няма... Будзем і надалей працаваць у кірунку эфектыўнай праектнай дзейнасці.

Занатаваў Яўген РАГІН

Навінамі пра рэстаўрацыю Старога Замка, фінансаванне праектна-каштартарыснай дакументацыі і планами на будучы год з "К" падзяліўся дырэктар Гродзенскага дзяржаўнага гісторыка-археалагічнага музея Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ

— Навіны з нагоды аднаўленчых работ наступныя: на сённяшні дзень працягваецца стварэнне будаўнічага праекта па рэстаўрацыі Старога Замка, першай яе часткай, — адразу значнае спадар Юрый. — Гэтай справай займаюцца спецыялісты "Гроднаграмадзянпраекта". Дарэчы, яны мне абяцалі, што называецца, кроў з носу, па класці гэты, такі доўгачаканы дакумент, на стол ужо ў снежні бягучага года.

Што ж, пачакаем. Балазе, грошы пад названым мэты былі выдаткаваны з абласнога бюджэту, і справа цяпер паступова рухаецца. І гэта вельмі добра, бо рэстаўрацыі старажытных замкавых мураў у Гродне, як вы ведаеце, мы чакаем не першы год. А тое, што Стары Замак даўно выпрацаваў свой рэсурс, — гэта абсалютна зразумела і нам, і абласному галоўнаму ўпраўленню ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі.

Таксама сёння ў нас адбываюцца раскопкі ў тых месцах, дзе

Раскопкі на Старым Замку ў Гродне.

Згодна з планам, па перыметры Замкавай гары ў будучым будуць узведзены сцены, вежы і каменныя будынкі, а двор мяркуецца вызваліць ад пабуды мінулага стагоддзя, дзе цяпер размяшчаюцца майстэрні і складскія памяшканні музея.

з цягам часу распачнецца рэстаўрацыя. Бо, як вядома, згодна з планам, па перыметры Замкавай гары ў будучым будуць узведзены сцены, вежы і каменныя будынкі, а двор мяркуецца вызваліць ад пабуды мінулага

стагоддзя, дзе цяпер размяшчаюцца майстэрні і складскія памяшканні музея. Так што працы ў нас яшчэ хапае...

Чаму ўзяліся за раскопкі менавіта сёння? Як на маю думку, археалагічных даследаванняў, якія праводзіліся тут у ранейшыя гады, відавочна не хапае. Не стае іх для таго, каб з упэненасцю ствараць праект рэканструкцыі замка, максімальна блізка да арыгіналу. Таму і "шчыруюць" зараз у Старым Замку археолагі, каб потым як мага больш поўна і як мага больш дакладна аднавіць страчанае.

Таксама я вельмі рады, што фінансаванне работ па стварэнні праектна-каштартарыснай

дакументацыі ідзе згодна з графікам. Грошы з упраўлення капітальнага будаўніцтва Гродзенскага аблвыканкама паступаюць своечасова. Таму, вядома ж, і справа рухаецца. Што будзе з фінансаваннем у наступным годзе — пакуль сказаць цяжка: абласны бюджэт сёння толькі фарміруецца...

Але, наколькі мне вядома, гарадскія ды абласныя ўлады Гродна вельмі зацікаўлены ў тым, каб работы ў Старым Замку працягваліся. Таму яны прыкладаюць усе намаганні, каб фінансаванне рэстаўрацыі ішло згодна з планам і ў наступным годзе... Таму будзем, што называецца, спадзявацца на лепшае...

Думаю, кожны пагодзіцца з тым, што адзін з найбольш актуальных аспектаў дзейнасці любога музея Беларусі — міжнароднае супрацоўніцтва. Што ні кажа, а прэзентацыі артэфактаў за мяжой спрыяюць таму, каб пра беларускую культуру даведвалася ўсё больш і больш людзей з розных краін свету.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ

Гродзенскі музей гісторыі рэлігіі ў гэтым плане — не выключэнне. Яшчэ ў 2014 годзе ім было падпісана пагадненне аб супрацоўніцтве з двума літоўскімі музеямі — Тракайскім гістарычным і шаўляйскім музеем "Аушра". Згодна з дакументам, напрыканцы 2014 года літоўцы прывезлі выстаўку "Как денди лондонский одет...", прысвечаную мужчынскай модзе канца XVIII — пачатку XX стагоддзя. Гродзенцам былі прадстаўлены прадметы адзення і аксесуары, без якіх не мог абысціся джэнтльмен XIX стагоддзя, патлумачыла "К" дырэктар музея гісторыі рэлігіі Рыта Янчалоўская. У вітрынах — капелюшы, курыцельныя люлькі, табакеркі, партсігары, дарожныя камплекты і іншыя атрыбуты эпохі

Ад дэндзізму да мадэрна

дэндзізму. У адказ сёлета супрацоўнікі музея з Гродна прывезлі ў Тракайскі гістарычны выстаўку "Боскія адкрыцці зямных вобразаў", якая дэманстравалася там да 15 ліпеня. А з 3 снежня яна будзе прадстаўлена ўжо ў "Аушры".

Таксама вельмі плённа супрацоўнічаюць гродзенцы з пасольс-

твамі, акрэдытаванымі ў Беларусі. Так, да прыкладу, у чэрвені бягучага года ў музеі адкрылася выстаўка "Падарожжа па Палесціне", арганізаваная Пасольствам Дзяржавы Палесціна, дзе прадставілі традыцыйныя народныя рамёствы гэтага краю: вышыўка, кераміка, разьба па перламутры і па аліўкавым дрэве.

Узаемадзейнічаюць музейшчыкі горада над Нёманам і з украінскімі калегамі. Так, з 24 лістапада ў Гродне, у сценах музея гісторыі рэлігіі адкрыецца выстаўка з Музея гісторыі моды Марыны Івановай (Кіеў, Украіна), на якой будзе прадстаўлена жаночае адзенне XIX — пачатку XX стагоддзяў. Па словах Рыты Янчалоўскай, праект з Украіны пад назвай "Мадэрн — эпоха жаночасці" адкрые перад гродзенцамі свет моды 1890 — 1930 гадоў. "Свет сапраўды неверагодны, — кажа дырэктар музея, — бо мода гэтага перыяду адзначаецца эклектычнасцю, перапляценнем паміж сабой розных стыляў, выкарыстаннем лёгкіх тканін у сукенках тагачасных модніц..."

А ўжо налета свае экспанаты на суд кіеўлян прадставяць і беларусы. Да ўсяго, як кажа Рыта Янчалоўская, зараз яны працуюць над сумеснымі праектамі з Музеем гісторыі рэлігіі Санкт-Пецярбурга. Пляны па ўзаемадзейні з расіянамі распісаны ажно да 2017 года.

Чакаем вашых тэлефанаванняў з цікавымі навінамі па нумары +375 17 334-57-23

Ганна Дзякун, намеснік дырэктара Гродзенскай дзіцячай музычнай школы мастацтваў № 2, кажа, што эстрадна-сімфанічны аркестр установы "Nota Band" — ужо доўгі час меў статус "народны". А зусім нядаўна Міністэрства культуры паставіла прысвоіць найменне "ўзорны" і ансамблю скрыпачоў "Чароўныя струны". "Спадзяемся, гэткага ж гонару неўзабаве дасягне і хор старэйшых класаў "Крынічка", — дадае суразмоўца.

Яўген РАГІН

Школе крыху больш за тры дзясяткі гадоў. Але асабліваю дынаміку яе развіццё набыло пасля таго, як

Шукаюць спонсара

установу ўзначаліла Юлія Амелчанка. Дарэчы, яна кіруе школьным эстрадна-сімфанічным аркестрам і здолела сабраць аднадумцаў.

Па тым, як калектывы "прырастаюць" званнямі можна пераканацца, што асноўная мэта школы — стварыць максімум умоў для самарэалізацыі як дзяцей (а гэта 640 чалавек), так і педагогаў. Прыклад таму — "Nota Band", у складзе якога пачалі выступаць і школьнікі. А гастрольнае аркестр не толькі па Беларусі, але і за мяжой, атрымліваючы пры гэтым самыя станючыя водгукі. "За апошні навучальны год, да прыкладу, сем нашых выхаванцаў сталі лаўрэатамі і дыпламантамі міжнародных конкурсаў", — кажа Ганна Дзякун.

Выезды за мяжу, вядома, патрабуюць немалых капітальных укладанняў. "Шукаем спонсараў. Асноўнымі пакуль з'яўляюцца бацькі навучэнцаў. Апякунскі савет школы клопоціцца не толькі пра стан матэрыяльнай базы, але і пра ўзровень канцэртнай, конкурснай дзейнасці ўстановы", — заўважае візаві. Так, апошняя дапамога савета паспрыяла выезду харавога калектыву на абласны конкурс у Ліду.

Больш за дзесяць працэнтаў настаўнікаў — былыя вучні нашай школы. І сёлета таксама вярнулася двое. А чатыры выпускнікі паступілі ў профільныя ўстановы. Інакш кажучы, аўтарытэт школы

Аркестр "Nota Band".

мацуецца на канкрэтных і досыць пераканаўчых здзяйсненнях.

Аднак аўтарытэту гэтаму іншым разам цяжка адпавядаць. "Музычныя інструменты абнаўляліся апошні раз у 2011 годзе, калі мы атрымалі грант спецыяльнага фонду Прэзідэнта па падтрымцы таленавітай моладзі. Грант быў прызначаны для падмацавання матэрыяльнай

базы і школы, і сімфанічнага аркестра", — кажа Ганна Дзякун.

У школе ёсць клас для групавых дысцыплін, які адсталяваны камп'ютарам. Яшчэ адна мара — набыццё мультымедынай сістэмы для рознага роду прэзентацый. "Вельмі хацелася б, каб яна ажыццявілася", — адзначыла візаві.

Ці можа лічыцца праектам стварэнне раённага краязнаўчага музея? Як на мой погляд, дык можа. Справа ўся ў тым, што зрабіць сэння музей, што называецца, "з нуля" — з новай экспазіцыяй, з унікальнымі экспанатамі, здольнымі зацікавіць любога, самага патрабавальнага наведвальніка, — пагадзіцеся, вельмі цяжка. Але ў гарпасёлку Глуск Магілёўскай вобласці цяжкасцей не збавіліся.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ,
Мінск — Глуск — Мінск

Музей з прасамі

Не сакрэт, што музей — гэта візітная картка для любога, нават самага малага, горада ці гарадскога пасёлка. Але ў Глуску сваёй раённай музейнай установы, на жаль, да апошняга часу не было. Толькі ў 2011 годзе ў будынку былой крамы распачаў сваю дзейнасць мясцовы Раённы краязнаўчы музей. Праўда, да 2013 года ў музейным будынку працавала адно толькі выставачная зала, дзе дэманстраваліся карціны мясцовых і заездных мастакоў. Афармленне ж пастаяннай экспазіцыі расцягнулася на два гады: пад праектна-рамонтныя работы было выдаткавана каля 800 мільёнаў рублёў.

Грошы — грашыма, але збор экспанатаў для музея — таксама справа нялёгкая. Дырэктару ўстановы культуры Людміле Новік давялося не толькі дамаўляцца пра набыццё новых вітрын і стэлажоў, піль-

на сачыць за працай будаўнікоў, маляроў ды тынкоўшчыкаў, але і звяртацца з просьбай да ўсіх неабыхавых жыхароў Глуска і Глускага раёна паспрыяць у зборы матэрыялаў для музейных фондаў.

І зварот праз мясцовую газету ў 2012 годзе даў свой плён: дзясяткі людзей прыносілі ў музей старыя прылады слянянскай працы, сямейныя фотаздымкі, дакументы часоў Вялікай Айчыннай вайны і многае іншае. Найбольш каштоўныя экспанаты былі набыты за кошт бюджэтнага фінансавання.

— А аднойчы я прыйшла на працу раніцай, гляджу — на ганку ляжыць прэс для разгладжвання стружкі з асіны, якім карыс-

стагоддзя ды прылады працы ды станкі па вырабе драўлянай стружкі, якімі карысталіся мясцовыя рамеснікі.

А з нядаўняга часу пастаянная экспазіцыя Глускага раённага краязнаўчага музея папоўнілася цікавай калекцыяй прасоў. Супрацоўнікі музея набылі яе на пачатку года ў брэсцкага калекцыянера прыкладна за 40 мільёнаў рублёў. Грошы на набыццё ўнікальных прадметаў былі атрыманы паводле Дзяржаўнай праграмы "Культура Беларусі".

У калекцыі з 12 прадметаў можа зацікавіць спіртавы асобнік, а таксама прас, які награвяецца з дапамогай дадатковай чыгуннай плашкі. Ёсць цяжкі, падобны на невялікую

■ Афармленне пастаяннай экспазіцыі Глускага раённага краязнаўчага музея расцягнулася на два гады: пад праектна-рамонтныя работы было выдаткавана каля 800 мільёнаў рублёў.

печку, вугальны прас (з пейнікам на вечку) і маленькі манжэтны, які з лёгкасцю змяшчаецца на далоні. Акрамя таго, калекцыя папоўнілася і падстаўкамі пад іх розных форм і памераў. Па словах Людмілы Новік, гэтыя старадаўнія прасы выкарыстоўваюцца пад час правядзення музейных педагагічных заняткаў.

У планах дырэктара — набыццё яшчэ аднаго старадаўняга парнага праса ды некалькі іншых унікальных рэчаў: антыкварнай вітрыны ў стылі ракака, а таксама калекцыі старадаўняга фарфору. Балазе паводле Дзяржпраграмы "Культура Беларусі" сёлета ўстанове культуры на папаўненне музейных фондаў выдаткавана 73 мільёны рублёў. Так што жыццё новага праекта пад назвай "Глускі раённы краязнаўчы музей" працягваецца...

печку, вугальны прас (з пейнікам на вечку) і маленькі манжэтны, які з лёгкасцю змяшчаецца на далоні. Акрамя таго, калекцыя папоўнілася і падстаўкамі пад іх розных форм і памераў. Па словах Людмілы Новік, гэтыя старадаўнія прасы выкарыстоўваюцца пад час правядзення музейных педагагічных заняткаў.

У планах дырэктара — набыццё яшчэ аднаго старадаўняга парнага праса ды некалькі іншых унікальных рэчаў: антыкварнай вітрыны ў стылі ракака, а таксама калекцыі старадаўняга фарфору. Балазе паводле Дзяржпраграмы "Культура Беларусі" сёлета ўстанове культуры на папаўненне музейных фондаў выдаткавана 73 мільёны рублёў. Так што жыццё новага праекта пад назвай "Глускі раённы краязнаўчы музей" працягваецца...

Людміла Новік працуе з мініяцюрамі прасоў.

Прас для сушкі стружак, падараны музей "ананімам".

Адна з экспазіцыйных залаў. / Фота аўтара

Я люблю народныя танцы. Ды хто іх не любіць? У добрай кампаніі, ды пад добры гармонік, а калі пашанцуе, то і са скрыпкай, ды не адной, з бубнам ды іншымі інструментамі. Апошнім часам у Мінску мы, аматары патанцаваць, мелі нямала магчымасцей сябе паказаць і на людзей паглядзець.

Але зараз я жыву ў пасёлку Крупскі Крупскага ж раёна. І сюды яшчэ не прыйшла мода ладзіць вечарыны народнага танца. А танцаваць — вельмі ж хочацца! Раз на тыдзень прыязджаю ў Мінск на заняткі да Міколы Козенкі (гэта не магу прапусціць!), а часцей — на атрымліваецца. І вось пасля чарговай гастрольнай паездкі, гэтым разам у Рыгу, запрасіла сяброў да сябе ў пасёлак на выхадны пабыць разам, пачаставацца вясковымі прысмакамі, патанцаваць ды паспяваць. Запрасіла нашага гарманіста Уладзіміра, які ўжо шмат разоў граў нам на розных мерапрыемствах у Беларусі, а таксама ў Польшчы і краінах Балты. "Нельга адмовіць", — сказаў Уладзімір. Ён сам з Крупскага раёна, і ўжо меў думку, каб неяк наладзіць танцы на сваёй малой радзіме. Трэба ж! Калі так, то чаму ў хаце? Звярнуся ў мясцовы сельскі клуб. Ёсць пры клубе і творчы калектыў "Крупчанка". Знаёмства будзе на карысць абодвум гуртам.

І ўсё ж "пракаціла"

Танцы ў пасёлку: ініцыятыва аматара ды ўдзел клуба

Удзельнікі імпрэзы. / Фота аўтара

■ Мода на вечарыны беларускага народнага танца прыйшла ўжо ў многія беларускія гарады ды вёскі (дакладней будзе сказаць — вярнулася). Спадзяемся, прыйдзе яна і ў пасёлкі.

Не ведаю, ці парадавала, але, відавочна, здзівіла яго супрацоўнікаў. "Не пракаціць!" — сказала наймаладзейшая з кабет. "А ці любіце вы самі танцаваць?" — пытаюся. Жанчыны крыху разгубіліся, але казалі: так, любяць. "То запрашаю да

мяне ў хату патанцаваць разам з маімі сябрамі! Будзеце гасцямі". Тым часам вырашылі ўсе ж такі паспрабаваць зладзіць сустрэчу ў клубе.

І вось у нядзелю, пры цудоўным надвор'і — бабіна лета! — прыехалі мае госці з Мінска. У клубе нас сустрэлі з гарбатай ды пірагамі. Было шмат пытанняў, у асноўным — да нас. Спачатку жанчыны былі вельмі стрыманымі, але калі наш цудоўны гарманіст сыпаў мелодыі танцаў, знаёмыя ім з маладосці, а хлопцы і дзючаты ў прыгожых вышываных кашулях так цудоўна іх танцавалі, то жанчыны ўсё больш разнявольваліся. Хутка яны ўжо таксама спрабавалі з намі, хоць і скардзіліся, што забыліся,

як танцаваць. І не толькі танцавалі — усё больш ахвотна спявалі па чарзе з нашымі спевакамі, ці разам — песні сваёй маладосці, знаёмыя і нам. І самым прыемным было, калі жанчыны не ўтрымаліся, сталі згадваць гарэзлівыя прыпеўкі.

Наша вечарына зацягнулася амаль на тры гадзіны, і разыходзіліся мы ўжо добрымі сябрамі, шчаслівымі, прыемна стомленымі. Гулялі яшчэ ў мяне на падворку амаль да першых зорак.

А ў мяне наступным днём суседзі пыталіся: "Ці не юбілей у вас святкавалі? Так хораша гармошка грала, людзі спявалі". Выгаворвалі, што не запрасіла: "Да мяне ж і дзеці на выхадны прыехалі, яны тут у школе вучыліся, тады іх яшчэ вучылі народнаму танцу. Яны з радасцю таксама прыйшлі б".

Мода на вечарыны беларускага народнага танца прыйшла ўжо ў многія беларускія гарады ды вёскі (дакладней будзе сказаць — вярнулася). Спадзяемся, прыйдзе яна і ў пасёлак Крупскі, а спеўна-танцавальныя сустрэчы тут зробіцца звычайнай з'явай, і не давядзецца гойсаць у горад на дыскатэкі. Пачатак ўжо ёсць!

Антаніна МАЛАМА, удзельніца Школы традыцыйнага мастацтва гурта "GUDA"

Тактыка культурнага развіцця

Майстры настрою і... гендар

Даўно мы пра метадыстаў не згадвалі. А працы ў іх — горы няскораныя. Але ж скараюць з упартасцю альпіністаў. Нават нягледзячы на тое, што апрача творчай справы займацца даводзіцца і зборам інфармацыі для шматлікіх справаздач. Вось іх, сапраўды, горы. Хоць бы раз глянуць, адчуць ды зразумець, якую канкрэтную карысць і каму прыносіць тая абагульненая справаздачнасць. Але не будзем пра кепскае.

Яўген РАГІН

Звярнуцца ў Хоцімскі метадычны аддзел, што дзейнічае пры мясцовым РЦК, паралілі ў Магілёўскім абласным метацэнтры. Маўляў, малады калектыў, усяго толькі тры жанчыны, але для зладжанай дзейнасці Цэнтралізаванай клубнай сістэмы зрабілі ўжо шмат.

Знаёмца: кіраўнік аддзела Наталля Рамянькова, метадысты Наталля Федчанка і Таццяна Кучанкова. Дапамагаюць наладжваць работу клубных фарміраванняў, гурткоў, пішуць сцэнарыі, распрацоўваюць метадыку клубных паслуг, займаюцца выдавецкай дзейнасцю, не толькі адсочваюць развіццё мастацкай самадзейнасці, але і самі бяруць у ёй ўдзел: спяваюць у народных ансамблях "Пацеха", "Адраджэнне", "Дабрадзеля". Але не гэта галоўнае і нават не тое, што ў Хоцімскім раёне — дваццаць народных калектываў.

Самым важным падаецца тое, што метадысты не стамляюцца нараджаць ідэі. З пачатку года, да прыкладу, вядуць наступ на шкодныя звычкі. Для гэтага моладзь прыцягваецца да ўдзелу ў анкетаваннях, тэатрызацыях, канцэртах, маштабных грамадскіх акцыях. Хоцімшчына паступова становіцца тэрыторыяй здароўя. Прынамсі, гэтага вельмі прагнуць супрацоўнікі аддзела.

Чатыры гады як дзейнічае карпаратыўны конкурс "Майстры настрою". Палажэнне і назву распрацавалі-прыдумалі зноў яны. Штогод вылучаецца лепшы работнік культуры раёна. Крытэрыі адбору адзіны: спецыяліст павінен не шкадаваць сябе дзеля добрага настрою іншых.

Што такое квілінг? Метадысты ведаюць: стварэнне рэчаў з палосак паперы. Справа ў тым, што Трасцінскі СДК стаў базай для правядзення выязнога абласнога семінара па навучанні кіраўнікоў раённых цэнтраў культуры. Трасціно — нават не аграгарадок. Але менавіта сюды прыехалі павучыцца з усёй Магілёўшчыны. А ўсё таму, што кіруе тут клубнай установай Ніна Хількевіч, у нядаўнім мінулым настаўніца з вышэйшай адукацыяй. Крыху падвучылася ў калег ды на курсах і пачала працяляць ініцыятыву, самастойнасць. У Трасцінскім СДК з творчым штамам у чатыры чалавекі — аж трынаццаць клубных фарміраванняў, шэсць з іх — дзіцячыя, у тым ліку і па квілінгу.

Лічба — унушальная. І гэта пры тым, што кіраўніцтва гурткамі не аплочваецца. Проста ахвотных штодня наведваць СДК (днём і ўвечары) вельмі шмат: амаль 130 чалавек. Хто ж ім адмовіць? Таму і фарміраванняў столькі. Вось іх работа і стала падставой для вучобы кіраўнікоў РЦК. Пospех Трасціно метадысты лічаць і сваім поспехам. На сэння Ніну Хількевіч не варта вучыць — яна сама вучыць іншых. Здатная кабетка і на аўтарскія праекты. Адно з аматарскіх аб'яднанняў, да прыкладу, мэтаанкіравана займаецца вывучэннем мясцовай фалькларыстыкі. У выніку, народнаму ансамблю "Быліна" няма патрэбы ламаць галаву над рэпертуарам.

Навучальныя раённыя семінары метадысты ладзяць штомесяц. Вучаць сельскіх калег думаць на перспектыву. Адна з нерэалізаваных ідэй патрабуе асаблівых намаганняў. Справа ў тым, што жаночыя клубных фарміраванняў у вёсках раёна процьма, а вось мужчынскіх — аніводнага. Метадыскі паабяцалі, што і гэтую гэндарную праблему пастараюцца вырашыць.

Апошнія некалькі гадоў запар на Міжнародным фестывале тэатральнага мастацтва “ТЭАРТ”, тым самым прыцягваючы асаблівую ўвагу мастацкай грамадскай, адбылася беларуская прэм’ера. Сёлета ў гэтай “ролі” выступіла “Інтэрв’ю з вядзьмаркамі” Беларускага дзяржаўнага тэатра лялек. Хаця, прызнацца, упяршыню гэты папраўдзе аўтарскі спектакль Яўгена Карняга быў вынесены на шырокую публіку не ўласна ў час фестывалю, а два тыднямі раней.

Надзея БУНЦЭВІЧ / Фота Таццяны МАТУСЕВІЧ

Чакалі ж яго ўжо з вясны, калі пачаліся рэпетыцыі. Даведаўшыся, што першы публічны паказ прымеркаваны да адкрыцця сезона, некаторыя, і я ў тым ліку, уздыхалі: хутчэй бы лета мінула. На грамадскім абмеркаванні ў рамках “ТЭАРТА” артысты прызнаваліся, што гатовы былі правесці прэм’еру ўжо ў чэрвені, настолькі плённа ішла падрыхтоўка.

Такі, у добрым сэнсе слова, ажыятаж вакол будучай пэдзее невыпадковы. Бо чакалі не столькі ўласна “... Вядзьмарак”, колькі чарговаў сустрэчы з творчасцю Яўгена Карняга — маладога, але знакамітага ў нас і замежжы рэжысёра (і, не пабіўшы гэтага азначэння, харэографа, хаця ён ставіць не балетныя, а пластычныя спектаклі, прынцыпова не працуючы з прафесійнымі танцорамі), стваральніка ўласнага калектыву “КарняТэатр”. Апошнім часам Яўген працягваў адукацыю і працаваў у Польшчы, што толькі падагрвала

У мастацкай галерэі “Універсітэт культуры” доўжыцца выстаўка “Кераміка ночы”. У экспазіцыі прадстаўлены творчыя вынікі бабруйскага XIII Міжнароднага пленэра па кераміцы “Арт-Жыжаль”. Пра канцэпцыю пленэра яго лідар Валерый Калтыгін распавядаў у мінулым нумары. Сёння ж — агляд мастацкага даробку яго мінскай прэзентацыі.

Мастычын

У пленэры “Арт-Жыжаль” узялі ўдзел прафесійныя мастакі-керамісты з Беларусі, Латвіі, Літвы, Малдовы, Польшчы, Расіі, Украіны, Францыі, Японіі. Пленэр праходзіў пад дэвізам “Ад традыцый да сучаснасці праз вопыт майстэрства”. У гэтым годзе ўдзельнікам пленэра была прапанавана тэма “Чалавек у асяроддзі пражывання”, якая ўздымае пытанні сацыяльнай экалогіі.

Экспанаты, прадстаўленыя на выстаўцы “Кераміка ночы”, з’яўляюцца асноўнай часткай работ, створаных яго ўдзельнікамі за час працы на пленэры. Творы вельмі разнастайныя, як па пластычна-вобразным рашэнні, так і па тэхніцы выканання. Удзельнікі выстаўкі выкарысталі шпрыхі спектр спосабаў дэкаравання вырабаў: напрыклад, дымленне, абвара, паліва, солі, аксіды, ангобы. Былі ўжыты і досыць новыя для беларускага мастацтва керамікі тэхналогіі тэрацігла-та, некет-раку, пітфаер. Наватарскай з’явай стала і правядзенне абпалу ў “бульбакавай печы”. Асноўным матэрыялам для стварэння мастацкіх твораў выступілі шэмот, пластычныя якаскі якога далі ўдзельнікам пленэра магчымасці для самых розных эксперыментаў з формай вырабаў. У працэсе работы кожны з аўтараў вырашаў задачы стварэння выразнага пластычнага і кампазіцыйнага рашэння, дасягнення адметнасці колеравага і дэкаратыўнага аздаблення, пошуку новых шляхоў раскрыцця магчымасцей звычайнай гліны ў перадачы творчай ідэі.

Тэатральная плошча

“Інтэрв’ю з вядзьмаркамі”

эмоцыі з нагоды яго прыезду. З асаблівай нецярплівасцю чакалася і праца менавіта ў тэатры лялек — і менавіта ў тым, дзе кіруе Аляксей Ляляўскі, у якога роўна дзесяць гадоў таму Яўген скончыў нашу Акадэмію мастацтваў па спецыяльнасці “акцёр тэатра лялек”.

Можа, надта многа было прадчуванняў “шэдэра ў апошняй інстанцыі”? Атрымаўся ж пакуль — крок да яго. Ведаючы, на што здольны гэты найталенавіты пастаноўшчык, “Інтэрв’ю з вядзьмаркамі” ў яго цяперашнім выглядзе я ўспрыняла цудоўным, вельмі перспектыўным, але... эскізам, які патрабуе далейшай працы. Артысты і рэжысёр яшчэ захоплены самім працэсам пастаноўкі, прычым настолькі, што працягваюць рухацца па абраным шляху пошукаў, не заўважаючы фінальнай стужкі. І пошукі тыя — як у вядомай казцы: “Пайдзі туды — не ведаю куды. Прыняўці тое — не ведаю што”. Чым не формула фундаментальнай, а не прыкладнай навукі? Знойдзе-нае абавязкова “адгукнецца” ў будучыні (а яшчэ больш — у наступных працах), набывшы завершаны выгляд. Пакуль жа ўдзельнікі знаходзяцца ў стане эйфарыі ад таго, што ўсё нарэшце здзейснілася. Так і павінна быць пасля завяршэння працяглай працы! Калі ж улягаюцца эмоцыі і з’явіцца магчымасць зірнуць на зробленае “з боку”, яны і самі без аніякіх “падказак”

Сцена са спектакля “Інтэрв’ю з вядзьмаркамі”.

крытыкай убачаць, што і дзе можна палепшыць. Бо штосьці з заду-мананага, мяркуючы па выказван-нях стваральніка пасля спектакля, проста не “чытаецца”.

Драматургія, сатканая з урыў-каў тэкстаў Метэрлінка, матываў казак братаў Грым і ўспамінаў пра Асвенцім, распадаецца на асобныя фрагменты, не складаючыся ў агульны “пазл”. У спек-таклі заяўлены некалькі вострых, нязвыклых для нашай тэатраль-най прасторы тэмы: агрэсія і яе прычыны, жаночы фемі-

нізм і, шырэй, двухаблічная псіхалогія жанчыны (двой кожнага чалавека, у якім сумяшчаюцца анёл і д’ябал), помста за чужыя і ўласныя недахопы і памылкі, мацярства і яго адказнасць, смерць у яе роз-ных разуменнях — філасофскім, народна-кірмашовым, апакаліп-тычным. Адчуванне, што рэжыс-ёр (і ён жа драматург) імкнецца сказаць усё і адразу, з-за чаго гэ-таты лініі не прыходзяць да адной кульмінацыі, утвараючы некалькі фіналаў. А тое перашкаджае адбу-даванасці формы.

К

жычы своеасаблівы “гульнявы” кан-тэст. Іншы характар мае працтанне міфалагічнай тэматыкі ў рабоце “Сі-мурга” Алега Ткачова (Бабруйск). Ві-ява Сімурга, фантастычнай істоты з іранскай міфалогіі, цара ўсіх птушак, аб’яднана ў адным вобразе з вывявай жанчыны. Такое сінтэзнае спалучэнне жывёльнага і чалавечага свету мо-жа разглядацца як пошук аўтарам адпаведнага мастацкага выражэн-ня ідэі арганічнага адзіства быцця прыроды і людзей. Цікавым прыкла-дам вобразнай поліфаніі з’яўляецца работа “Тры вертыкальныя вазы” Анатоля Коңцуба (Бабруйск). Мастак змог арганічна аб’яднаць утылітар-ную функцыю прадметаў з антрапа-морфнымі і архітэктурнымі вобраза-мі, па-свойму даючы трактоўку тэме “Чалавек у асяроддзі пражывання”.

Цэнтральным экспанатам на вы-стаўцы з’яўляецца так званая “вогне-ная скульптура”, якая стала вынікам калектыўнай працы ўсіх удзельнікаў пленэра. Абпал “вогненнай скульпту-ры” уяўляе з сябе масавае відовіш-чынае шоу, якое традыцыйна правод-зіцца ў апошнія дні пленэра. Амаль двухмётравая керамічная скульпту-ра з’яўляецца аўтапартрэтам Вале-рыя Калтыгіна і была выканана па ягоным эскізе.

Створаныя на пленэры работы сведчаць пра высокі мастацкі густ аўтараў, здольнасць іх да насыпнага развіцця і эксперыментаў, засваення новых прынцыпаў і спосабаў работы з матэрыяламі. Цёсныя творчыя ста-сункі з замежнымі калегамі садзейні-чаюць узаемнаму ўзбагачэнню мас-тацка-керамістаў, абмену вопытам паміж імі, што стварае ўмовы для на ажурным сітуацыі кронь, рытміч-най “гульні” пладой дрэва.

Міфалагічная тэма стала асно-вай твора “Птушка Сірын” маста-чкі Ірыны Ракавай, што прыхлалася з Францыі. Яе вобразы, дзе відавочны зварот да фальклорнай стылістыкі, вылучаюцца мяккай іроніяй, ствара-

Каго сёння здзівіш прыві-дамі? А вось галоўны рэ-жысёр Магілёўскага аблас-нога драматычнага тэатра Саўлюс Варнас здзівіў: у рамках Міжнароднага фо-руму тэатральнага маста-цтва “ТЭАРТ” была паказана яго нядарўня прэм’ера — “У маленькай сядзібе” Станіслава Віткевіча, пільскага пісьменніка, філософа, мастака першай паловы XX стагоддзя.

Надзея БУНЦЭВІЧ

Праўда, прывіды тут ні пры чым. Бо здзіўляліся мы не спецэфектам, а новай “аўтарскай” эстэтыцы, якую са спектакля ў спектакль развівае гэ-ты творца на нашай нацыянальнай глебе. Калі ў ранейшай яго працы — “Фрэнч Жулі”, адзначаная на III На-цыянальнай прэміі за лепшую рэжы-суру, — пераважаў экстрэсізізм, эмацыянае напружанне дасягала мяккі, дык тут акцэнт канчаткова пе-ранасіцца з сюжэтнага разгортку на ўласна тэатральна-выразныя сродкі. Іншымі словамі, са зместа на форму, даказваючы, што форма ў мастацтве часта і ёсць яго галоўны змест. Сён-ня, калі тэатр зноў паварочваецца да адкрытай публіцыстыкі, прапа-ноўваючы дакументальнасць і жанр вербавым як чарговае ноу-хаў, рэ-жысёр Саўлюс Варнас дазваляе сабе заставацца самім сабой, шукаючы ў мастацтве ўласны шлях — найперш тэмавіта мастацкі.

Вядома, знойдзена гледачы, якія ўвогуле не прымуць такога па-дыходу, бо шукаючы ў тэатры іншай асалоды — падзіўляюцца на прыгожае “гламурнае” жыццё, якога няма ў рэальнасці, але якое ўсё ж за яго выдаецца. А гэты спектакль нельга ўспрымаць на ўзроўні “жыццёвай” гісторыі пра тое, як няверная жонка пасля сваёй смерці (“Вось-вось, з-за таго і памерла!” — скажа хтосьці з найбольш апантаных ахоўнікаў ма-

Акцэнт пераносіцца

Сцена са спектакля “У маленькай сядзібе”.

“У маленькай сядзібе” бы ў космасе думак

ралі) “забірае з сабой” сваіх двюх дачок і мужа. Дзв’яцят яна вымушае выпіць прыхаваную ў шафе атруту, а бацька з-за іх гібелі застрэляваецца. Чым не старажытнагрэчаская траге-дыя пра каварны лёс?

Але пры ўсім прычэмак на сцэне (Варнас увогуле любіць “начную” сцэнаграфію, дзе штосьці бацьчыца, а штосьці ледзь прасочваецца, угад-ваецца скрозь няўцямныя абрысы) агульнае ўражанне застаецца зусі-м не “чорным”, трагедыйным, а ўзнісла ачыстчальным, з вільнай духоўна-эстэтычнай асалодай. Душа пачынае трымцець, бы тое срэбра-нае лісце на сцэне (мастак — Юратэ Рачынскайтэ). Бо п’еса з яе “няпра-

вільнай” “забірае з сабой” сваіх двюх дачок і мужа. Дзв’яцят яна вымушае выпіць прыхаваную ў шафе атруту, а бацька з-за іх гібелі застрэляваецца. Чым не старажытнагрэчаская траге-дыя пра каварны лёс?

Але пры ўсім прычэмак на сцэне (Варнас увогуле любіць “начную” сцэнаграфію, дзе штосьці бацьчыца, а штосьці ледзь прасочваецца, угад-ваецца скрозь няўцямныя абрысы) агульнае ўражанне застаецца зусі-м не “чорным”, трагедыйным, а ўзнісла ачыстчальным, з вільнай духоўна-эстэтычнай асалодай. Душа пачынае трымцець, бы тое срэбра-нае лісце на сцэне (мастак — Юратэ Рачынскайтэ). Бо п’еса з яе “няпра-

Невыпадкова скразной лініяй праходзяць словы пра тое, што прыві-ды не хлусяць. Тое ж сцвярджа-ецца сцэнічнай манерай і гаворкай артыстаў. “Жывыя” (лічы, побыта-выя) персанажы — найперш Бацька (Васіль Галец), Анэта Васевіч (Натал-ля Калакустава), Ігнаціў Цюцёнц (Дзмітрый Дудкевіч) увесь час “пра-цуюць на гледача”, падкрэсліваючы найгранасць сваіх паводзін, нена-туральнасць маўлення. “Прывід” жа памерлай жонкі і маці (Лаліна Лабанок) настолькі “жыццёвы”, на-туральны, а не падкрэслена тэатраль-ны, што міжволі ўнікае думка: вось яно, сапраўднае! Звярніце ўва-гу: гнуткія, спрытныя, ва ўсіх сэнсах палётныя “хлопцы ў чорным” па-значаны ў праграмы не як, да пры-кладу, таямнічыя “веснікі смерці” ці “чорныя анёлы”, а ўсяго толькі як акрваты. Цікава, што на іх ролю запасілі сноубардыстаў “з вуліцы”, падрыхтаваўшы да сцэнічнага існа-вання (кансультант па пластыцы — Дзмітрый Мураўёў). І тым самым, дададзім, заахвоцілі наведваць тэатр іх шматлікіх сяброў усё з той жа пра-славайтай “вуліцы”.

Такой жа невыпадкавай стано-віцца і парнасць жаночых вобра-заў — як дарослых жанчынаў, так і дзвюх дачок. Амелка (Марына Леф-тар) апранута, як узорная школь-ныя жыццё — духоўнае вымярэнне. Так, пэўна, і трэба ўспрымаць спектакль, дзе тэкст п’есы захаваны практычна цалкам, без модных купюр ці на-ўмысных паўтараў “апорных слова-агульнае ўражанне застаецца зусі-м не “чорным”, трагедыйным, а ўзнісла ачыстчальным, з вільнай духоўна-эстэтычнай асалодай. Душа пачынае трымцець, бы тое срэбра-нае лісце на сцэне (мастак — Юратэ Рачынскайтэ). Бо п’еса з яе “няпра-

У “...Сядзібе” адметная сама атмасфера. А якая фонасфера! Ад ледзь чутнага шоргату-шпэту лісця, развешанага па сцэне гэтакімі дзі-вонымі “званочкамі”, да крыкаў у мікрафон. Такая ж багатая, разна-стайная, нязвыклая светлавая парты-тура — своеасаблівае “светласфэ-ра”. І гэта пры тым, што рэжысёр скардзіўся на недахоп часу, каб пры-ставаць святло да гастрольнай сцэ-ны сталічнага Маладзёжнага тэатра, а тыя, хто бачыў спектакль на яго “роднай” магілёўскай пляцоўцы, сцвярджалі, што там “гульня са све-там” была на парадак вышэйшай.

Нельга не адзначыць і артыстаў. Яны не безасабовыя “вішнікі” ў ме-ханізме рэжысёрскай канцэпцыі. На-адварот, сам той “механізм” працуе менавіта на іх індывідуальнасці і рас-крыццё патэнцыйных магчымасцяў. Кожны — на сваім месцы. І ў кожнай наступнай ролі — бы на новай пры-ступцы акцёрскай кар’еры. Дастатко-ва папярэдняе, як урастае майстэр-ства таго ж Аляксандра Куляшова, які ў “Фрэнч Жулі” быў Жанам.

Таму “кодавым” азначэннем ус-яго спектакля “У маленькай сядзібе” (і рэжысуры Саўлюса Варнаса увогу-ле) я назвала б слова “сфера” — як сімвал завершанасці, самадастатко-васці, глыбіні і вяршынь “у адным флаконе”. Спектакль хочацца гля-дзець не адзін раз, заўважаючы ўсё новае “невыпадковыя дробязі” і раскрываючы ў ім усё больш далёкія глыбіні, вяршыні, а галоўнае — пры-гажосць. Не “прыгожанькасць”, а новую прыгажосць пачатку XXI ста-годдзя.

Фота Аляксандра БАБІНЕЦКАГА прадстаўлена дырэктары Міжнароднага форуму тэатральнага мастацтва “ТЭАРТ”

Фатаграфічная калекцыя

“Камбат”, “Стаяць на смерць!”, “Гэта не забываецца. Лагер смерці “Штут-гаф”, “Палонныя немцы. Сталінград”, “Дабрыдзень, тата!”... Гісторыю Вялікай Айчыннай вайны не адно пакаленне спадчына, уяўляла па гэтых сьпінных кадрах. Ваенная фатаграфія як дакумент і як сведка часу, як тое, што дазволена зафіксаваць, і як тое, што прамоўлена “між радкоў”. Яна і пра саміх ваенкараў, пра час, пра мужнасць, смерць, пакуты. “Паспее каказаць...” (Класіка ваеннай фатаграфіі. 1941 — 1945)” — выстаўка-пра-ект з калекцыі Льва і Аляксандра Барадуліных, што экспануецца зараз у Беларускай дзяржаўнай музеі гісторыі Вялікай Айчыннай вайны, — гэта 170 рарытэ-таў фотакронікі СССР, што фарміравалі і фарміруюць наша прадстаўленне пра вайну. У тым ліку пра след вогненнага ліхалецця на Беларусі.

Дар’я АМЯЛЬКОВІЧ, Аліна САУЧАНКА

Макс Альперт, Эмануіл Еўзя-рыхін, Марк Маркаў-Грынберг, Аляксандр Фрыдлэндт, Сямён Караткоў... Гэта і ёсць імёны аўта-раў фатаграфіст, згаданых вышэй. А яшчэ свет ведае Лўгена Халдзья, Анатоля Марозава, Дзмітрыя Ба-льтэрманца, рэпрадукцыі чыёх фот-а друкавалі не толькі ў газетах ці

Анатоля Марозава “Учынак сярэ Пасадкаў на Валакосты разам з калекцыяй 256-га стралковага палка (у сярэдзіне — Міхаіл Гіорай і Іван Гіорай)”, Берлін, Маі, 1945 г.

Аркады Шапелет. “Тут была вайна”, 1945 г.

Міхаіл Фрамак. “На морулі”, Ленінград, 1942 г.

Арыгіналы з самага пекла

кнігах, а і на паштоўках, марках ды нават манетах. З імі, знакамітымі ваенкарамі, і збярэаў, збіраючы іх работчы франтавік і фатограф Леў Барадулін. Поўная калекцыя ўключае пасляваенныя перыяд, які даваенны, ваенны і пасляваенны, завяршаючыся на мяжы 1960 — 1970-х.

— Асноўны пласт ваеннай фатаграфіі збіраўся намі пасля вай-ны, — кажа Аляксандр Барадулін. — Мой бацька сам прайшоў яе: тату забралі з Маскоўскага палігра-фічнага інстытута ў 1941 годзе, а ў 1945-ым браў Берлін. Пасля вайны тату трэба было зарабляць, і ў руках яго апынулася “Leica”. Ён здымаў, у асноўным, салдатаў, якія вярталіся з фронту, і хапаў іх тэмай. Кіраўніц-тва ваеннай часткі напрасіла баць-ку сабраць летанік палка. І ён пачаў

хадзіць па масцітых фатографях, і, фактычна, атрымліваў ад іх кадры ў якасці падарунку. Калекцыю лі-чы вельмі асабістай. Справа яшчэ ў тым, што ў вайну загінула амаль ус-ша наша капісць вялікая сям’я. Калі я нарадзіўся, у мяне амаль не было сваякоў. Выжылі толькі тыя, хто, як ні парадаксална, сышоў на фрон-т: бацька, дзвядзетка...

Мяркую, асабістае стаўленне да фатографіі-франтавікоў і робіць калекцыю такой жывой і моцнай. Але, вядома, збор быў бы няпоў-ным без удзелу сына Льва Барадул-іна — Аляксандра.

— Напрыканцы 1980-х бацька завяршае фотакар’еру і цалкам прысвечвае сабе збору, — значыць ён. — Я падтрымаў яго, сказаўшы, што гэтым трэба займацца сур’ёзна. Чаму так вырашыў? Па-

першае, я сам фатограф, люблю гэта рамяство, і мне захацелася захаваць тое, што ў той момант выкідалася, вынішчалася: архівы, фоталетапісы, негатывы. Другая прычына, па якой мы ўзяліся за гэ-та, — камерцыйная.

Зараз калекцыя Барадуліных ужо ацэнена на светвых аўкцы-ёнах, але самае галоўнае — уні-кальныя адбіткі, зробленыя ваеннымі фатографамі ХХ ста-годдзя, выратаваны ад забыцця. Ці даводзілася вам бачыць сьпін-ныя кадры ў арыгінале? Іх уздзе-льнае, сапраўды, наймагутнае — і гэта першае ўражанне, якое атрымліваеш, патрапіўшы на вы-стаўку ў Музей гісторыі Вялікай Айчыннай вайны. Перад табой арыгіналы — і арыгіналы адтуль, з самага пекла.

Што ж прадстаўлена ў экспазіцыі са 170 здымкаў? Асобныя тэматыч-ныя блокі, на якія ўмоўна можна падзяліць выстаўку, распавядаюць пра розныя бачы вайны. У ёй — і хро-ніка са знакавых сустрэч кіраўнікоў дзяржаў, фатаграфіі святкавання Перамогі, вяртанне ў вызвалення і зруйнавання гарады, дакументаван-не партызанскіх будняў, партрэты байцоў, пераможанаў вораг, здымкі вязняў канцэнтрацыйных лагераў, моманты бою... Боль, зніштажэн-не, пакуты, змаганне, мужнасць... Перамога! У аб’ектывы ваенных карэспандэнтаў трапляюць сны нывыносна і духаўздзімныя, наста-новачныя і злоупольныя хіба чуждам...

Заканчэнне артыкула — на старонцы 14.

(Заканчэнне. Пачатак на старонцы 1.)

Онлайн-канферэнцыя “К”: захаванне традыцыі

Як дарасці да школы рамёстваў?

Культура і адукацыя: на стыку інтарэсаў і ў пошуку кропак судакранання для агульнай карысці

Яўген Рагін:

— З будынка ў Іванаве, дзе працуе школа бондарства, знікла адпаведная шылда. У чым тут прычына?

Валянціна Барадзінчык:

— У тым што школа набыла статус юрыдычнай асобы. Цяпер яна называецца дзяржаўнай установай адукацыі “Іванаўская школа дэкаратаўна-прыкладнага мастацтва”. Па сутнасці, змянілася толькі шылда. Тут навучаецца семдзесят чалавек з пятага па адзінаццаты класы. Дзейнічае падрыхтоўчае аддзяленне. Навучальная праграма цудоўнага бондара Васіля Іосіфавіча Голіка цягам адзінаццаці гадоў існавання школы пэўным чынам удасканалена. З гэтага года ў школе існуе і клас дзяўчынак (у бондары, як вядома, ідуць збольшага хлопцы), якія з задавальненнем займаюцца роспісам па дрэве.

Яўген Рагін:

— Пры наяўнасці такой славаўтай школы бондарства патрэба ў РДР адпадае?

Валянціна Барадзінчык:

— Ды не, канешне. Ён у нас ёсць і як клубнае фарміраванне дзейнічае пры Опальскім СДК. Тут тры класы — вышыўкі, ігры на гармоніку і ткацтва. Больш за тое, у шэрагу сельскіх клубаў тых вёсак, дзе няма ўжо дзяцей і моладзі, мяркуюць у выніку аптымізацыі цэнтры рамёстваў.

Яўген Рагін:

— У гэтым, напэўна, ёсць сэнс. Для сталых — дамы і цэнтры рамёстваў, для дзяцты — школы традыцыйнага мастацтва... Але мы шмат кажам пра тое, каб развіваць нашы рамёствы і на ўзроўні звычайных агульнаадукацыйных школ.

Наталля Юнчыц:

— У нас азы ткацкага мастацтва выкладаюцца ў дзіцячых садках. Прынамсі, так было калісьці, не ведаю, як цяпер. Такія навыкі не толькі ўвагу развіваюць, але і свядомасць. І калі ў сённяшніх навучальных праграмах працоўнага навучання ёсць месца народнай творчасці, дык трэба яе вывучаць і асвойваць менавіта на ўзорах мясцовага традыцыйнага мастацтва.

Яўген Рагін:

— Добра ведаю, колькі давялося пахадзіць па інстанцыях колішняму начальніку былога аддзела культуры Іванаўскага райвыканкама Уладзіміру Шэляговічу, каб у райцэнтры ўзнікла школа бондарства... Колькі было ў яе выпускаў?

Валянціна Барадзінчык:

— Адзінаццаць. Гэта 219 выпускнікоў. Трыццаць працэнтаў з іх паступілі на льготных умовах у профільныя навучальныя ўстановы. І амаль штогод хтосьці ды вяртаецца на працу ў аддзел.

Яўген Рагін:

— Час казаць пра гарантываную кузню кадраў?

Валянціна Барадзінчык:

— Мы робім для гэтага ўсё. Не нарадуся, напрыклад, на Алега Балука, Кацярыну Мазько, Дзмітрыя Казлоўскага, якія калісьці былі вучнямі бондарскай школы, а цяпер сталі яе настаўнікамі. Гэта дзякуючы Каці Мазько мы адкрылі сёлета клас для дзяўчынак.

Яўген Рагін:

— Рамяство вы захавалі. Самы момант задумацца пра пашырэнне промыслу.

Валянціна Барадзінчык:

— План свой школа выконвае. На сёння нашы бондары (вуч-

ні разам з настаўнікамі) заробілі ўжо больш за восем мільёнаў рублёў. Дробны інструмент для школы закупляюць менавіта за пазабюджэтныя сродкі. А паколькі вырабы — якасныя і маюць пастаянны попыт у спажывацтва памарыць, дык і спонсары ў нас з’яўляюцца. Прынамсі, колішніх праблем з набыццём драўніны няма.

Яўген Рагін:

— Мяне ўжо шмат разоў абвінавачвалі ў ледзь не дзіцячым ідэалізме, але вельмі хочацца памарыць, што і ў сельскія цэнтры рамёстваў будуць наладжвацца ў перспектыве экскурсіі зацікаўленых дзяцей, прынамсі, з райцэнтра. Глядзіш, прыток неардынарных кадраў ва ўстановы і павялічыцца.

Валянціна Барадзінчык:

— Сапраўды, школа бондарства збірае вакол сябе вельмі магутныя кадры. Яе дырэктарам, да прыкладу, працуе Наталля Гацэвіч. Спецыяліст унікальны! Умее слухаць ды разумець не толькі драўніну, што адпавядае прафесіі, але і людзей... І ўвогуле, мы на сёння актывізуем прафарыянтацыйную работу. Больш мэтавікаў рыхтуем. Балазе, ужо ёсць на што абапірацца.

Наталля Юнчыц:

— Гэта вельмі важны для нас усіх момант. Прафарыянтацыя, на якую многія забыліся, пачынаецца з дзіцячага садка і агульнаадукацыйнай школы. Таму мы і пачалі гаворку аб працоўным навучанні з упорам на мясцовую народную творчасць. Калі няма такой скіраванасці ў навучальных планах агульнаадукацыйных школ, трэба выходзіць, па маім меркаванні, на Міністэрства адукацыі і прапановай, каб перагледзець ды ўдасканаліць тыя праграмы.

Яўген Рагін:

— Наталля Станіславаўна, вы задаволены колькасцю дзяцей, што наведваюць гурткі вашага Раённага дома рамёстваў.

Наталля Юнчыц:

— Не задаволена. Да нас у РДР таксама прыйшлі маладыя амбіцыйныя спецыялісты, перад якімі я паставіла да новага года задачу: звярнуць увагу на праектную дзейнасць установы такім чынам, каб максімальна зацікавіць ёю падлеткаў. Пабочым, якія гэта будуць праекты.

Яўген Рагін:

— Скажам, стварэнне школы ганчара, ткача... Цяжка, але хто сказаў, што невыканальна? На-

колькі складана было стварыць у Горках Дзіцячую школу мастацтваў і мастацкіх рамёстваў і чым яна адрозніваецца ад звычайнага ДШМ?

Іна Балаўнёва:

— Адрозніваецца тым, што дзеці вывучаюць старадаўнія рамёствы Магілёўшчыны: ганчарства, саломкапляценне і іншыя. Безумоўна, ствараць такую ўстанову было няпроста.

Яўген Рагін:

— Што замінала?

Іна Балаўнёва:

— Па-першае, трэба было падбраць майстроў — сапраўдных носьбітаў традыцыі. Па-другое, неабходна не толькі распрацаваць аўтарскія праграмы навучання, але і зацвердзіць іх на ўзроўні Міністэрства адукацыі. А гэта не зробіш за дзень.

Яўген Рагін:

— Дык што, у іншых раёнах Магілёўшчыны няма ўвогуле аналагічнай установы?

Іна Балаўнёва:

— Атрымліваецца так. І не з той прычыны, што не жадаюць. Жадаюць, і яшчэ як. Палохаюць хаджэнне па інстанцыях, шматлікія ўзгадненні па ліквідацыі ведамасных нестыковак. А іх, як вядома, хапае.

Святлана Каржук:

— Каб у раёне і РДК існаваў, і школа традыцыйных рамёстваў? Гэта, сапраўды, нязбыўны ідэал. У Іванаве яна ўзнікла толькі таму, што Уладзімір Васільевіч Шэляговіч здолеў прайсці праз пяць міністэрстваў і атрымаць, урэшце, згоду. А сам працэс навучання? Дзеці займаюцца пяць гадоў, штодня. А ў РДР асваенне рамёства — на ўзроўні хобі: можна хадзіць у гурток пастаянна, а можна і дзень-другі прапусціць. Так што рамесніцкая школа — гэта больш высокі ўзровень, на якім рыхтуецца сапраўдны майстар.

Яўген Рагін:

— Акрэсліце, калі ласка, перспектыву вашых РДР. Якімі вы іх бачыце гадоў праз дваццаць?

Святлана Каржук:

— А мэта іх дзейнасці не змяніцца! Адраджэнне і захаванне рамёстваў, знаёмства дзяцей з традыцыйным мастацтвам, асваенне імі асноўных навыкаў

На людным месцы: аглядавая пляцоўка

Касцюковіччына / У тузіне намінацый

Традыцыйна ў касцюковіччыне, калі работнікі культуры адзначаюць прафесійнае свята, праходзіць Раённы фестываль народнай творчасці сярод сельскіх устаноў культуры “Крыніца душы”.

Два дні доўжыўся дзевяты па ліку фестываль, у якім удзельнічалі 17 сельскіх клубных устаноў. Падрыхтоўка да фестываля вялася цягам года. У выніку адбылося мерапрыемства, якое прадэманстравала якасць работы і прафесійны ўзровень сельскіх культурна-адукацыйных устаноў. А яшчэ праз яго можна было падыліцца вопытам і майстэрствам, убачыць збоку свае памылкі, зрабіць высновы. Гледачам жа заставалася парадавацца багаццю раённых талентаў.

Самадзейныя артысты ўсіх узростаў (ад трох гадоў і больш як васьмідзесяці) змагаліся за права называцца лепшымі ў намінацыях: “Сатыра і гумар”, “Тэатральнае мастацтва”, “Выканаўцы беларускага твора”, “Рэжы-

сура”, “Індывидуальныя выканаўцы”, “Дуэты”, “Вядучыя”, “Мастацкае чытанне”, “Аўтарскі твор”, “Вакальна-харавыя калектывы”, “Дзіцячыя ансамблі”, “Харэаграфічныя калектывы”.

Аматыры пазіі прадставілі на суд журы і гледачоў свае творы. Майстэрствам прамоўцаў у ролі вядучых парадавалі самыя маладыя ўдзельнікі конкурсу.

Наталля ДРОБЫШАВА, намеснік дырэктара Цэнтралізаванай клубнай сістэмы Касцюковіцкага раёна

Маладзечыншчына / Эпоха на фота

13 кастрычніка 2015 года ў Мінскім абласным драматычным тэатры ў Маладзечне адкрылася выстаўка “Эпоха Агінскага: аднаўленне памяці...” Гэта творчы фотапраект, прысвечаны 250-годдзю з дня нараджэння слаўтага кампазітара Міхаіла Клеафаса Агінскага.

Чаму аўтар праекта Міхаіл Крыжановіч вырашыў выставіць свае фотаробаты ў Маладзечне? Таму, што тут у свой час жыў і тварыў родзіч кампазітара граф Францішак Ксаферы Агінскі, які і падараваў яму свой маёнтак у Залессі.

На фатаграфіях — не толькі характэрнае беларускае прыроднае асяроддзе, але і выявы таленавітых, шчырых людзей гэтага краю. У экспазіцыі прадстаўлены работы ў жанрах фотарэпартаж, мастацкае фота, кам’ютарная графіка...

Мадэратарам выстаўкі была дырэктар дабрачыннага фонду “Спадчына М.К. Агінскага” Аляксандра Ляшковіч. Перад прысутнымі выступілі дырэктар аграгаспадарства і мастак Аляксандр Рашэтнікаў, маладыя музыканты Алена Кавалевіч і Іван Кабылчанка, якія выканалі творы слаўтага кампазітара.

Васіль ЕРМАЛОВІЧ

Іўеўшчына / Пра што пісала “Ніва”...

20 кастрычніка ў Іўеўскай дзіцячай бібліятэцы адкры-

ся выстаўка “Вялікая забытая вайна”, прымеркаваная да стагоддзя пачатку Першай сусветнай.

Канцэпцыя праекта — адлюстраванне вайны як катастрофы і трагедыі планетарнага маштабу.

Арганізавалі выстаўку загадчык бібліятэкі Таісія Грыкень і краязнаўца Іван Буйко. У стварэнні экспазіцыі прынялі ўдзел Андрэй Волчак і Аляксей Гушча, якія не пашкадавалі матэрыяламі з уласных калекцый. Усе яны ўпэўнены, што выстаўка разгортвае забытыя старонкі нашай гісторыі.

Выстаўка займае адну залу і распавядае пра ваенныя падзеі, пра побыт афіцэраў і салдат, пра жыццё насельніцтва акупаванай кайзераўскімі войскамі Іўеўшчыны. Сярод экспанатаў — больш за сто артэфактаў: фотаздымкі, лісты, паштоўкі, дакументы, газета “Ніва” 1916 года, часопіс “Агеньчык” 1914-га, тагачасныя грашовыя знакі і каляндар рэлігійных святаў, штыкі, сапёрны рыштунак, вайсковы посуд і многае іншае.

З уласных фондаў бібліятэка прэзентавала навуко-

Падчас фестываля “Крыніца душы”.

Бібліятэкар Вольга Клявец у музейным пакоі “Мы — з БССР”.

на ўзроўні хобі. Дай Бог, каб РДР такімі і засталіся, каб працягвалі захоўваць і па магчымасці развіваць традыцыйныя рамёствы. Але, паўтаруся, ткацтва, ганчарства, бондарства не стануць для дзяцей прафесіяй, а рамяство ў промысел не пяройдзе.

Яўген Рагін:

— Але і са школы бондарства толькі трыццаць працэнтаў дзяцей працягваюць профільнае навучанне. Аднак для іншых пяць гадоў навучання ў Іванаве не праходзіць дарэмна. Гэтыя вучні — ужо носьбіты традыцыі. Хіба ж тое кепска? А вось вам і такая карцінка з прыроды: у РДР займаюцца не столькі навучаннем дзяцей, колькі майстры-метадысты ставяць на паток выробку сувенірнай прадукцыі, бо пазабюджэтны план трэба выконваць. Як тут быць?

Святлана Каржук:

— Вы, бясспрэчна, узнімаеце сур'ёзную праблему. Тут трэба ўсім падрыхтавацца, сабрацца ды сур'ёзна прааналізаваць становішча. Вось тады і акрэсліцца перспектыва.

Людміла Стаўская:

— Наша школа мастацтваў і мастацкіх рамёстваў узнікла на базе РДР на пачатку 1990-х.

Яўген Рагін:

— Значыць, на сёння ў вас ні ДШМ, ні РДР, а толькі ваша ўстанова?

Людміла Стаўская:

— Не. Усё засталася. І РДР і ДШМ, якой нядаўна паўстагоддзя споўнілася. Новая ўстанова сышла ў новы будынак, узяўшы з РДР толькі педагогаў. Першы набор не перавысіў дваццаць дзяцей. Цяпер іх — 362. Улічвайце і тое, што ў нашай установе — чатыры філіялы і столькі ж класаў на сяле.

Яўген Рагін:

— Фактура, шчыра скажам, забойная. У звычайнай (прабачце за такую знявагу) ДШМ займаюцца музыкой і жывапісам, а вы, "незвычайныя", што выкладаеце?

Людміла Стаўская:

— Толькі нашы традыцыйныя рамёствы: саломкапляценне, кераміку, ткацтва, два апошнія гады — лямцаванне. Дзевяцігадовыя дзеці вучацца

Святлана Каржук:

"Каб у раёне і РДК існаваў, і школа традыцыйных рамёстваў? Гэта нязбыўны ідэал. У Іванаве яна ўзнікла толькі таму, што Уладзімір Шэляговіч здолеў прайсці праз пяць міністэрстваў і атрымаць урэшце згоду. А сам працэс навучання? Дзеці займаюцца пяць гадоў, штодня. А ў РДР асваенне рамяства — на ўзроўні хобі".

Рамеснікі са Слоніма, Горак ды Іванова.

Наталля Юнчыц: "У нас азы ткацкага мастацтва выкладаюцца ў дзіцячых садках. Прынамсі, так было калісьці. Такія навукі не толькі ўвагу развіваюць, але і сьвядомасць. І калі ў сённяшніх навучальных праграмах працоўнага навучання ёсць месца народнай творчасці, дык трэба яе вывучаць і асвойваць менавіта на ўзорах мясцовага традыцыйнага мастацтва".

Людміла Стаўская:

"У Горках вывучаюцца толькі нашы традыцыйныя рамёствы: саломкапляценне, кераміку, ткацтва, два апошнія гады — лямцаванне. Дзевяцігадовыя дзеці вучацца пяць, а шасцігадовыя — сем гадоў. І, натуральна, свае кадры вырошчваем самі. З дзевятнаццаці настаўнікаў пяць — нашы колішнія выхаванцы".

пяць, а шасцігадовыя — сем гадоў. І, натуральна, свае кадры вырошчваем самі. З дзевятнаццаці настаўнікаў пяць — нашы колішнія выхаванцы. На падыходзе шосты, які вучыцца ва Універсітэце культуры і мастацтваў. І працэс гэты — несупынны. Так што з кадрамі ў нас праблем няма.

Яўген Рагін:

— Памятаю вашу школу. Вельмі ўразлікі сукенкі, плечы з саломы, і сувенірны салон (тады яны па рэспубліцы толькі пачалі з'яўляцца)... І самае галоўнае пытанне: як лёгка было адкрыць новую ўстанову?

Зоя Чандзякова:

— Я таму сведкай не была, але, кажучы, даваўся ў Мінск папаездзіць. Прынамсі, проста не было.

Яўген Рагін:

— Тым не менш, праект быў удала ажыццёўлены і прыносіць на сёння немалы плён. Як узаемадзейнічаеце, Зоя Уладзіміраўна, са школай рамёстваў? Ці існуе канкурэнцыя?

Зоя Чандзякова:

— Ніякай канкурэнцыі, толькі ўзаемадапаўненне. Нашы метадысты пры патрэбе могуць замяніць школьных настаўнікаў, тыя — нашых. Паколькі мы больш займаемся тэорыяй, дык школа рамёстваў часта раіцца з РДР. Апошнім разам давалі майстар-класы па спіральным пляценні. Разам выстаўкі робім, разам прадумваем, як больш эфектыўна наладзіць рэалізацыю нашай прадукцыі.

Яўген Рагін:

— У Доме рамёстваў таксама ідзе навучанне дзяцей?

Зоя Чандзякова:

— У нас толькі тры гурткі. Не забывайцеся на тое, што асноўная задача РДР — адраджэнне нацыянальнага рамяства. Ды і заняткі з дзецьмі нашым метадыстам не аплочваюцца. Таму канцэнтруемся на даследаваннях. У экспедыцыі, праўда, сталі менш выезджаць, але назапашанага матэрыялу хапае, каб асэнсаваць і паспрабаваць аживіць тое, чым займаліся нашы продкі. Такія ж галоўныя функцыі ў нашага сельскага філіяла.

Яўген Рагін:

— І дзякуй вам вялікі за гэта... Усё ж ідэал у асобна ўзятым раёне — дасягальны. Быў бы толькі энтузіяст, які пацягнуў бы гэты важкі воз. Іванаву і Горкам на такіх асоб пашанцавала. Як быць іншым? Як звесці ўсё ў адно, паяднаць, так бы мовіць, дзяржаўны інтарэс з не менш важным нацыянальным? Каб у кожным раёне працаваў цэлы комплекс устаноў па адраджэнні і развіцці беларускай мастацкай традыцыі: былі б РДР, ДШМ, а паралельна з імі — і школа па вивучэнні традыцыйнага мастацтва, а ў агульнаадукацыйных школах на ўроках працоўнага навучання сталі б рабіць мастацкія (і не толькі) рэчы традыцыйным для дадзенай мясцовасці спосабам? Што для гэтага неабходна?

Яўген Сахута:

— Натуральна, патрэбна Дзяржаўная праграма па адраджэнні і захаванні нашага традыцыйнага нацыянальнага мастацтва. Тут і выдумляць нічога не трэба: такая праграма была і называлася "Праграма дзяржаўнай падтрымкі традыцыйнай культуры на 1994 — 1996 гады". Праўда зьялася яна да намінальных рэчаў, дзе не трэба ніякіх матэрыяльных укладанняў.

Яўген Рагін:

— Па вашым меркаванні, якой такой праграма павінна быць на сёння?

Яўген Сахута:

— Выключна важная справа не павінна рабіцца на энтузіязме. Значыць, неабходна матэрыяльная падтрымка дзяржавы. Дамы і цэнтры рамёстваў павінны быць у кожным раёне Беларусі. Не пашкодзяць, натуральна, і школы рамёстваў. Асяродкам развіцця беларускай традыцыі проста абавязана стаць і агульнаадукацыйная школа. Кожнай канкрэтнай пазіцыі праграмы не абысціся без гэтай жа канкрэтнай фінансавай асновы. Душа і самакупнасць — рэчы несумяшчальныя.

Яўген Рагін:

— Тут любяць каментарыі, як кажучы, проста пазалішнія.

K

На людным месцы: аглядавая пляцоўка

На выстаўцы "Вялікая забытая вайна" ў Іўеўскай дзіцячай бібліятэцы.

Фрагмент выстаўкі ў Маладзечне.

гу Ганцавіцкай РЦБС рэалізаваў шматлікія бібліятэчныя праекты, скіраваныя на папулярнасць літаратуры, прыцягненне чытачоў у бібліятэку. Пра адзін з іх і пойдзе гаворка.

Калі пяць гадоў таму сельская бібліятэка аграгарадка "Востраў" перабралася ў шыкоўнае памяшканне былога дзіцячага садка, адразу ўзнікла ідэя стварэння ў адным з пакояў музея. Але якой тэматыкі? Этнаграфічнымі пакоямі нікога ўжо не здзівіш, а вось гісторыя Савецкай Беларусі засталася за заслонай часу і раскрыта не так дасканала як хацелася б. А гэта немалы адрэзак часу — з 1939-га, калі Ганцавічына ўвайшла ў склад БССР разам з тэрыторыяй усёй колішняй Заходняй Беларусі, па 1991 год.

Цяпер моладзь можа прыйсці ў бібліятэку і зазірнуць у гісторыка-краязнаўчы пакой "Мы — з БССР" і на адным з фотаздымкаў пазнаць свайго прадзеда, які ваяваў супраць фашыстаў, патрымаць у руках невядомыя ей

грашовыя адзінкі з выявай Леніна, пачуць звон капеек, сыграць на піянерскім горне — усё гэта падаецца моладзі нейкім цудам. Для старэйшага пакалення завітаць у пакой з атрыбутыкай савецкіх часоў — усё-роўна, што адкруціць стужку жыцця назад.

Як усё было? Мы стварылі праспект-праграму "Контур", у рамках якой і пачалася праца па ўладкаванні гісторыка-краязнаўчага пакоя "Мы — з БССР". Актыўна падключылася ў работу па рэалізацыі праекта бібліятэкар Вольга Клявец. Чытачам і жыхарам Вострава было прапанавана прыняць удзел у акцыі "Гісторыю ствараем самі". У сціслы тэрмін сабралі ўнікальныя матэрыялы, якія патрэбна было сістэматызаваць і прадставіць для чытачоў. Падчас бібліятэчнага семінара "Сучасная бібліятэка — інфармацыйны цэнтр гісторыка-культурнага турызму" адбылася прэзентацыя музейнага пакоя.

Таццяна МАЛЯЎКА, загадчык аддзела бібліятэчнага маркетынгу Ганцавіцкай РЦБС

Бяспека жыцця

Моладзь за бяспеку

Чарговы "дзень нараджэння" адзначае ў кастрычніку Беларуска маладзёжная грамадская арганізацыя ратавальнікаў-пажарных. У гэтым годзе ў Беларусі з гэтай нагоды з 12 па 24 кастрычніка ладзіцца акцыя "Моладзь за бяспеку".

На першым этапе з 12 па 16 кастрычніка мерапрыемства прайшло ў дамах шматдзетных сем'яў, тых пенсіянераў, якія пражываюць адны, інвалідаў. Супрацоўнікі Савецкага РАНС Мінска разам з актывістамі БМГАРП дапамагалі гэтым людзям у вырашэнні побытавых пытанняў, скажам, устаноўка аўтаномнага пажарнага апавяшчальніка, прыборка ў дамах і кватэрах, а таксама правялі тлумачальную працу па папярэджанні пажараў і гібелі ад іх.

Пры наведванні шматдзетных сем'яў з падлет-

камі ладзіліся віктарыны, разгадваліся красворды, абмяркоўваліся тэматычныя сітуацыйныя задачы, дэмастраваліся фільмы, у якіх у даступнай форме распавядалася, як змагацца з агнём. Кожнай мнагадзетнай сям'і, якую наведалі супрацоўнікі Савецкага РАНС, была падаравана кніга "Формула бяспекі".

Але акцыя "Моладзь за бяспеку" — гэта ўсяго толькі невялікая частка таго, чым жыве арганізацыя. Штогод пад яе эгідай ладзіцца мноства прафілактычных, навучальных, спартыўных і забаўляльных мерапрыемстваў, непасрэднымі ўдзельнікамі якіх становяцца юныя ратавальнікі.

Таццяна БЫЧАНОК, спецыяліст групы прапаганды і навучання Савецкага РАНС Мінска

Чакаем вашых тэлефанаванняў з цікавымі навінамі па нумары +375 17 334-57-23

(Заканчэнне. Пачатак на старонцы 1.)

Калі не стала Зосі, Серафіма, яго жонкі, хата трапіла ў калгас, а пасля — у музей.

Некалькі іншая гісторыя з'яўлення ў музей хаты з вёскі Агароднікі сучаснага Слуцкага раёна. Хату, згодна тэстаменту Франі Савановіч, перадалі ў музей яе дзеці. Савановічы да гэтага часу жылі ў Агародніках Падзерскіх (на Слуцчыне ёсць яшчэ Іванаўскія Агароднікі і Цараўскія Агароднікі). У адну з кастрычніцкіх субот музей наведаў са сваёй сям'ёй Мікалай Савановіч. Ён падарыў фотаздымак 1954 года, на якім каля роднай хаты, што зараз на тэрыторыі ўстановы, сямігадовы Мікалай на руках у бацькі — Васіля Аляксеевіча (1889 — 1963), яго маленькая сястрычка Святлана на руках у маці — Франі Паўлаўны (1900 — 1988). На другім плане стаяць старэйшыя дзеці — Мацвей, Вова, Ларыса.

Цікаваць такіх сустрэч для супрацоўнікаў музея і ў тым, што па ўспамінах былых гаспадароў сядзіб можна ўзнавіць некаторыя часткі экспазіцыі. Так, Мікалай Васільевіч згадаў, як у хаце віселі абразы. Асабліва інтарэс выклікаў расповед пра размяшчэнне іх у сенцах.

Музей сябрае з сем'ямі былых гаспадароў сядзіб. Так, напрыклад, Вольгу Гуцановіч адміністрацыя музея ў гэтым годзе віншавала з 80-годдзем. Мы плануем збіраць людзей, якія могуць раскажаць пра сваё жыццё ў гэтых хатах, на святы для расповеду наведвальнікам пра тагачасны побыт, гісторыю сядзіб.

Помнікі, прадстаўлены ў Музеі народнай архітэктуры і побыту, — аўтэнтычныя. Яны моцна звязаныя з лёсамі людзей. Кожнае бервяно помніка, кожны прадмет захавалі энергію рук людзей, якія іх стваралі. Гэта нябачная энергія ўражае, крапае сэрцы. Хочацца, каб музейныя хаты не былі безаблічымі, каб у іх распавядалася таксама і пра колішніх гаспадароў. Жада-

Музей наведаў Мікалай Савановіч і Вольга Мароз.

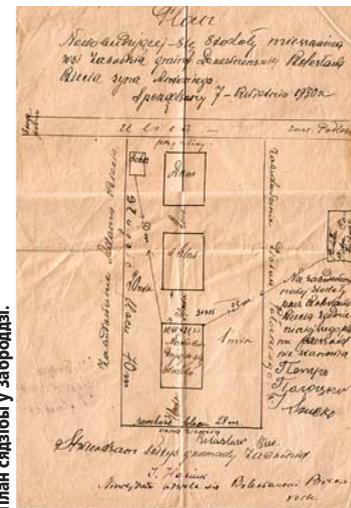

Былыя гаспадары

Навошта ведаць колішніх уласнікаў музейных сядзіб?

Бацькі Гелены Бець.

План сядзібы ў Забродзі.

Фота сям'і Савановічаў, што падарана музею.

■ Цікаваць такіх сустрэч для супрацоўнікаў музея ў тым, што па ўспамінах былых гаспадароў можна ўзнавіць некаторыя часткі экспазіцыі. Так, Мікалай Савановіч згадаў, як у хаце віселі абразы ў сенцах.

ем таксама, каб не перарывалася сувязь з роднымі тых людзей, якія будавалі хаты, жылі ў іх, працавалі, паміралі. Само жыццё падказвае кірунак далейшага развіцця скансэна.

Установа вядзе работу па пошуку людзей, звязаных з помнікамі архітэктуры, якія экспануюцца ў музей. Калі чытачы "К" валодаюць інфармацыяй: ведаюць гісторыі з жыцця музейных помнікаў, знаёмыя з людзьмі, якія могуць

распавесці пра іх, захоўваюць прадметы побыту, — просім звязацца з намі праз электронную пошту museum@etna.by, а таксама праз старонкі музея ў сацыяльных сетках.

Аляксандр ІСАКАЎ, намеснік дырэктара па навуковай рабоце, Наталля ГЕРМАЦКАЯ, загадчык навукова-экспазіцыйнага аддзела Беларускага дзяржаўнага музея народнай архітэктуры і побыту

Ці паспеюць набыць пояс?

Пра набыццё пры дапамозе спонсараў гістарычных артэфактаў і старадаўняй кніжнай фаліянты, а таксама пра зусім новыя ініцыятывы на шляху музейнага краўдфандынгу "К" папрасіла раскажаць дырэктара Музея гісторыі Магілёва Аляксея БАЦЮКОВА.

— Наш музей працяглы час займаецца набыццём розных прадметаў для папаўнення калекцыі. Робім гэта не толькі з дапамогай бюджэтных сродкаў, але і пры ўдзеле спонсараў з мецэнатаў. І, як падаецца, паступова наша ініцыятыва робіцца ўсё больш цікавай для людзей.

Балазе, усе гэтыя, набыццё пры дапамозе спонсараў, экспанаты не ляжаць у музейных запасніках, а дэманструюцца наведвальнікам. Да слова, на нашым сайце можна знайсці інфармацыю пра ўсе атрыманыя прадметы: ад Статуа Вялікага Княства Літоўскага, выдадзенага ў 1594 — 1595 гадах альбо ў 1600 годзе на старабеларускай мове ў друкарні Мамонічаў у Вільні, да кнігі Казіміра Семановіча "Вялікае мастацтва артылерыі", якая выйшла з друку ў 1676 годзе ў Франкфурце-на-Майне. Усяго такіх прадметаў — прыкладна каля трыццаці.

Сярод іх вылучу кнігу "Дзіўныя паведамленні пра езуітаў у Беларусі" — досыць цікавы палемічны

твор, напісаны ў II палове XVIII стагоддзя пра падзеі, звязаныя з ліквідацыяй ордэна езуітаў і стварэннем каталіцкай дыяцэзіі ў Магілёве, на чале з біскупам Станіславам Богуш-Сестранцэвічам. Выданне 1785 года было набыта калекцыянерам і перададзена ў дар музею. Чаму я вылучыў гэты фаліант? Справа ў тым, што сёння Музей гісторыі Магілёва ладзіць акцыю па выданні гэтага твора па падпісцы. Дзякуючы наяўнасці электроннага варыянта кнігі, мы сёння ажыццяўляем яе пераклад. Перакладчык — наш добры сябар і актывіст Алег Давід Лісоўскі з Германіі, які доўга і паспяхова супрацоўнічае з музеем, дапамагаючы нам знаходзіць і выкупаць культурныя каштоўнасці. Зроблены ім пераклад будзе паступова размяшчацца на сайце Музея гісторыі Магілёва, а пасля мы плануем выдаць усю кнігу. Праўда, наклад кнігі будзе абмежаваны колькасцю замоў.

Зразумела, мы не спыняемся на дасягнутым. Шукаем спонсараў і мецэнатаў для набыцця іншых цікавых гістарычных артэфактаў, якія сёння знаходзяцца ва ўласнасці ў прыватных калекцыянераў. Напрыклад, хацелі б займець у сваёй экспазіцыі кнігу "Жыццё святых" (Магілёў, 1702 год), кнігу "Апостал", выдадзеную Спірыдонам Собалем (Куцейна, 1632) ці эскіз да карціны "Вясновыя воды" Вітольда Бялыніцкага-Бірулі (1930).

Таксама сёння шукаем спонсара для пакупкі слуцкага пояса другой

Гэты пояс з прыватнай калекцыі марціна набыць у сваёй Музей гісторыі Магілёва.

■ А цікаваць менавіта да гэтага пояса — невыпадковая. Справа ў тым, што ён цэльны, не перашыты, што можна сустрэць сёння вельмі рэдка. Да таго ж ён чатырохбаковы. Атрымлівалася, быццам бы чатыры розныя паясы.

паловы XVIII стагоддзя. Гэты цікавы экспанат знаходзіцца ва ўласнасці ў мінскага калекцыянера, які ацаніў яго ў 60 тысяч умоўных адзінак. Натуральна, названая сума — досыць вялікая, таму мы пакуль шукаем тых, хто зможа ахвяраваць нам асноўную частку з гэтых грошай. А ўжо тады можна будзе абвясціць збор астатніх сродкаў ад людзей, неаб'якавых да беларускай гісторыі. Бо, зразумела, нам не хацелася б, каб частка грошай паступіла, а мы так і не змаглі набыць каштоўную рэч для свайго музея.

А цікаваць менавіта да гэтага пояса — невыпадковая. Справа ў тым, што ён цэльны, не перашыты, што можна сустрэць сёння вельмі рэдка. Да таго ж ён чатырохбаковы. Атрымлівалася, быццам бы чатыры розныя паясы.

Акрамя таго, гэты пояс мае беларускія арнаментальныя элементы: на ім можна ўбачыць нашы васількі. Гэта значыць, ён не з'яўляецца раннім слуцкім поясам. Справа ў тым, што апошнія былі зроблены на ўсходнім манер, а гэты з'явіўся, калі ўсходняя традыцыя плячэння паясоў ужо спалучалася з беларускай.

Сёння той слуцкі пояс даўжынёй у тры з паловай метры і шырынёй у 35 сантыметраў выстаўлены ў экспазіцыі нашага музея. Ён будзе экспанавана там да канца года, пасля чаго або вернецца да свайго ўладальніка, або застанецца ў нашым музеі пасля набыцця. Натуральна, я вельмі спадзяюся на апошняе.

Занатаваў Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ

Пад такой назвай у музей-сядзібе "Пружанскі палац-чык" працуе выстаўка найвядомага прадстаўніка польскага інсцінага мастацтва — разьбяра Кшыштафа Градзіцкага. Яго творчасць — нешта падобнае на дзіцячую забаву з цацкамі, гульнявой формай і колерам, дзе працэс выклікае ці не большае захапленне, чым вынік. Ён не валодае віртуознай тэхнікай, яго мастацтва недасканалае, затое — сумленнае. Урэшце, як і творчасць дзяцей.

ПОЛЬШЧА

Ён нарадзіўся 55 гадоў таму ў польскім Седльцы ў сям'і нашчадкаў падляшскіх шляхцічаў, цяпер жыве і працуе ў гміне Вулька Святокова. З ранняга школьнага ўзросту, пазнаёміўшыся з праявамі народнай творчасці, пачаў пісаць карціны, захапіўся паэзіяй. Пасля заканчэння школы атрымаў спецыяльнасць будаўніка-муляра. У 1989 годзе яго стрыечны брат Збігнеў Градзіцкі параіў выразаць з дрэва — так скульптуры сталі галоўным хобі Кшыштафа: майстар цалкам прысвяціў сябе разьбе па дрэве. З часам работы Градзіцкага ўдзельнічалі ў шматлікіх выстаўках і конкурсах. Сёння творы майстра карыстаюцца папулярнасцю сярод калекцыянераў, знаходзяцца ў дзяржаўных і прыватных зборах Еўропы. Сам Градзіцкі ўзнагароджаны нагрудным знакам "Заслужаны дзеяч польскай культуры" і з'яўляецца сябрам Асацыяцыі народных мастакоў.

Работы Кшыштафа Градзіцкага простыя і зразумелыя. Нахняецца ён велізарнымі кавалкамі ліпы ці ясеня, аддаючы перавагу дрэвам з мудрагелістымі формамі. Часам скульптар выкарыстоўвае ахрап'е, пакінуў ад высечкі дрэў. Прыродныя формы дэфармаванай драўніны — рас-

Мастак і літаратар Адам Глобус распавядае на старонках "К" пра тое, як адбываюцца мастацкія пленэры ў сталіцы суседняй краіны — Вільнюсе.

ЛІТВА

Мастак Раймандас Савіцкас запрасіў мяне ў Літву на пленэр. Добра, што тэма блізкая і зразумелая — краявіды Вільні. Тыдзень буду маляваць і пісаць, а мне пад гэтую справу адкрылі ліміт на 100 еўра ў прыстойнай рэстарцыі і дазволілі набыць у краме палатна ды фарбы з пэндзлямі на цэлыя 80 еўра. Яшчэ прапанавалі месца ў гатэлі, але я вырашыў жыць і працаваць у студыі.

З-за сквапнасці, відаць, прынёс з крамы ажно тры падрамнікі. Фарбу браў у вялікіх слоіках. Трэба было і пэндзлі выбіраць большыя, але я набраў невялікіх, такіх, якімі звычайна і працую. Прышоў з крамы і адразу ж парастаўляў палотны ля сцяны, параскладаў пэндзлі і фарбы на падваконнях. Паклаў на стале загады зробленыя малюнкамі тамтэйшых краявідаў... Здавалася б — брылі і пачынай працу. Не! Сядзеў і глядзеў на новыя пэндзі, чыстыя палотны, поўныя слоікі фарбы. Было шкада іх псаваць. Шкада самым натуральным чынам! Ведаю, што сапсу ўсё, а потым давядзецца доўга выбірацца з сапсаванага, і не факт што выберуся ў пераможцы. Таму пачатак працы адклаў на раніцу. Дарэчы, з замежнікаў на сімпозіум (так імпрэзу назвалі афіцыйна) — не, лепей буду казаць па-мастакоўску: "пленэр" — пры-

Кшыштаф Градзіцкі. Выявы апошніх месцаў года.

коліны, уздуці, зморшчыны і звязкі фактуры, скручаныя канечнасці, заблытаныя карані — падказваюць скульптару канчатковую форму, і толькі тады ён прыступае да стварэння выявы.

Спачатку работы Градзіцкага ўяўлялі з сябе жывёл у натуральную велічыню або адлюстроўвалі эмацыйныя сцэнікі з паўсядзённага сялянскага жыцця. Але з цягам часу тэмы і выявы ўскладняліся. Сёння майстар часцей за ўсё стварае скульптуры на рэлігійную тэматыку: сцэны з жыцця святых, царкоўныя абрады, анёльскі чын. Кожную работу ўпрыгожвае выразнымі і арыгінальнымі кветкавымі матывамі.

На гэтай выстаўцы разьбяр прадставіў дванаццаць драўляных анёлаў, кожны з якіх сімвалізуе пэўны месяц года, увасабляе важную падзею ці перыяд у жыцці чалавека. Яны выраблены з цэльных кавалкаў драўніны і ўпрыгожаны поліхромнай

ехала пара ізраільцянаў і адзін беларус. Абмежаваны інтэрнацыяналізм шчодро кампенсаваны дзясяткам выдатных літоўскіх мастакоў і мастачак...

У адну з раніц было запланавана маляванне на вуліцы, названай у гонар дыпламата Савіцкаса... Некалі, пабачыўшы дзесяць акварэлістаў на адной з вуліц Барселоны, яны падаліся мне смешнымі. Сівія дзядзькі і старыя цёткі сядзяць на маленечкіх крэселках за невялічкімі эцюднікамі і ўсе пішучы тоненькімі пэндзлікамі адну вуліцу. Цяпер давлялася самому сыграць ролю смешнага дзядзькі, які разам з калегамі маляваў адну вуліцу. Большасць мастакоў — з палотнамі на эцюдніках. Шмат на кім былі нават халаты. Таму мерапрыемства выглядала звыш сур'ёзна. Я таксама выглядаў сур'ёзна і небяспечна, бо да мяне двойчы падыходзілі незнаёмцы і пытаўся, што я тут — у іх двары рабляю. Я тлумачыў, што ў нас мастакоўскі пленэр, мы маюем вуліцу Савіцкаса, а не турму "Лукішкі", у якую тая вуліца ўпіраецца. Незнаёмцы спакойнелі, пасля маіх тлумачэнняў, але недавер да мяне ў іх вачах не згасаў. Спярша я быў падумаў, што ў сваіх чорных акуларах нагадваю шпіёна. Але больш страшны для сённяшніх вільнюсцаў тутэйшы архітэктар. Гэты паходзіць кругамі, памалое, пафатаграфуе, а потым людзей высыляюць. А дамы перабудуюць

"Пастараль дванаццаці анёлаў"

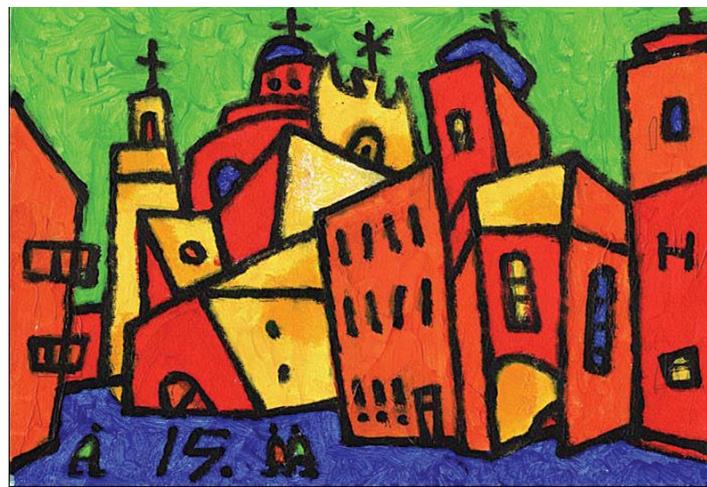
Класіка інсіту: з дрэва ці ахрап'я

расфарбоўкай, маюць свой характар, настрой і індывідуальныя асаблівасці.

Беласнежны Студзень, быццам лебедзь, раскінуў свае крылы і гатовы ахінуць зямлю новым пластом снежнага пуху. Люты-хітрон аж пачырванел ад збянтэжанасці: трымае ў руках валянінку, прыгатаваную для людзей. Не верыць

яму і строгі, на здзіўленне, Сакавік-сусед: ён стаіць убаку, малітоўна склаўшы рукі, нагадваючы нам, што наступіла пара Вялікага паста.

Парасткі новага жыцця прынес людзям велікодны Красавік, які прыбраўся ў далікатна-ззялёную стракатую сукенку. Ён падымае высока над галавой пераможны кубак — чашу з

Адам Глобус. "Ад касцёла да касцёла".

Пленэр у дэталях

Занатоўкі мастака: калі цябе нехта "лайкне" ...

ці нават пабураць. Мусіць, я нагадваў архітэктара ўсё ж больш...

Гэтым разам я пісаў і маляваў тут з захапленнем. Напісаў адно палатно з анёлам, які ідзе па паветры. Напісаў, а радасці няма. Напісаў другое палатно з чырвоным вечарам у старым горадзе. Радасці ніякай. Кожнае палатно перапісваў неаднойчы. Маркота ахапіла мяне. Сядзячы за сталом піў гарбату і выпадкова зірнуў у люстэрка. Там пабачыў палатно з чырвоным вечарам. У люстэрку карціна мела скончаны выгляд і цалкам мяне задаволіла. Пасля гэтага я больш не чапаў палотны, а толькі

маляваў і пісаў акрылам на паперы. З паперай у мяне даўня добрыя адносіны, таму малюнкі рабіліся хутка, і я заставаўся ў гуморы ўсе выходныя. Нават панядзелак пачаўся з малявання ў старым горадзе побач з нашай святой Вострай брамай.

Нарэшце я здаў у галерэю Савіцкаса напрацаванае цягам пленэра: палотны "Раніца ў Вільні" і "Вечар у Вільні". Акрамя іх, якія праройдуць ва ўласнасць галерэі, здаў на выстаўку восем новых малюнкаў. Яшчэ восем мінулагадніх, з краявідамі горада, таксама прынес у галерэю. Цяпер у Савіцкасаў будзе ажно пятнаццаць маіх малюнкаў на

пралескамі. Поруч Май: схіліўшы калена, ён гатовы служыць верай і праўдай зямлі і людзям.

Блізнятам, Чэрвеню і Ліпеню, нічога не застаецца, як толькі радавацца разам з усім светам. Першы ўжо паспеў рассыпаць у лясках ягады і сам, гарэза, умыўся чарнічным сокам. Другі, Ліпень-лебако, ахоўвае пастушкоў, а Жнівень-гаспадарнік працуе ў полі, дапамагаючы жнівцам вязаць снапы, і падбірае каласкі, што засталіся на жытнішчы: шануе кожнае зярнятка.

Дошчачка з лічбамі ў руках Верасня нагадвае дзецям аб пачатку новага навучальнага года. Кастрычнік жаласліва прыціскае да грудзей сцяблінкі ільну: у гэтую пару яго трэплюць так, што аж шчэпкі ляцяць. Апошнія два месяцы года не думаюць пра зямное: Лістапад спыніўся ля адзінокай магілы, памінае на Дзяды людзей, якія пайшлі ў іншы свет. А Снежань нясе людзям радасць нараджэння Святога Дзіцяці, і Віфлеемская зорачка пераліваецца золатам на яго крыле.

Усе гэтыя анёлы-заступнікі селяніна, добра ўпісаліся ў этнаграфічную залу музея. Анёлы вядуць гледача ў казачны ціхамірны свет наўйнай прастаты — у свет без сумненняў і рэфлексій.

З нечаканага боку і нестандартна, ламаючы агульнапрынятыя каноны прыгажосці ў скульптуры, Кшыштаф Градзіцкі дасягае эстэтычнага выніку непаўторным почыркам, які належыць толькі яму аднаму. У майстра асаблівы дар бачання свету. І эмацыйны імпульс, які зыходзіць ад яго праца, настолькі моцны, што прафесійна аналізаваць створанае ім немагчыма.

Алена ЗЯЛЕВІЧ, старшы навуковы супрацоўнік музея-сядзібы "Пружанскі палацык"

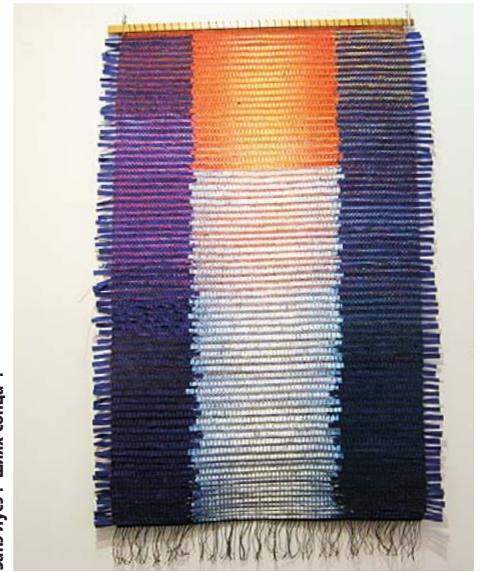
продаж. Добра, калі нехта пагаджаецца рэкламаваць і прадаваць тваю творчасць.

Пленэр скончыўся, як і мусіў скончыцца: адкрылася выстаўка. Мае палотны павесілі ў светлым месцы. Маім творам не шкодзіць вялікае колькасць святла, наадварот — чым больш на іх сонца, тым для іх лепш. Пад палотнамі на стале расклалі мае малюнкі. Я быў вельмі задаволены сваёй часткай экспазіцыі. Калі мастак задаволены ўласным прадстаўленнем, дык і ўсё астатняе на выставе яму выглядае добрым і выдатным. Я хадзіў і

Філасофскі ТЭКСТЫЛЬ

Дзве яркія выстаўкі адкрыліся адначасова ў Віцебскім мастацкім музеі. На першай з іх пад назвай "Канцэнтраваныя думкі" прадстаўлены творы латвійскага мініяцюрнага тэкстылю. Як адзначыла прафесар Латвійскай акадэміі мастацтваў, загадчык кафедры мастацтва тэкстылю і куратар экспазіцыі Лева Круміна, калекцыя мініяцюрных прац стваралася цягам шэрагу гадоў. Тэматыка твораў вельмі шырокая — ад выказвання асабістых пачуццяў і настройў, малюнкаў прыродных аб'ектаў і з'яў да сур'ёзных гістарычных, экалагічных і сацыяльных тэм.

ЛАТВІЯ

Зане Лус. "Шлях сонца".

Двухмерныя і трохмерныя аб'екты аўтараў выстаўкі, улюбёных у тэкстыль, уражваюць крэатыўнасцю вобразных і пластычных рашэнняў, канцэптuallyнымі ці філасофскім падтэкстам, выразнай эмацыйнасцю і пачуццёваасцю.

Гледачы маюць магчымасць убачыць і параўнаць почырк аўтараў у розных фарматах, наведаўшы адначасова і выстаўку эксперыментальнага тэкстылю латвійскіх мастакоў. Назвай "Вібрацыі матэрыялаў" арганізатары даюць нам своеасаблівы ключ да разумення розных канцэпцый, мадыфікацый матэрыялаў і тэхнік.

Па словах куратара выставак з беларускага боку — дацэнта кафедры выяўленчага мастацтва Віцебскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя Пятра Машэрава, кандыдата мастацтвазнаўства Міхаса Цыбульскага, — сёння ў тэкстылі Латвіі традыцыйныя тэхнікі і тэхналогіі саступілі месца змяшаным і аўтарскім, пазбаўленым усляякіх абмежаванняў. У кампазіцыях адчуваецца адмаўленне ад спрошчанага выяўленчасці і імкненне да дэкарэтыўнасці і філасофскіх тэм.

Знаёмства з экспазіцыямі паказвае, што сучасны тэкстыль Латвіі развіваецца на мяжы дэкарэтыўна-прыкладнага мастацтва і сучаснага тэкстыльнага дызайну. Шырокай выглядае і палітра мастацкіх сродкаў, спрыяючы пошуку рашэнняў. Мастакі вынаходзяць аўтарскія тэхнікі і ужываюць часам зусім нетэкстыльныя матэрыялы. Акрамя воўны, шоўку, лёну, бавоўны, яны эксперыментуюць з нейлонам, паліэстрам, вісказам, металам, палоскамі тканіны, скурай, трыкатажам. У экспазіцыі ёсць творы, у якіх ткацтва удала спалучаецца з аплікацыяй ці калажам, размалёўкай ці фотадрукамі, вышыўкай, макраме, іншымі відамі пляцення. Для дэкавання фактуры паверхні латвійскія мастакі ўжываюць элементы камп'ютарнага і тэрмадруку.

Фёдар ШКІРАНДА Віцебск

Дайна Дагнія. "Тры карані".

хваліў усіх каго ведаў. Мне зусім не шкада кампліментаў. Чаго іх шкадаваць? Ты некага лайкнуў, глядзіш — і цябе нехта лайкне. Я хваліў чужое і слухаў ухвалы ў свой бок. Галерэя мне падарыла альбомы Аўгустінаса Савіцкаса. Мне больш падабаецца яго суворы стыль шасцідзсятых, калі ён ішоў у адной звязцы са Шважасам, Джаўкштасам, Чыпонісам і Вейверытэ.

Пасля доўгіх і ўсмешлівых развітанняў я зноў пайшоў маляваць. У мяне ўсё яшчэ заставаўся пару гадзін у сонечным горадзе.

Адам ГЛОБУС, мастак, літаратар

(Заканчэнне.

Пачатак на старонцы 9.)

Нават ва ўмовах праславутай савецкай цензуры ваенныя фатаграфы стваралі шэдэўры. Вядома, гэта эпас пэўнай эпохі, але і праз яго бачныя жах і бездань страшэннай катастрофы. Асабліва яны заўважныя ў будзённых здымках: "На могілкі" Міхаіла Трахмана, дзе маці і дачка ў блакадным Ленінградзе кудысьці туды, у перспектыву, цягнуць па лёдзе цела памерлага блізкага; "Брацкая магіла" Георгія Зэльмы, дзе чатырохвугольнік-абеліск з зоркай на месцы пахавання воінаў агароджаны па вялікім перыметры спінкамі ад металічных ложкаў; "Неўскі пяточок" Усевалада Тарасевіча, дзе на першым плане ў акопе нібыта спіць (ці ўжо заснуў навечна) салдат, а атака ў той жа час не спыняецца... Невыносныя фатаграфіі вязняў Асвенцыма і Бухенвальда — фота Уладзіміра Юдзіна і Маргарэт Бурк-Уайт; фота мірных жыхароў — "Пад абстрэлам, пад бамбёжкай" Анатоля Гараніна; "Гора. Крым" Дзмітрыя Бальтэрманца; вядомы здымак старой, што страціла слых і мову ў ліхалецце — "У разбуранай хаце" аўтарства Аляксандра Дзітлава... Усе гэтыя кадры — пра безабароннасць чалавека перад абліччам вайны...

У калекцыю сям'і Барадуліных увайшлі і фатаграфіі беларускіх фотакараў: Васіля Аркашова, Уладзіміра Лупейкі, Аляксандра Дзітлава... Адной з першых у экспазіцыі прадстаўлены і сьпінны здымак Міхаіла Ананьіна "Праклён вайне", дзе ў скрусе схіліўся над мурамі Брэсцкай крэпасці аднаго вэтэран.

Прызнацца, Беларусь на здымках беларускіх ды савецкіх фотакараў наогул глядзіцца, у першую чаргу, як зямля зруйнаваная, пацярпелая, абяздоленая. Асабліва ўразаюцца ў памяць фатаграфіі Барыса Удавенкі (пусты зруйнаваны Віцебск у дзень вызвалення), Васіля Аркашова (Мінск у чорным дыме і за калючым дротам 3 ліпеня 1944-га), Вячаслава Шароўскага ("Немцы адступілі. Дзеці вайны. Магілёў. 1944 г. Вячаслаў Шароўскі. "Немцы адступілі. Дзеці вайны". Магілёў. 1944 г.

Калі глядзіш здымкі Беларусі і Мінска — ваеннага перыяду, валасы дыбарам становяцца ад таго, што тут адбывалася, — дадае Аляксандр Барадулін. — Магчыма, здымкі Беларусі ў гэтай калекцыі з'яўляюцца не самымі моцнымі з пункту гледжання фотамастацтва,

Барыс Яраслаўцаў. "Перамога!" 2-і Беларускі фронт. 1945 г.

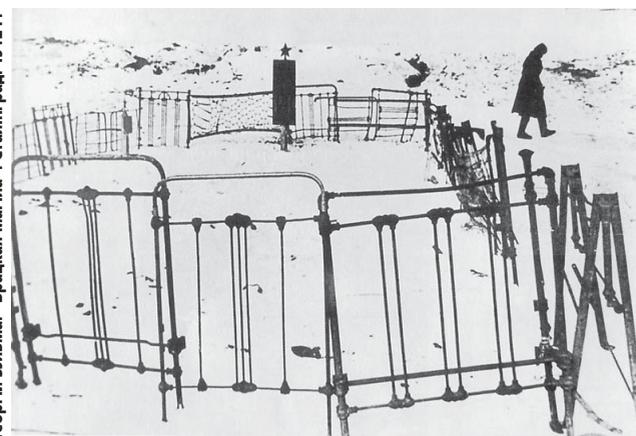

Георгій Патрусаў. "Суграч на Беларускім вакзале". Масква. 22 ліпеня 1945 г.

Арыгіналы з самага пекла

Вячаслаў Шароўскі. "Немцы адступілі. Дзеці вайны". Магілёў. 1944 г.

Георгій Зэльма. "Брацкая магіла". Сталінград. 1942 г.

Васіль Аркашоў. "Мінск у дзень вызвалення". 3 ліпеня 1944 г.

затое яны паказваюць гледачу ваенную рэальнасць на вашай зямлі.

У экспазіцыі гэтаксама прысутнічаюць і фатаграфіі пераможанага Берліна. Зруйнаваны горад, яго жыхары... Савецкія фатаграфы фіксуюць паражэнне ворага нават не без спагады берлінцам: Аркадзь Шайхет "Тут была вайна", Георгій Ліпскераў "Ісці няма куды", Яўген Халдзеі "Берлін. 1945"... Але ў гэтым хаосе для воінаў-вызваліцеляў самы галоўны голас — яе — Перамогі. І яе "трыумфальнае шэсце", вядома, захавана на здымках ваенкараў: ад Берліна — да Масквы. Праз узняцце сцяга Перамогі над Рэйхстагам разведчыкамі 756-га стралковага палка (аўтар здымка — Анатоль Марозаў) — да кветак пераможцам на Беларускім вакзале ў Маскве (фота Георгія Патрусава). Усё ж такі — гэта была і іх, ваенных фатаграфы, Перамога.

Фота з калекцыі Льва і Аляксандра Барадуліных

Эмануіл Еўзэрыхін. "Сцяг над вайсковымі і Беларусь. Лега, 1944 г.

Давід Мінскер. "Мінск". 24 чэрвеня 1941 г.

Марк Маркаў-Грыбберг. "Адвэваліся. Палонныя немцы пад Ваборускім". 1944 г.

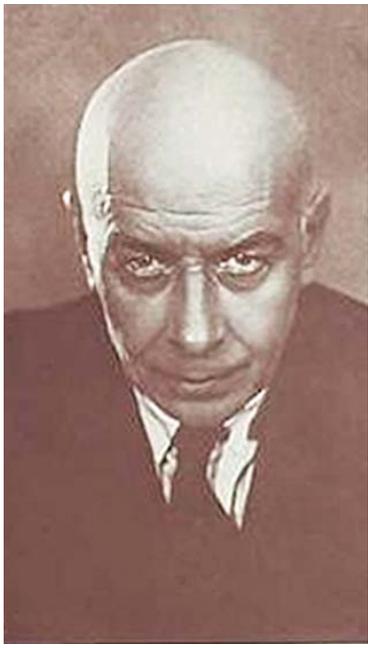
(Працяг. Пачатак у "К" № 40, 42.)

Сёння "К" працягвае апавядаць пра лёс і творчасць знакамітага акцёра Іларыёна Пяўцова, ураджэнца Беларусі. І адным з кульбітаў ягонага творчага шляху стала тое, як з юнака, які пакутаваў на заіканне, ён стаў масцітым майстрам сцэны.

Дарэчы, на падобную загадку пакутаваў і іншы выдатны акцёр — Анатоль Ктораў. Памятаеце яго яскравыя ролі ў нямым кіно на пару з Ігарам Ільіным — "Закройшыч з Таржка", "Працэс аб трох мільёнах", "Свята святога Ёргена", а таксама ў ролях Сяргея Паратава ў фільме 1930-х "Беспасажніца" і Мікалая Балконскага ў бандарчукоўскай стужцы "Вайна і мір"? Дык вось, у канцы 1916-га за "прафесійную непрадатнасць" яго хацелі адлічыць са студыі пры тэатры Веры Камісаржэўскай. І дакладна адлічылі б, каб не ўмяшаўся новы настаўнік Іларыён Пяўцоў, які паручыўся за таленавітага вучня. На другім курсе ён папрасіў кіраўніцтва студыі даць апошні шанс Кторава — даручыць яму ролі князя Мышкіна ў "Ідыёце" і Арнольда ў п'есе Гаўптмана "Мікаэль Крамер". І сам асабіста праводзіў рэпетыцыі, у якіх Пяўцоў амаль цалкам "вызваліў" Анатоля Пятровіча ад заікання!

Выдатная актрыса Фаіна Ранеўская (і яна ў дзяцінстве заікалася!) таксама лічыла "непаўторнага трагічнага акцёра" Пяўцова сваім адзіным настаўнікам. Гэта адбылося летам 1916 года ў падмаскоўным Малахаўскім тэатры, калі там гастралювалі ў анрэпрызе сам Пяўцоў, Вольга Садоўская, Алёна Шатрова, Марыус Пеціпа, а дэкарацыі пісаў Канстанцін Каровін (а пазней — і Марк Шагал).

Вось як згадвала тыя часы Фаіна Георгіеўна: "Пяўцоў любіў нас, маладых. Пасля спектакля звычайна клікаў з сабой пагуляць. Вярталіся мы на святанку, натхнёныя ўсім тым, што ён у нас укладваў. Мы, маладыя, жылі ягонымі ўрокамі. Ён уклаў у нас паняцце, што такое сапраўдны артыст. Ён унушаў нам, што акцёр павінен быць інтэлігентным чалавекам, ведаць жывапіс, музыку, чытаць лепшыя кнігі сусветнай літаратуры. Ён у зародку знішчаў у сваіх маладых сябрах усё мяшчанскае, пошлае, абывацельскае. І яго заветы так глыбока ўвайшлі ў маю свядомасць, што я пражыла доўгае жыццё, кіруючыся гэтымі заветамі... У гастрольным спектаклі Пяўцова я была занята ў масоўцы. Ішла п'еса Леаніда Андрэева "Тот, які атрымлівае аплявухі". Набраўшыся храбрасці і вельмі хвалючыся, я спытала ў Пяўцова: "Што ж мне рабіць у спектаклі, калі ў мяне няма слоў?" На што ён мне адказаў: "А ты мяне любі, і ўсё, што са мной адбываецца, павінна цябе кранаць і хваляваць". Увесь вечар я жыла жыццём героя п'есы, пакутвала за яго, а напрыканцы спектакля, калі ўжо апусцілася заслона, працягвала гучна плакаць. Нікія спачуванні маіх сябровак мне не дапамагалі. Тады пабеглі да Пяўцова сказаць яму, што адной статыстыцы стала млосна. Добры Пяўцоў прышоў у грымёрную і спытаў мяне: "Што з табой?" Я, рыдаючы, выдыхнула: "Я вас так любіла, так любіла, увесь вечар..." Ён стаў мяне супакойваць, а потым сказаў маім сяброўкам: "Любыя паненкі, успомніце потым мяне, вось яна — будзе вялікай актрысай..." Гэтыя яго словы сталі для мяне нібы блашаваннем..."

Іларыён Пяўцоў.

антрэпрэнёраў Фёдара Корша (яго сын — беларускі кінарэжысёр Уладзімір Корш-Саблін) і Канстанціна Нязлобіна, і зноў у Малым тэатры. Пасля Кастрычніцкай рэвалюцыі ўжо з другім мужам — нейкім Страхамым — і маленькай дачкой Таняй Пяўцовай эмігравала. Бадзлялася Жыхарава па Турцыі, Югаславіі, Балгарыі, краінах Балтыі, дзе ў тэатрах Рыгі і Таліна ў пачатку 1920-х паспяхова выконвала рускую і замежную класіку. У 1927-м, без мужа, які застаўся ў эміграцыі, вярнулася ў Савецкі Саюз і некаторы час працавала ў тэатры Мінска, потым — у Тыфлісе. Дарэчы, у некаторых матэрыялах прэсы і сёння гаворыцца, што Лізавета Жыхарава ў 1917 годзе эмігравала разам з Пяўцовым: хлусня. Па-першае, яны ўжо былі разведзеныя, але ў шлюбе паспелі нарадзіцца дзве да-

нам сучаснікаў пра такія выдатныя пяўцоўскія ролі, як Невядомы ў "Маскарадзе" Міхаіла Лермантава, клоун Тот у цырку Брыке (паводле п'есы Леаніда Андрэева "Тот, які атрымлівае аплявухі"), Павел I, Іван Кармазаў, князь Мышкін, Карандышаў з "Беспасажніцы" Аляксандра Астроўскага, Фёдар Пратасаў у п'есе Льва Талстога "Жывы труп", Тэрэлкін са "Смерці Тэрэлкіна" Аляксандра Сухава-Кабыліна, Незяласаў у спектаклі "Браняпоезд 14-69" Усевалада Іванова...

Незадоўга да рэвалюцыі маскоўская "Театральная газета" так пісала пра героя матэрыялу: "Пяўцоў варты ўвагі і павягі не толькі за таленавіта сыграныя ім ролі. Толькі людзі апантаных прызваннем, могуць прадставіць, якім шляхам наймаверных намаганняў волі і характару Пяўцоў займае права быць

джаў: "Пяўцоў быў перакананым. Увесь шлях Атэла — ад салодкага захаплення сваім шчасцем да фінальнага адчаю пасля забойства — перададзены ім праўдзіва, сардэчна, з заразлівай эмацыйнасцю. Ён здолеў звесці Атэла з халодных вяршынь дэкламацыі і напоўніў вобраз жывой, цёплай крывёй".

Чамусьці мне згадаўся афарызм Пяўцова: "Бяздарныя акцёры — гэта тыя, якія ніколі нічога не правальваюць". Пётр Мяркур'еў, заслужаны дзеяч мастацтваў Расіі, акцёр і музычны журналіст, сын вядомага артыста Васілія Мяркур'ева і дачкі Меерхольда — Ірыны Усеваладаўны, прыгадваў: "Многа пачуў я распеваў ад бацькоў пра артыстаў Александрынікі. І больш за ўсё запомніўся расказ пра Іларыёна Мікалаевіча Пяўцова... Адна дэталі з апавядан-

"Як акцёр хачу заўсёды працаваць..."

Амаль забыты народны артыст: наш зямляк Іларыён Пяўцоў

Іларыён Пяўцоў у ролі Паўла I (па п'есе Дамітрыя Меражкоўскага "Павел I").

чкі; па-другое, у Іларыёна Мікалаевіча ніколі не з'яўлялася жадання пакідаць радзіму ні пры якіх абставінах. З пачатку 1930-х актрыса звязала сваё жыццё з Ленінградам, з драматычным тэатрам імя Аляксандра Пушкіна. За наравісты, капрызлівы і дзёрзкі характар калегі яе не любілі, за талент — прабачалі. Але сама яна нават найменшых крыўд у свой адрас нікому не даравала. Такая была кабета... Аднак з Іларыёнам Мікалаевічам, які ўжо быў жанаты, знайшла добрае ўзаемазруменне. Яна пайшла з жыцця ў 1973 годзе, паспеўшы напісаць мемуары на 500 старонак, але яны да сённяшняга дня не апублікаваныя...

Спіс роляў, сыграных Пяўцовым на сцэнах розных тэатраў Расійскай імперыі і Савецкай Расіі, у тым ліку ў трупі Мікалая Сінельнікава, Маскоўскім мастацкім тэатры і Ленінградскім тэатры драмы імя Пушкі-

артыстам". Аўтар артыкула, вядомы тэатральны журналіст і акцёр Мікалай Росаў, ведаў пра тое, пра што шырокая публіка і не здагадалася: ён сам пакутаваў на заіканне...

Народны артыст РСФСР, рэжысёр і акцёр Мікалай Пятроў, называючы творчасць Пяўцова "магутнасцю праўды", расказаў, як у Ленінградзе пры паступленні ў Акадэмічны тэатр драмы артыст высунуў умову: калі прыйдзе час ставіць "Атэла", ён атрымае права першым сыграць галоўную ролю, бо гэта яго мара цягам 25 гадоў. Праз нейкі час тэатр сапраўды абвясціў аб пастаноўцы шэкспіраўскай трагедыі — да юбілею свайго мастацкага кіраўніка Юрыя Юр'ева. Пяўцоў тут

ня таты і мамы ўрэзалася ў памяць асабліва — гэта аб выкананні Пяўцовым ролі прафесара Барадзіна ў п'есе Афінагенава "Страх". Калі Барадзін — Пяўцоў застаецца адзін на сцэне (пасля бурнага дыялогу, дзе ён церпіць маральную паразу), ён доўга сядзіць, не кажучы ні слова. (Бацькі казалі, што па даўжыні гэта паўза была такая вялікая, што наўрад ці гэты рэкорд хто-небудзь можа пабіць). Потым здымае пенснэ, і з яго вока выкатаюцца дзве слязінкі. На кожным спектаклі — дзве слязы! І ўся зала бачыць гэтыя дзве слязы — і ў партэры яны бачны, і на галёрцы. Гэтая сцэна заўсёды ўражвала, агаломшвала. Дарэчы, менавіта Пяўцоў належыць фразы: "Калі ты можаў не быць акцёрам, значыць, ты ім не павінен быць".

Перадрэвалюцыйныя і 1920-я гады — перыяд інтэнсіўнай работы Іларыёна Мікалаевіча не толькі ў тэатрах Расіі і на ніве педагогікі. Так, ён "прысутнічаў" і пры нараджэнні эры "вялікага нямога" кіно і нават пакаў у яго станаўленне сваю маленькую цаглінку. Тут ужо не трэба было баяцца праславутага заікання! Ён зняўся ў дзевяці такіх стужках. Толькі ў адным 1916 годзе сыграў у шасці (!) фільмах — "Не убій", "Прадзвеная слава", "Старасць Лекака", "Жыццё, якое перамагае смерць", "Тот, які атрымлівае аплявухі" і "Смерць багоў", у канцы 1920-х — пачатку 1930-х, незадоўга да гучавага "Чапаева", — у фільмах "Смяротны нумар", "Штурм", "Пераможцы ночы" і "Цуд". На жаль, іх сёння ніхто не памятае, а большасць — наогул знікла. Кажуць, захаваўся фільм "Цуд", але я яго, каб паглядзець, нідзе не знайшоў.

Канешне, было ўсё: і прыватныя праблемы, і няўдалыя ролі ў тэатры ды кіно, і ўсялякія іншыя падобныя рэчы — выратавала настаўніцкая дзейнасць. Ён па праве ўвайшоў у гісторыю рускай і савецкай тэатральнай педагогікі, выхаваўшы цэлую пляяду знакамітых рускіх акцёраў, сярод якіх той жа Анатоль Ктораў, а таксама Барыс Бабачкін, Рына Зялёная, Віталь Даронін, грузінка Верыко Анджапарыдзэ, латышка Людміла Шпілберга, Уладзімір Белакураў — той самы Белакураў, незабыўны кіношны Валерыі Чкалаў, які на "Беларусьфільме" сыграў аж у сямі карцінах рэжысёраў Віктара Турава, Уладзіміра Корш-Сабліна, Барыса Сцяпанова...

Анатоль Ктораў — вучань Іларыёна Пяўцова.

на, вельмі вялікі, і каб пералічыць іх, спатрэбіцца не адна старонка. Тым больш нам цяжка ўявіць яго акцёрскую ігру: да фільмаў-спектакляў было яшчэ вельмі далёка. Тэатр, у адрозненне ад кінематографа, у гэтым сэнсе вельмі шмат страціў. І мы сёння не можам атрымаць асалоду ад мастацтва вялікіх акцёраў старой школы, якія працавалі яшчэ да росквіту кінематографа ці на яго досвітку.

Так і з Пяўцовым. Мы толькі можам на словах паверыць успамі-

Адна з вучаніц Пяўцова Фаіна Ранеўская.

жа нагадаў пра сябе, але сказаў Юр'еву: "Ну добра, на прэм'еру не прэтэндую — гэта ваш, а не мой юбілей. Але на трэці ці чацвёрты спектакль разлічваю катэгарычна". 7 мая 1927 года Іларыён Мікалаевіч выйшаў на сцэну ў ролі венецыянскага маўра. Але ўжо праз некалькі дзён прызнаўся, што роля Атэла яму не ўдалася, таму ён адмаўляецца ад далейшага ўдзелу ў спектаклі. "Гэты эпізод, — адзначаў Пятроў, — ярка характарызуе творчую сумленнасць мастака".

Аднак тагачасная прэса захоплена адгукнулася на ігру Пяўцова. Крытык Аляксандр Слонімскі ў часопісе "Жизнь искусства" сцвяр-

МУЗЕЙ

НАЦЫЯНАЛЬНЫ МАСТАЦКІ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
г. Мінск, вул. Леніна, 20.
Тэл.: 327 45 62.
Экспазіцыі:
■ "Мастацтва Беларусі XII — XVIII стст."
■ "Мастацтва Беларусі XIX — пач. XXI стст."
■ "Мастацтва Беларусі XX — пач. XXI стст.". (У рамках экспазіцыі адкрылася выстаўка **"Вялікая Айчынная вайна ў мастацтве"**, прысвечаная 70-годдзю Вялікай Перамогі, — да 2 лістапада.)
■ "Мастацтва Расіі XVIII — пач. XX стст."
■ "Мастацтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст."
■ Рээкспазіцыя залы беларускага мастацтва 1940 — 1980-х гадоў **"Вайна і Перамога ў творчасці мастакоў XX стагоддзя"**.

Выстаўкі:
■ Выстаўка **"Ад рэалізму да імпрэсіянізму"** (жывапіс XIX — XX стст. са збору Дзяржаўнай Траццякоўскай галерэі) — да 11 студзеня.
■ Выстаўка **"Залатое стагоддзе ткацтва. Куншутава паясы і партрэты шляхты"** са збору літоўскага Нацыянальнага мастацкага музея М.К. Чурленіса (Каўнас) — да 4 снежня.
■ Выстаўка твораў народнага мастака Беларусі **Мая Данцыга** — да 16 лістапада.
■ Выстаўка з музеяў Сеула, арганізаваная сумесна з Музеям універсітэта Дангук і карэйскім фондам пры падтрымцы Пасольства Рэспублікі Карэя ў Беларусі, — **"Жыццё Карэі"** — да 6 снежня.
■ Выстаўка **"Чароўны шоўк"**, арганізаваная Кітайскай карпарацыяй па знешніх культурных мерапрыемствах і Музеям жанчын і дзяцей Кітая пры падтрымцы Пасольства КНР у Беларусі, — да 24 кастрычніка.
■ Выстаўка **"Пілігрым свабоды"**, прысвечаная Адаму Міцкевічу і яго паэме "Дзяды", — да 9 лістапада.

Імпрэзы:
■ Канцэрты з серыі **"Палітра любімай класікі"** — 24 кастрычніка і 21 лістапада а 19-й.

Філіялы Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь

МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВІЧАЎ. КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА І-Й ПАЛОВА ХІХ ст."
г. Мінск, вул. Інтэрнацыянальная, 33а. Тэл.: 327 88 78.
Пастаянныя экспазіцыі:
■ "Інтэр'еры шляхецкай сядзібы".
■ "Жыццё і творчасць Валенція Ваньковіча".
■ "Сядзібны партрэт XVII — сяр. XIX стст."
Выстаўка:
■ **"Прарок свайго часу. Адам Міцкевіч. Ілюстрацыі і медалі"** — да 25 снежня.

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА МАСТАЦТВА Ў В. РАЎБІЧЫ
Спарткомплекс "Раўбічы", Мінскі раён. Тэл.: 507 44 69.
■ Пастаянная экспазіцыя.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
г. Мінск, вул. К.Маркса, 12.
Тэл.: 226 09 22.
Экспазіцыі:
■ "Старажытная Беларусь".
■ "Беларусь XVI — XVIII стст."

у партрэтах і геральдыцы".
■ "Банк БелВЭБ: новае жыццё нацыянальных скарбаў".
■ "Мастацтва ў гарадской культуры. XIX — XX стст."
Выстаўкі:
■ Выставачны праект **"Вялікая прэзентацыя музейных рэліквій: 79 прыступак углыб гісторыі"** — да 31 снежня.
■ Выстаўка **"Рэтраспектыва 1965 — 2014"** з фонда Ісмаіла Ахметава па развіцці адукацыі і падтрымцы культуры (Расія) — да 15 лістапада.
■ Выстаўка **"Захавальнікі староў веры"** (мастацкая спадчына стараабраднікаў) — да 15 лістапада.
■ Выстаўка **"Матуліна калыханка"** арт-студыі выяўленчага і тэатральнага мастацтва "TALENT".
■ Выстаўка фатаграфіі **"Салавейчык — Аўгустіс. Пачатак і канец эпохі"** — да 8 лістапада.

Філіялы Нацыянальнага гістарычнага музея Рэспублікі Беларусь

ДОМ-МУЗЕЙ І З'ЕЗДА РСДРП
г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 31а. Тэл.: 290 68 47.
Экспазіцыі:
■ "Мінск губернскі ў канцы XIX — на пачатку XX стст."
■ "І З'езд РСДРП у асобах".
■ "Жандарскі вышук у царскай Расіі".
■ "Гісторыя Дома-музея І З'езда РСДРП".
Выстаўкі:
■ **"1960... Мода і стыль"** (арыгінальнае адзенне і аксэсуары 1960-х гадоў) — да 31 кастрычніка.
■ Выстаўка твораў омскага майстра мікрамініяцюры Анатоля Каненкі **"Цуд пад мікраскопам"** — да 31 студзеня.

МУЗЕЙ СУЧАСНАЙ БЕЛАРУСКАЙ ДЗЯРЖАЎНАСЦІ
г. Мінск, вул. К.Маркса, 38.
Тэл.: 327 46 12.
■ Пастаянная экспазіцыя.

МУЗЕЙ ПРЫРОДЫ І ЭКАЛОГІІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
г. Мінск, вул. К.Маркса, 12.
Тэл.: 237 46 94; 291 99 51.
Экспазіцыі:
■ "Геалогія і палеанталогія".
■ "Сезонныя змены".
■ "Вадаёмы і насельнікі прыбярэжных раслін".
■ "Хвойны тып лесу і насельнікі змяшанага лесу".
■ "Насельнікі ліставога і змяшанага лесу".
■ "Ахоўныя прыродныя ўчасткі, рэдкія віды жывёл".
Выстаўка:
■ **"Джунглі за шклом"** — да 6 сакавіка 2016 года.

г. Мінск, вул. М.Багдановіча, 9а.
Тэл.: 237 46 94.
■ Выстаўка **"Муміі свету"** — да 17 студзеня 2016 года.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ТЭАТРАЛЬНАЙ І МУЗЫЧНАЙ КУЛЬТУРЫ
г. Мінск, *Музычны зав., 5.*
Тэл.: 220 26 67.
Пастаянныя экспазіцыі:
■ "Вытокі тэатральнай і музычнай культуры на беларускіх землях".
■ "Музычная і тэатральная культура Беларусі ў Х — XIX стст."
■ "Беларуская музычная

культура XX ст."
■ "Тэатральная культура Беларусі XX ст."
Выстаўка:
■ Персанальная выстаўка Алеся Шатэрніка **"Тэатр майго жыцця"** — да 31 кастрычніка.

ГАСЦЕЎНЯ УЛАДЗІСЛАВА ГАЛУБКА
г. Мінск, вул. Старавіленская, 14. Тэл.: 286 74 03.
■ Пастаянная экспазіцыя.
Майстар-класы:
■ **Дэкупаж** для творчых дзяцей і падлеткаў ад 5 да 14 гадоў — кожную суботу аб 11-й.
Выстаўка:
■ Выстаўка дэбютнай аўтарскай лялькі **"Прэм'ера"** — да 22 лістапада.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ БЕЛАРУСКАГА КІНО
г. Мінск, вул. Свядлова, 4.
Тэл.: 327 10 75.
Экспазіцыя:
■ "Беларускі кінематограф як нацыянальная каштоўнасць".
Выстаўка:
■ Міжнародны выставачны праект **"Капалюшны вернісаж"** — да 25 кастрычніка.

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ
г. Мінск, пр-т Пераможцаў, 8.
Тэл: 327 11 66; 203 07 92.
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Выстаўка-праект **"Паспець паказаць..." Класіка ваеннай фатаграфіі. 1941 — 1945"** — да 15 лістапада.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНЫ МУЗЕЙ-ЗАПАВЕДНІК "НЯСВІЖ"
г. Нясвіж, вул. Ленінская, 19.
Тэл.: (8-01770) 2 06 60, 2 06 02; + 37529 551 80 51, +37529 190 31 49.
Палацавы ансамбль
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Выстаўка **"Баявыя нагалоўі засцерагальнага ўзбраення і харугвы Беларускіх зямель Х — XVII стст."** — да 13 снежня.
■ Выстаўка **"Вялікі баль у палацы Радзівілаў"** — да 31 студзеня.

Выставачная зала сектара экскурсійнай і інфармацыйнай дзейнасці
■ Выстаўка **"Фарбы пленэра"** — да 26 лістапада.
Слуцкая брама
■ Выстаўка **"Археалагічная спадчына Нясвіжа"**.
Ратуша
■ Пастаянная экспазіцыя.

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "MIP"
г.п. Мір, Карэліцкі раён, Гродзенская вобласць.
Тэл.: (8-01596) 2 82 91, (8-01596) 2 82 70.
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Выстаўка **"Партрэты князёў Радзівілаў з калекцыі князя Канстанціна Гагенлоз"** — да 31 снежня.
■ Выстаўка ўзнагарод алімпійскага чэмпіёна Максіма Мірнага **"Мірныя трафеі"** — да 31 кастрычніка.
■ Выстаўка **"Чорна-белыя вандройкі Барыса Бокшы"** — да 15 студзеня 2016 года.
■ Выстаўка **"Свет праваслаўя"** — да 15 студзеня 2016 года.

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНА-МЕМАРЫЯЛЬНЫ МУЗЕЙ ЯКУБА КОЛАСА
г. Мінск, вул. Акадэмічная, 5.
Тэл.: 294 91 96.
Экспазіцыі:
■ **"Якуб Колас. Жыццё і творчасць"**.
■ Інтэрактыўная гульня **"Таямніцы дома Песняра"**.
■ Тэатралізаваныя экскурсіі па казках, апрацаваных Якубам Коласам для школьнікаў малодшага ўзросту.
■ Музейна-педагагічны праект **"Крочам у школу разам з Коласам"**.
Акцыі:
■ **"Самы лепшы дзень"** (Дзень нараджэння ў музеі).
■ Віншаванне ад музея, фотасесія **"У дзень вяселля — у музей!"** (па папярэдняй дамоўленасці).
■ Музейная творчая майстэрня (майстар-клас па вырабе цацак з салёнага цеста).
Выстаўка:
■ Выстаўка графічных работ Рыгора Сітніцы **"Я палітру расквечу каханнем"**.

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНЫ МУЗЕЙ ЯНКІ КУПАЛЫ
г. Мінск, вул. Янкі Купалы, 4.
Тэл.: 327 78 66.
Экспазіцыі:
■ Пастаянная экспазіцыя **"Шляхі"** з праглядам роліка ў 3D-фармаце і інтэрактыўнай зонай для дзяцей **"Хлопчык і лётчык"**, галаграфічным тэатрам.
■ Інтэрактыўныя музейныя праграмы **"У пошуках папараць-кветкі"**, **"Вячоркі"** для ўсіх катэгорыяў наведвальнікаў.
Выстаўкі:
■ Выстаўка **"Цэлы свет мне адкрыт"**, прымеркаваная да 80-годдзя мастака Барыса Заборава, — да 30 кастрычніка.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ГОРАДА МІНСКА
г. Мінск, ул. Рэвалюцыйная, 10.
Тэл.: 321 24 30.

Філіялы Музея гісторыі горада Мінска

ГАРАДСКАЯ МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ ТВОРАЎ Л.Д. ШЧАМЯЛЁВА
г. Мінск, ул. Рэвалюцыйная, 10.
Тэл.: 321 24 30.
Экспазіцыя:
■ **"Жыццёвы і творчы шлях народнага мастака Беларусі Леаніда Шчамялёва"**.

МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ МІХАІЛА САВІЦКАГА
г. Мінск, пл. Свабоды, 15.
Тэл.: 321 24 30.
Экспазіцыі:
■ **"Мінск губернскі. Шляхецкі побыт"**.
■ **"Мастак. Грамадзянін. Герой"**. Прысвечана Герою Беларусі, народнаму мастаку Беларусі, ганароваму грамадзяніну г. Мінска Міхаілу Савіцкаму.
Выстаўка:
■ Рэспубліканская выстаўка мастацкага тэкстылю **"Знітанне"** — да 1 лістапада.

МІНСКАЯ ГАРАДСКАЯ РАТУША
г. Мінск, пл. Свабоды, 2а.
Тэл.: 321 24 30.
Экспазіцыя:
■ **"Мінск у гістарычнай прасторы. Картаграфічны**

кабінет".
Выстаўка:
■ Выстаўка **"Мінск сярод сяброў. Гарады-пабрацімы сталіцы Беларусі"**.

ЭКСПАЗІЦЫЯ "КАРЭТНАЯ"
г. Мінск, вул. Кірылы і Мяфодзія, 18. Тэл.: 321 24 30.
Экспазіцыі:
■ "Сані • вазок; каляска • брычка; карэта • вупраж".
■ Віртуальная гульня **"Карэтны майстар"**.

МУЗЕЙ "ЛОШЫЦКАЯ СЯДЗІБА"
г. Мінск, праезд Чыжэўскіх, 8.
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Выстаўка **"Куфэрак: шануюная пані"** (рэканструкцыя гістарычных строяў пач. XIX — пач. XX стст.) — да 1 снежня.

ФЛІГЕЛЬ ЛОШЫЦКАГА СЯДЗІБНА-ПАРКАВАГА КОМПЛЕКСУ
г. Мінск, праезд Чыжэўскіх, 10.
Тэл.: 285 18 86.
Экспазіцыі:
■ **"Кола часу"** — прадметы гарадской і сялянскай культуры кан. XIX — сяр. XX стст.
■ Народныя іконы Беларусі 2-й пал. XIX ст. "

АРХЕАЛАГІЧНЫ МУЗЕЙ
г. Мінск, вул. Кірылы і Мяфодзія, 6. Тэл.: 321 24 30.

ВЫСТАВАЧНЫЯ ЗАЛЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ГОРАДА МІНСКА
г. Мінск, ул. Герцэна, 2а.
Тэл.: 321 24 30.
■ Фотавыстаўка Алены і Ядзвігі Адамчык **"Прырода беларускі (She is nature)"**.

ГОМЕЛЬСКІ ПАЛАЦАВА-ПАРКАВЫ АНСАМБЛЬ
г. Гомель, пл. Леніна, 4.
Тэл.: (8-0232) 74 19 11.

Цэнтральная частка палаца
Экспазіцыі:
■ **"Культавыя прадметы"** ("Дамавая царква", паўночны рызаліт палаца).
■ **"Чырвоная гасцеўня"**.
■ **"Зала ўрачыстых прыёмаў"**.
■ **"Адкрытае захаванне археалагічнай калекцыі музея"** (міні-выстаўка "Эпоха гігантаў: знаходкі мегалацэроса ў Гомелі" — да 26 кастрычніка).
■ **"Старажытная гісторыя Гомельшчыны"** (археалагічная экспазіцыя).
■ **"Жылы інтэр'ер канца XIX — пачатку XX стст."**.
■ **"Свет прыроды"** (выстаўкі "Загадкавыя фантазіі мора" і "Жывёльны свет Гомельшчыны") (грот палаца).
Выстаўкі:
■ **"Крохкія захавальнікі Слова"** (рэдкае рукапісныя і старадрукаваныя кнігі з фондаў музея Гомельскага палацава-паркавага ансамбля) — да 1 лістапада.
■ **"Шкло, якое гаворыць праўду"** — да 1 лістапада.
■ Выстаўка **"Мадэрн — эпоха жаноцкасці"** (сапраўдныя строі і аксэсуары другой пал. XIX — пач. XX стст. са збору Музея гісторыі моды Марыны Івановай (Kiey)) — да 15 лістапада.
■ Выстаўка традыцыйных нацыянальных кітайскіх строяў, жывапісу, рэчаў дэкаратыўна-прыкладной творчасці — **"Зямля Паднябёсная"** — да 30 лістапада.
■ Выстаўка Акадэміі акварэлі і

вытанчаных мастацтваў **Сяргея Андрэякі** — да 15 лістапада.

Вежа палаца
Экспазіцыя:
■ **"Уладальнікі Гомельскага маёнтка Румянцавы і Паскевічы"**.
Выстаўкі:
■ **"Кнігі, якія ведаюць усё"** (энцыклапедычныя выданні XIX — XX стст. з аддзела рэдкай кнігі Гомельскай абласной універсальнай бібліятэкі імя У.І. Леніна) — да 26 кастрычніка.
■ Мастацка-адукацыйны праект, прысвечаны творчасці гомельскіх мастакоў **"Край родны, назаўжды любімы"** з фондаў Гомельскага палацава-паркавага ансамбля — да 31 снежня.

Паўночнае крыло палаца
Экспазіцыя:
■ **"Свет зяроў Гомельшчыны"**.
Выстаўка:
■ Выстаўка **экзатычных жывёл**.

Зімовы сад
■ Свет субтрапічных раслін і жывёл.

ГОМЕЛЬСКІ АБЛАСНЫ МУЗЕЙ ВАЕННАЙ СЛАВЫ
г. Гомель, вул. Пушкіна, 5.
Тэл.: (8-0232) 77 57 41.

■ Пастаянная ваенна-гістарычная экспазіцыя.
■ Пастаянная выстаўка тэхнікі на адкрытай пляцоўцы.
■ На тэрыторыі працуе пнеўматычны цір.
■ **"Музей крміналістыкі"**.
■ Выстаўка **"Першая і Другая сусветныя войны ў артэфактах, дакументах і фота"**.

ЛІДСКІ ГІСТОРЫКА-МАСТАЦКІ МУЗЕЙ
г. Ліда, вул. Перамогі, 37а.

Тэл.: (8-0154) 53 50 64.
■ Экспазіцыя **"Прырода Лідчыны"**.
Выстаўкі:
■ **"Вядзём пачатак мы ад Гедыміна..."**.
■ **"Крылы над Лідай"** — выстаўка да 100-годдзя Лідскага аэрадрома.
■ Мемарыяльны пакой **Валяняна Таўлая**.
■ Выстаўка з прыватнага збору А.Фішбайна **"Рэчы побыту канца XIX — пачатку XX стст."**.
■ Музейна-вобразная зала **"Хрушчоўка 60-х"**.
■ Музейна-вобразная зала **"Як жылі нашы продкі"**.
■ Выстаўка **"Тры плюс ART"**.
■ Выстаўка **"Ад п'яра гусінага, да камп'ютара сучаснага"**.
■ Выстаўка **"Чароўны куфар"**.

ГАЛЕРЭЯ
"УНІВЕРСІТЭТ КУЛЬТУРЫ"
г. Мінск, пл. Кастрычніцкая, 1.
Тэл.: 327 26 12.
■ Выстаўка **вышытых карцін** ад клуба "Сюзор'е" — з 28 кастрычніка да 7 лістапада.

ПАЛАЦ МАСТАЦТВА
г. Мінск, вул. Казлова, 3.
Тэл./факс: 290 60 10.
■ Выстаўка **"Восенскі салон з "Белгазпрамбанкам"** — да 8 лістапада.
■ Выстаўка секцыі манументальна-дэкаратыўнага мастацтва БСМ **"Іншыя паралелі"** — да 1 лістапада.

УВАГА!

ІДЗЕ ПАДПІСКА НА ГАЗЕТУ "КУЛЬТУРА"

ІНДЫВІДУАЛЬНЫ ІНДЭКС — 63875 ВЕДАМАСНЫ ІНДЭКС — 638752

ТЭАТРЫ
НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ВЯЛІКІ ТЭАТР ОПЕРЫ І БАЛЕТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
г. Мінск, пл. Парыжскай камуны, 1. Тэл./факс: 334 11 56.
■ **24 — "Іаланта"** (опера ў 2-х дзеях) П.Чайкоўскага.
■ **25 — "Чыпаліна"** (балет у 3-х дзеях) К.Хачатурана. Пачатак а 12-й.
■ **25 — "Паяцы"** (опера ў 2-х дзеях) Р.Леанкавала.
■ **29 — "Музыка сэрца. Творы Валерыя Гаўрылава"** — Музычныя вечары ў

Вялікім (Камерная зала імя Л.П. Александроўскай).
ЗАСЛУЖАНЫ КАЛЕКТЫЎ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ "РЭСПУБЛІКАНСКІ ТЭАТР БЕЛАРУСКАЙ ДРАМАТУРГІІ"
г. Мінск, вул. Крапоткіна, 44.
Тэл./факс: 334 60 08.
■ **24 — "Адамавы жарты"** С.Навуменка.
■ **25 — "Кантракт"** Ф.Вебэра.
■ **26 — "Біблія князя Радзівіла"** А.Унучака.
■ **27 — "Гісторыя двух сабак"** Я.Конева. Пачатак аб 11-й.

■ **27 — "Тры Жызэлі"** А.Курэйчыка. Пачатак а 19-й.
■ **28 — "Воўк — мараплавец"** С.Казлова. Пачатак аб 11-й.
■ **28 — "Нямое каханне"** — аўтарскі праект Ігара Сігова. Пачатак а 19-й.
■ **29 — "Два чароўныя парасоны (Стойкі алавяны Салдацік)"** С.Навуменка. Пачатак аб 11-й.
■ **29 — "Фінт-Круазз"** Д.Багаслаўскага, В.Красоўскага. Пачатак а 19-й.
■ **30 — "Адэль"** Я.Таганова.
■ **31 — "Нязваны госць"** С.Бартохавай.

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ АКАДЭМІЧНЫ МУЗЫЧНЫ ТЭАТР
г. Мінск, вул. Мяснікова, 44.
Тэл.: 200 81 26.
Гастролі Даўгаўпілскага тэатра (Латвія):
■ **24 — "Леа — маленькі леў"** Ф.Тапера, Г.Рыгманта, В.Ансельма. Пачатак аб 11-й.
■ **24 — "Казанова. Генрыета. Венецыя"**. Пачатак а 19-й
Рэпертуар Беларускага дзяржаўнага акадэмічнага музычнага тэатра:
■ **25 — "Прыгоды брэменскіх**

музыкаў" Г.Гладкова. Пачатак у 11.30.
■ **25 — "Тайны шлюб"** ("Граф Люксембург") Ф.Легара. Пачатак а 19-й.
■ **26 — "Дуброўскі"** К.Брэйтбурга.
■ **27 — "Блакітная камя"** К.Брэйтбурга.
■ **28 — "Вясельны базар (Аршын мал алан)"** У.Гаджыбекава
■ **29 — "Жызэль"** А.Адана.
■ **30 — "Юнона" і "Авос"** А. Рыбнікава.
■ **31 — "Казкі Венскага лесу"** І.Штраўса.

БЕЛАРУСКІ ТЭАТР "ЛЯЛЬКА"
г. Віцебск, вул. Пушкіна, 2.
Тэл.: (8-0212) 36 32 50.
■ **24 — "Хлопчык-Зорка"** А.Уайльда. Пачатак аб 11-й.
■ **27, 28 — "Адважныя браты"** Г.Мацвеева. Пачатак а 10-й (28), 12-й (27) і ў 12.30 (28).
■ **29, 30 — "Чорная Курыца, або Падземныя жыхары"** А.Пагарэльскага. Пачатак а 10-й (30) і ў 12.30 (29, 30).
■ **31 — "Бука"** М.Супоніна. Пачатак аб 11-й.
■ **31 — "Загубленая душа, або Пакаранне грэшніка"** У.Граўцова. Пачатак а 18-й.